ANUL XX
85
(800)
Sîmbătă
27 august
1977
10 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Mările poeziei

MIHAI BENIUC

Mi-aduc aminte că am citit odată, acuma sînt vreo 40 de ani, o afirmație a lui Yeats, marele poet irlandez, anume că-i place mai mult poezia lui W. H. Auden, Stephen Spencer, Cecil Day Lewis an Louis Mac Neice decît a sa proprie, care pe atunci erau generația nouă, cum s-ar zice modernă. Nu mi s-a părut ciudată această sinceritate și am căutat să-i prind un sens mai adînc.

Poate că e paradoxal ceea ce am spus acuma, dar mi se pare adevărat ce zicea Yeats. Era comparația dintre nou și vechi, luate în spirit critic aceste două concepte atît de dezbătute și pe drept cuvînt. Nou, dacă nu este o simplă modă sau o iluzie a înnoirii, este o critică la adresa vechiului fără să fie cituși de puțin obligatoriu agresivă, denigratoare sau disprețuitoare. Dar cu o condiție : să aducă ceva deosebit ca intruchipare artistică cu mai mare spirit de pătrundere în epocă, dincolo de limitele fixate pe harta prezentului, măcar cu un pas înainte în ținutul încă necucerit al viitorului. Prin aceasta operele trecutului, mai aproape sau mai depărtat, nu-și pierd valoarea intrinsecă și perenă, dacă o au, și pot rămîne mereu în actualitate. Nou, depășindu-le, devine aditiv pe scara valorilor și chiar dacă nu e acceptat cu brațele deschise de capetele sclerozate și imbicsite de formule, care au fost și pot fi încă juste la un anumit nivel mai scăzut, pînă la urmă tot se impune.

Cine nu-și amintește cu cîtă stimă se desparte în „Epigonii", Eminescu de înaintașii săi, pe care mulți nu-i cunosc decît din genialele scurte aprecieri ale poemului eminescian.

Că nu toți scriitorii se comportă astfel cu înaintașii ori contemporanii lor, este de asemenea adevărat. Unora le stau în cale cei mai din trecut și contemporanii candidați la integrare în epocă sau în secole și în loc să-i „combată" prin adăugirea de noi opere, inedite și necesare spiritului timpului, pornesc pe drumul criticii destructive, asediind cetăți imbatabile și folosesc armele lui Zoil, ca în cazul lui Homer, sau al lui Gramma în cazul lui Eminescu, făcîndu-se de rîs în fața posterității. Dar aceștia nu erau poeți, iar ca critici purtau în coadă sufixul „-astru", între nimic înrudit cu stelele de pe cer.

Criticii noștri buni, Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, Lovinescu, Călinescu ș.a. au dispus de antene precise și fine pentru a prinde lungimile de undă ale literaturii noastre, știind să înlăture bruiajele și paraziții.

Iar poeții și scriitorii noștri chiar dacă n-au lovit măsura pe care o atinsese Eminescu, s-au înclinat adînc în fața operei lui, aducînd însă tributul cuvenit țării și paporului în șirul epocilor. Mă gîndesc la Coșbuc, Gaga, Arghezi, Sadoveanu, Călinescu, pentru a numi numai cîțiva din cei definitiv nemuritori. Loc pentru un nou mesaj poetic necesar patriei și celor ce-o susțin și întrețin prin muncă, este mereu, fără să fie nevoie să dai din coate și partidul îndeamnă la aceastu.

De altfel cum să nu te bucuri cînd întîlnești pe neașteptate o nouă forță creatoare în cîmpul ce se cere mereu desțelenit al poeziei, cu plugul cuvîntului, în aerul tare ale unei epoci de mare frămînt constructiv și zămislitor de bunuri și valori ? Eu îmi amintesc cu bucurie de începuturile lui Nicolae Labiș, Nichita Stănescu, Aurel Rău, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Constanța Buzea, Laszloffy Aladar și alții de care mă despărțeau două războaie mondiale și un număr de cărți ce le tipărisem. N-aș vrea să uit din generația și mai nouă pe Mircea Dinescu, nici pe Carolina Ilica, a căror poezie mi-a dat satisfacția prospețimilor primăvăratice. Și mai sînt atîția la Iași, la Tîrgu-Mureș, la Cluj, la Timișoara ! Îmi rezerv pentru sfîrșit numele lui Nicolae Dragoș, care nu e numai un distins poet, dar și un dibaci organizator al unui port care primește și din care pleacă naile vase ale poeziei cu pavilioanele în vînt : revista „Luceafărul", cu vibrante ecouri în scrisul paporului nostru. E la al 800-lea număr. Ce să-i urez ? Să aibă la anul 2000 cel mai mare număr de vase care au plecat cu grea încărcătură de metal nobil a noului pe mările poeziei din România sub pavilionul socialismului, ducînd umanismul comunist în lume.

Desen de Sabin Ștefănuță

NICHITA STĂNESCU

A munci, gîndind

A gîndi e o muncă,
A alăpta un prunc sau o pruncă
e un miracol și este o muncă.

A gîndi un prunc sau o pruncă,
într-un desiș e o lumină.
Fruntea cu osul ei cu tot
e un plug !
Gîndul e un jug
la care creierele noastre
înhămate
ară gîndiri binecuvîntate.
A gîndi e o muncă
e un prunc, e o pruncă.

■

Însămînțarea aerului cu semințe

Au crescut din tine
alizee verticale,
cum ierburile verzi
din pămînturi natale

Se ouă păsările în zbor,
ouă albe,
ca într-o iliadă
fără de sînge.

Plin de gălbenuș și de albuș,
ca de soare și de stele
te îmbrățișez cu sămînța
inimii mele

Joc vechi

Orișicînd redactor de poezie, clind i se deschide ușa biroului în care lucrează, inima îi bate mai tare, iată, îi spune, în sfîrșit a venit la mine el, unicul, aleșul, poetul debutant de geniu. Nemaipomenit care, milme, datorită și mie, va face gloria literelor românești.

Am dori să-i identificăm, conform unor imagini știute. Astrul asemenea pletosului de Eminescu, țanțoș asemenea hidalgului de Macedonski, emaciat ca Bacovia, intempestiv ca Barbu, șfichiuitor ca Arghezi, distant și sobru ca Blaga. Într-atît ne urmăresc sublimele noastre prejudecăți. Într-atît ideea de poezie caută să se cunoniască în cîteva măști de aur. În cîteva măști, în cîteva efaloane de aur, păstrate în colțul memoriei noastre cel mai rezistent la timp. De parcă am radiografia, prin față, oricum frumoasă, a oricărui tînăr, celălalt chip, al indicibilei maturități.

Se-ntîmplă lucrurile, într-adevăr, mai simplu în realitate ? Sistem pregătit pentru a fugi, cu modestie și autoritate, înaintea realității ? Pentru a-i repune în drepturi viața așa cum însăși se înfățișează ? Pentru a reface, sau chiar crea din nou, materiul descoperirilor fundamentale ? Am fi vrut să fim mai bătrîni, cum zice Mătrăgună, și Nichita Stănescu să ne aducă, apoi publicare, cum se spune, primele lui versuri. Ne-am fi răsfățat atunci. La limită și cu bucuria tăcută, la propriile noastre porniri.

Da, tînărul nu e ușor de recunoscut. După forțe scriitor. După ce zare în sufletul omului mai alea. Alături de actul creației, de miracolul scrierii, derulînd într-o foarte mare măsură de ele, descoperirea talentelor se constituie într-una dintre cele mai fascinante activități umane. A te recunoaște, la urma urmelor, pe tine însuți. A te îmbogăți, cu tact și generozitate, prin efortul solidarității de breaslă.

Pentru nobila misiune a cunoașterii, savanții, umblînd cu substanțe noi și primejdioase, și-au expus întotdeauna propriul lor corp. Ceea ce era de dovedit fusese dovedit cu prisosință. A te îmbolnăvi de poezia altora pare o moarte mai ușoară. Se poate suferi și din asta. Se poate muri și din această atît de inutilă pricină. Dar cît de miraculoasă moarte ! Împroșcînd cu cel mai puternic elixir al vieții.

Așteptăm, împătimiți în neliniștea noastră. Pe care n-am vrea să ne-o pierdem niciodată, uneltită. Șiam. Laurii frumoși stau pe o coroană de spini. Dar cei și mai frumoși stau pe o frunte fără gînditoare. Înșurcăm să nu fim o secundă. Ne jucăm de-a Alexandri ascultîndu-l pentru prima oară pe Eminescu. Joc vechi și vital și drag inimii noastre. Joc de care nimeni nu scapă. Eminescu pe cine-o fi pregătind să ucidă ?

Grigore Hagiu

Funia de maci

Dă-mi doamne tatul numai pe din două
spînzurători cu funie de maci
iubite credincioase doar cînd plouă
și libertate ghemuită-n saci.

Prunc desuet prin spartele artere
tramvaie roșii curg spre-un vechi oraș
unde-au murit căruțele cu mere
caii de lut, cocliții căruțași...

Un monstru-ar trebui din munți pe schiuri
purtînd disprețul haitei lui în bot
duhnind a sănătate și rachiuri
să fecundeze fragedul robot,

să facă fierul viermi, s-aud betonul
scîncind ca un copil la temelii,
să se ridice revoltat coconul
din fluturii atomici, și zglobii

să înflorească-a nouă oară prunii,
ah veac înnebunit și patruped
vreau să mai văd chiar cabriți pe funii
zeii asfixiați în care cred.

Mircea Dinescu

ECOURI

Generație de creație

Mi s-a părut cîndva simptomatică, pînă la a defini profilul unei întregi generații, insistența cu care revenea în poemele deceniului al șaptelea imaginea creatorului tînăr. Fusese orgolioasa emblemă a unei promoții lirice crescînd într-o solidaritate metaforică încă în vremea mai nouă a interdicției vocabulare, întru afirmarea unei etici a creației înțeleasă ca un ideal de existență ce se voia fundamental transformată, așezată pe coordonate mai pure și mai demne. Și n-a fost deloc întîmplătoare asocierea constantă a virtuții eterne cu o adevărată obsesie a rectitudinii morale : desăvîrșirea de trecutul — adesea foarte apropiat — se făcea mai puțin vizînd, cît cu exigența gestului a spiritului intransigent față de orice tipar de canoane conformiste michurghez. Chipul „poetului muncitor", al „celui mai tînăr poet al nostru republicii", se exprima cu superbul romantism al tinereții eroului și de cea mai severă ascezi, în exigența „cuvintelor clare", a unei sincerități absolute a confesiunilor. Incomoda incandescență a versului lui Nicolae Labiș marcase durabil spiritul celor mai tineri poeți — și dacă individualizarea incontestabilă a discursului fiecăruia dintre ei se producea pe măsură ce poemul și cartea prefigurau o operă, ecoul apelului la „lupta cu cuvîntul" lansat de inaintașul imediat s-a văzut prea aceasta mai puțin viu, mai puțin fertil.

O „geneză de creație" se definește — a spus-o foarte exact Tudor Vianu — printr-o sumă de teme și atitudini comune, înscrise într-un perimetru social-istoric dat, posedînd o anumită individualitate în raport cu alte perioade. Din acest punct de vedere, s-ar putea părea că ultimele trei decenii constituie un ansamblu o asemenea unitate. Peste foarte mulți ani, cînd fragmentele de timp creator în care locuim acum își vor estompa contururile pentru a se topi în unități mai vaste, nu e exclus ca lucrurile să se așeze într-o astfel de geometrie. Ochiul atent la nuanțe va observa însă, fără îndoială, diferențele în stratificarea acestei geologii aparent unitare, urmărind rupturile și faliile, configurațiile originale abia schițate ori ajunse la deplina realizare. Și se va reține desigur, în ansamblul reconstituit, amprenta spiritului tînăr, pragurile începuturilor de creație.

Căci dacă relieful exact al unei generații se poate aprecia cu adevărat — cum s-a spus în atîtea rînduri — după operele mari, ce constituie autentice focare, nuclee de coagulare a unor tendințe multiple ramificate, nu mai puțin însemnată mi se pare faza așa-zicînd pregătitoare a celor ce se vor numi retrospectiv „generație" unei epoci sau a unei personalități proeminente. Dacă sistem de valori că orice operă autentică e singulară (dacă nu singură), — înainte de a ajunge la ea, un întreg contingent creator e urcuș și se angajează, cu generozitate și încredere și cu un fel de teroace modestie, în ur-

Ion Pop

Continuare în pag. a 9-a

OPȚIUNI

Noțiunea de scriitor tînăr

Prin anii '60 să fii tînăr scriitor era motiv de mîndrie — șocat — exagerată. Cei care-și cîștigau încă destul de ușor, acest titlu se fericeau însă cu un dubiu avantaj : acela de a nu fi cunoscut întrucîtva epocă burgheză și acela de a nu se fi compromis ulterior sucind gîtul — nu retoricii — ci esteticii. Însă de fapt ce înseamnă să fii tînăr scriitor ? Din atitudinea celor de atunci reieșea că e un privilegiu și o onoare, investitura unei mari răspunderi sociale. Nu mă îndoiesc că așa a fost, și așa și trebuie să rămînă. Dar în ce chip ? Prin Școala de literatură cultura românească a încercat să se înnoiească, numai că într-un fel prea brusc, voluntarist și birocratic. Metoda a și fost deplînsă. Dar întîmplarea că i-a „descoperit" pe Nicolae Labiș, Lucian Raicu sau Ion Gheorghe rămîne memorabilă și nu mai poate fi contestată. Calitatea de tînăr scriitor reprezintă totuși altceva decît rezultatul recrutării sistematice de talente (prezumate) destinate să ilustreze un corpus limitat de teme prin intermediul unor mijloace sumare, însușite în grabă de la profesori improvizați. De altfel, foarte repede scriitorul, tînăr sau nu, a revenit la libertatea de a-și stabili singur vocația, încercînd să și-o dezvolte cum crede de cuviință. Pe plan social el semnifică o speranță. Dar în sine ? Ce sens are să ne numim tineri scriitori, ca mare lucru invederăm astfel ? Simplul dat biologic ? Marșul comun spre momentul — îndepărtat — al realizării ? Thomas Mann era abia trecut de douăzeci de ani cînd începe să elaboreze **Casa Buddenbrook**, pe care și-o vede editată la douăzeci și cinci. Aproape întreaga operă a lui Mihai Eminescu este un prodigiu al tinereții. Atunci ? Mărturisesc că nu o dată am simțit dorința de a mă emancipa de sub eticheta unei noțiuni nesigure. Și totuși această noțiune — tînăr scriitor — are un conținut nebănuit

Marius Robescu

Continuare în pag. a 9-a

Eugen Jebeleanu
Arena

Cu înțelegere

Dar eu care-mi văzui în zdrențe-o
mamă
să nu știu ce îmi spuneți voi ?
ce este drama și ce-i comedia
și ce este Irod și ce-o mai fi
rămas din bărbile asirienilor ?

Poate... Însă, tu, gingașă
fiară, ia seama...
Proverbială a fost blîndețea mea
și este,
însă din lîna ei
nasc leii.
Și asta-i
o altă poveste...

ATITUDINI

Conștiința prezentului

„Progresul adevărat e o legătură naturală între trecut și viitor", scria într-un loc M. Eminescu. Afirmația îl privește și pe artist, pe scriitor.

Trecutul nu poate fi cunoscut în toată deplinătatea lui numai prin studiile istorice și cele auxiliare acesteia. Un corpus de documente, oricît de edificatoare fiecare în sine, nu reprezintă și o *imagine* fidelă a epocii la care se referă. Mai este nevoie de o *interpretare* a acestor documente și, dacă se poate, iar în anumite cazuri se poate ! — de geniul sau doar de talentul autentic care să le insufle mirajul vieții. Scriitorul nu este dator să stringă el și să ordoneze documentele, să le supună criticii filologice în sensul larg al cuvîntului (unii au făcut și munci de soiul acesta), ci, prin intuiția și talentul său, prin opțiunea de oportunitate izvorîtă din responsabilitatea menirii pe care și-o asumă, să le selecteze pe cele mai esențiale sau pe cel mai esențial, să le dea o nuanță nouă de interpretare și — principalul lui domeniu de aplicațiune — să le înzestreze cu viața care a pulsat cîndva și din frămîntul căreia au fost extrase.

O literatură viabilă despre prezent, în care omul epocii să se regăsească pe sine cu întregul său fond sufletesc și spiritual presupune, ca un corolar, o literatură de inspirație istorică de asemenea viabilă. Prezentul este rezultatul unui proces istoric îndelungat și nu o dată evenimente dintre cele mai *la zi* își găsesc subtile rădăcini în trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat. Știința și filozofia contemporană ne învață că un eveniment, oricare ar fi el, nu poate fi cunoscut cu adevărat decît dacă e pus în șirul de cauzalități care l-au premers, precum și în șirul de fapte care îi vor succeda.

Se poate deci spune, fie și numai bazați pe sumarele considerații de mai sus, că literatura de inspirație istorică este o necesitate pentru normala prepășire a literaturii prezentului. Cu atît mai mult cu cît în ultimele trei decenii s-au produs în istoria românilor și în spiritualitatea lor însemnate transformări revoluționare. Practic nu există domeniu al vieții sociale sau spirituale a cărui analiză să nu releve aceste profunde mutații. O adevărată revoluție s-a realizat și se realizează sub ochii noștri în planul conștiinței oamenilor. Am repetat cu toții, adeseori, această afirmație, încît, convinși de evidența ei, ni s-ar putea părea, citeodată, că nu am mai avea nevoie și de demonstrația ei plenară. E suficient însă să ne punem doar cîteva întrebări pentru a realiza complexitatea și însemnătatea problemei. Într-adevăr : ce *nivel* avea această conștiință cînd a fost pusă și singură a optat în fața noului proces revoluționar ? ce cursuri a urmat la scara claselor sociale ? dar la cea a indivizilor ? în ce stadiu se află ea astăzi ? ce moșteniri, din fondul ancestral și istoric a preluat ? la ce tare a trebuit să renunțe ? ce limpeziri și sublimări a suferit ? etc.

Asemenea întrebări și altele care pot fi ridicate dau seama despre complexitatea problemei, cum spuneam, dar și despre gravitatea și responsabilitatea pe care o implică răspunsurile ce-i pot fi date. Scriitorul ajuns la conștiința rolului

Gheorghe Suciu

Continuare în pag. a 9-a

În acest număr semnează : Cezar Baltag, Teodor Balș, Virgil Carianopol, Nicolae Ciobanu, Mircea Dinescu, Ion Gheorghe, Gica Iuteș, Dan Laurențiu, Pompiliu Marcea, Aurel Martin, Mircea Micu, Romul Munteanu, Iulian Neacșu, Radu Petrescu, Al. Piru, Sânziana Pop, Eugen Simion, Mihai Stoian, Virgil Teodorescu, Sorin Titel, M. Ungheanu.

Regretăm că, din motive independente de voința lor sau a noastră, Fănuș Neagu, Ioanichie Olteanu, Adrian Păunescu, Niculae Stoian, Szemler Ferenc, Gheorghe Tomozei, Romulus Vulpescu, Haralamb Zincă invitați să colaboreze, nu au putut fi prezenți în numărul de față.

cronica literară

Ştefan Bănulescu

„CARTEA DE LA METOPOLIS"

De la nuvelele din **Iarna bărbaţilor**, Ştefan Bănulescu a trecut la proza de mari dimensiuni. **Cartea de la Metopolis** e prima parte dintr-un ciclu tetralogic. Ea a fost numită roman deşi poate foarte bine să primească şi alte etichete. Intenţia prozatorului de a crea la dimensiuni vaste e evidentă. **Cartea de la Metopolis** nu îmbrăţişează că în **Iarna bărbaţilor** doar universul limitat al băltii ci tinde să cuprindă un spaţiu intins, sediul unui univers particular cu istoria şi poveştile lui. Scriitorul e atras de înfăţişarea misterioasă şi legendară a oamenilor şi locurilor. **Cartea Milionarului** fiind o carte a legendelor şi miturilor unui ţinut cu nume convenţionale şi oameni ce nu par a ţişni din realitatea imediată.

Interesantă în primul rînd în **Cartea de la Metopolis** este aspiraţia prozatorului de a inventa un univers al cărui aspect şi ale cărui semnificaţii să innobileze o realitate amenească pe care o bănuim mult prea terestră şi prea puţin mitică. Procedeul e ornamental. Prin anomastică, prin toponimie ni se sugerează o lume de orient arhaic şi miraculos, nelocalizabilă, o umanitate cu rădăcini străvechi şi cu tradiţii puternice, acum în mare măsură pierdute. **Cartea Milionarului** se vrea în proză ca **Bizanţ după Bizanţ** al lui Vasile Lovinescu. Autorul nu e deloc preocupat de înfăţişarea mediului şi lucrurilor şi oamenilor ci de o înfăţişare ascunsă în directă legătură cu aburul imperial al unei imperii moarte. Teritoriile descrise de el se află în agonia fastului Bizanţ care-şi perpetuează prezenţa în viaţa şi uneori mintea actualilor locuitori ai ţinutului. Monedele false ale Imperiu se găsesc la tot pasul. Numele oamenilor aduc o mireasmă de arhipelag mediteraneean. Abilitatea lor comercială ţine de o strămoşilor nestiuţi. Capacitatea lor combinativă ne arată că ceva din iscusinţa latrigii bizantine s-a transmis unor personaje care ignoră aproape orice legătură a lor cu fostul Imperiu.

Cartea Milionarului vrea să fie istoria unui sentiment uriaş, dat pe care imaginaţia unui scriitor îl scoate la suprafaţă prin capacitatea de a apăsa pe o singură dimensiune a oamenilor şi lucrurilor, intorcindu-ne incoace la presupusul spaţiu originar al acestui teritoriu. Din acest punct de vedere apropierea de Mihail Sadoveanu, care s-a făcut încă de la apariţia nuvelelor, este nu numai posibilă dar şi îndreptăţită. Autorul **Baltagului** ne dezvăluia o realitate ignorată sub chiar ochii noştri, existenţa unei civilizaţii şi a unei spiritualităţi autohtone neglijate, aproape date de rău. Diferenţa dintre **Cartea de la Metopolis** şi proza sadoveniană despre care vorbim stă în dată mai mare de realism a literaturii lui Mihail Sadoveanu. El inventează un univers arhaic în plină lume modernă plecînd de la date reale şi acelind ostentaţia. In **Cartea Milionarului** veleitatea autorului e de a sfida realitatea, de a impune o suprarealitate covirsitoare. Personajele sale sînt construite prin simplificări expresive. Scriitorul selectează o singură trăsătură pe care prin linii mereu suprapuse o ingroaşă nevrozant. Personajele **Cărţii Milionarului** nu sînt de aceea oameni vii ai cărţilor realiste ci fiinţe fabuloase. Incredibilul Polider, un croitor al universului, inventat de Ştefan Bănulescu ocupă tot orizontul privirii noastre atunci cînd se apucă de lucru. Două băloane de poştaşi se rostogolesc de la picioarele lui pînă departe în cîmpie. Împărţeala, — o parte din ţesătura metapolisienilor, alta a comesenilor, — e şi ea de o gigantesc, aşa cum este şi croiala şi execuţia propriu-zisă. Orice gest al unui astfel de personaj modifică viaţa comunităţii. Esenţa lui Polider, evoluţia lui e esenţa de importanţă pentru cei printre care trăieşte. El le taie haina de bucurie şi de tristeţe. Intreaga omenire din spaţiul de care-l străluce ca un ciudat şi fantastic vehicul. Descinsă dintr-o poveste fabuloasă este şi „femeia perdoliser" — o nomică fără de care nu se poate înţelege viaţa colectivităţii. Ea trage cîteodată trenul trecut contemporan pentru cele din spatiul. E de ajuns ca femeia să devină dintr-o dată necunoscută morţii să poată viaţa localităţii să schimbă. Cioplirea nu mai curată şi ea nu-mi voluţi pentru trecerea la viaţă a ciudatei balerine. Adevăratele delegaţii se înfăţişează la picioarele cîrciobului, din simeni nu pot lipsi. Personajele lui Ştefan Bănulescu din **Cartea Milionarului** au rezonanţă exotică, ceea ce amplifică lumea imaginară a cărţii. Insa ele se mişcă în proiecţie fabuloasă. Un copil minune care învaţă singur să calculeze, ajungînd la performanţe matematice extraordinare datorită cărora stăpîneşte ca un împerator insula cailor. Ca în **Cărţile Junglei** el dirijează o oaste a cailor impotriva ţăranilor care invadează insula. Un Castică Pierdutu, mai realist, înfăţişează C. Ţoiu în **Moartea în Pădure.**

Faptele de excepţie sînt presărate peste tot. Un oraş intreg e supus pieirii pentru că din el au dispărut bărbaţii. Bătrînele lasă totul în ruină sau inventează contracte bizare pentru menţinerea aparentă a vechilor stări de lucruri. Ţăranii poartă cu ei o biserică pe roate, aşa cum înfăţişa şi Paul Anghel în **Săptămîna patimilor,** vehicul sacru şi misterios. Undeva povestitorul notează că în **Cartea Milionarului** nici un fapt care a mai fost povestit odată nu va intra în pagina cărţii. **Cartea Milionarului** e dedicată declarat numai faptelor şi fiinţelor de pămînd. Ea este o carte a **memorabilului** şi dincolo de înfăţişarea fastuoasă pe care i-o intreţine cu meşteşug scriitorul structura ei este a unei cronici alimentată de surse orale. Dincolo de lumina mitică stă intenţia de a scrie istoria unui teritoriu aşa cum a rămas ea în mentalitatea oamenilor simpli. Metapolis reprezintă mai ales trecutul. El este crepusculul definitiv al unei lumi de filieră tangrădeană. Dicomisia este soiul reavăn al acestui univers, care asigură perpetuarea speciei, dăinuirea forţei lui telurice, în timp ce Mavrocordat a oraşul modern deschis inovaţiilor în care transmisiile bizantine s-au diluat devenind pitohii ale odăjdăriei la nouă lume. Bătător la ochi e caracterul livresc al insolitelor multor pagini. Sugestia bizantină nu vine atît de la tentativa unei ori din cărţi. E o hartă fără autoritate, asemenea la care pe care ochi fotografiază adesea vine şi din întîmplarea existenţei imaginar al lui Ştefan Bănulescu. Mihail Sadoveanu clădeşte universul său mitic localizînd precis. Ştefan Bănulescu se fereşte de localizări, deşi forţa universului său imaginar ar fi fost mai mare dacă rădăcinile lui ar fi fost implintate în real. Contradicţia care se naşte în **Cartea Milionarului** vine din intenţia de a ridica o mitologie unui teritoriu românesc pe de o parte, dar, în acelaşi timp, din sistematica ştergere a oricăror puncte de contact cu el.

Pentru că deghizamentele, atît de studiate pe care le intrebuinţează prozatorul pentru lumea şi personajele lui, nu sînt fără cusur nu este greu să plantăm în geografie şi istorie acest univers. Pe scurt, e vorba de cîmpia Dunării care a preocupat pe scriitor şi în nuvelele lui. Intenţia lui Ştefan Bănulescu este de a dărui o mitologie unui teritoriu aparent fără memorie, de a instala o imagine fastuoasă acolo unde n-au fost eroicări, ci doar inundaţii de ape şi păpoare. Romantismul acestui gest frumos este indiscutabil ca şi al unora din paginile **Cărţii Milionarului.** Dar autorul ne lasă prea adesea să vedem proiectul, să-i urmărim intenţiile. **Cartea Milionarului** suferă de absenţa substanţei, de lipsa densităţii. Ea este pe cele mai multe pagini ale ei prezentarea unei distribuţii care nu începe să-şi joace cu adevărat drama nici măcar în ultimul moment. Memorabile în carte sînt cîteva profiluri de personaje. Interesantă este schiţa unor destine. **Cartea Milionarului** staţionează prea mult în preparative, care nu duc în cele din urmă la un firesc punct paroxistic, care a fost avut în vedere de autor. Relul culminant ar fi trebuit să revină în carte episoadelor cu Filip Umilitul care suferă însă de discursivitate, sînt descărnate, fără pastă şi forţa unor momente anterioare. **Cartea Milionarului** îşi impunea singură cota (debutul cărţii — apariţia omului cu roată — e memorabil) la care nu se ridică decît rareori. Multe pagini produc sentimentul saţiului. Scriitorul intuieşte tiparul de substanţă a cărţii şi încearcă s-o suplinească prin reveniile din mai multe unghiuri asupra aceluiaşi personaj sau eveniment. Materia se subţiază astfel şi anume pagini par o fi scrise mai mult cu meşteşug decît cu reală forţă de creaţie.

In finalul cărţii o scrisoare revine de mai multe ori sub pana scriitorului fără o motivare profundă funcţională. Procedeul e al exploatării şi rarefierii materiei epice cu deliberare. Stefan Bănulescu simulează în **Cartea Milionarului** deosebirea incantestabilă în nuvelele sale, fără a reuşi să-l impună concretetea firească. Romanul dezvoltă acea vorbeste critica nu exista. El este pregătit, enunţat, dar nu scris. Structura cărţii e mai aproape, credem, de a unei cronici fabuloase decît de acest a romanului cu care autorul rezolvase permanent în **Cartea Milionarului.** Demonstrează stilului nu scade şi-gură salva în incîntătoare descărnarea multor pagini din **Cartea Milionarului.** La sfîrşitul cărţii concluzia care se impune este că a nuvelă reuşită a lui Ştefan Bănulescu a fost dăltorul pînă la proporţiile unui roman. Deficitul de substanţă produce însă inegalităţi importante în **Cartea Milionarului.** Este însă interesantă şi impresionantă aici voinţa autorului de a construi, de a sugera un univers fabulos, de a schiţa datele detaliate ale acestui univers, dar nu şi ridicarea permanentă a acestui proiect la altitudinea creaţiei.

M. Ungheanu

TELEGRAMĂ

STIMATE ŞI IUBITE TOVARĂŞE ŞERBAN CIOCULESCU,

Cu prilejul celui de a 75-a aniversare a zilei dumitale veacuri de nastere, conducerea colectivă a Uniunii Scriitorilor vă exprimă sincere felicitări, calde urări de sănătate, viaţă îndelungată, precum şi noi succese în rodnica activitate de creaţie literară şi obştească pe care le desfăşuraţi, pentru înflorirea culturii noastre socialiste şi a literelor române contemporane.

La mulţi ani !

PREŞEDINTELE UNIUNII SCRIITORILOR

George MACOVESCU

TELEGRAMĂ

STIMATE TOVARĂŞE ALEXANDRU PIRU,

Cu prilejul aniversării a celor 60 ani de viaţă, ani frumoşi şi rodnici, vă exprim sincere felicitări, calde urări de sănătate, viaţă lungă şi noi succese în activitatea Dv., de creaţie literară şi în munca obştească, puse în slujba culturii socialiste şi a înfloririi literelor române contemporane.

La mulţi ani !

PREŞEDINTELE UNIUNII SCRIITORILOR

George MACOVESCU

CARTEA DE DEBUT

Mărturisiri şi reflecţii

Propunîndu-mi, de astădată, să notez cîteva consideraţii legate de „istoricul" activităţii mele desfăşurate în cadrul rubricii „Cartea de debut", nu pot, mai intîi, să nu spun cîteva cuvinte privitoare la premisele şi antecedentele ce m-au determinat să-mi asum dificila şi plina de răspundere sarcină de a urmări din aproape, metodic, fenomenul literar tinăr din perspectiva apariţiei celei dintîi cărţi a unui autor sau altul. Astfel, nu fac un secret din faptul că o anumită inclinaţie pentru ceea ce aş numi spiritul pedagogic al criticii — „meteahnă" pe care nu puţini recenzenţi, puerili ameţiţi de cîntecul de sirenă al criticii „creatoare", mi-au reprosat-o cu inexplicabilă lipsă de politeţe literară — mi-a orientat atenţia, în chip natural aş zice, spre activitatea din cenaclurile în care tinerii aspiranţi la gloria literară, înarmaţi cu cea mai candidă ambiţie, îşi prezentau primele lor incercări. Mărturisesc că şi acum mă urmăreşte o vie nostalgie pentru anii de mult trecuţi cînd una din dimensiunile activităţii mele critice consta în frecventarea pasionată a cenaclurilor literare timişorene, în speţă aceea de pe lîngă revista „Scrisul bănăţean", devenită „Orizont" şi acela numit „Excelsior", de la Casa de cultură a studenţilor din fremătătorul şi frumosul oraş de pe Bega. Nu-mi va lua, sper, nimeni în nume de rău dacă voi spune că de „fiinţă" acestor cenacluri se leagă însăşi amintirea curatei prietenii cu scriitorii tineri timişoreni Duşan Petrovici, Şerban Foarţă, Grigu Dascălu, Ion Dumitru Teodorescu, Alexandru Deal, Cornel Ungureanu, Alexandru Ruja, Marcel Turcu, Ion Marin Almăjan, Aurel Turcuş, Andrei Ujică, Lucian Alexiu. Mă gîndesc, totodată, că Sorin Titel, Anghel Dumbrăveanu, Ion Arieşanu şi Laurenţiu Cerneţ, confraţii tinereţii mele literare de la Timişoara, vor fi, desigur, stăbiniţi de aceleaşi înfiorate aduceri-aminte.

Experienţa cenaclurilor timişorene, coroborată, se înţelege, cu aceea de promitor al revistei „Orizont" (analizam şi în acea vreme cu patetic interes cărţile tinerilor !), m-a pregătit în chip temeinic pentru exigentele confruntări critice din paginile „Luceafărului", legate direct de debuturile editoriale. Consider deci că aici se află una din sursele justeţei (cel puţin relative) care străbate opiniile critice formulate în cronicile pe marginea primelor cărţi tipărite de scriitorii tineri, azi consacraţi, precum Mircea Dinescu, Paul Emanuel, Dorin Tudoran, Daha Dumitriu, Romulus Guga (ca romancier), Valeriu Cristea, Alexandru Papilian, Gheorghe Schwartz, Titu Constantin ş.a. Sigur, n-aş putea zice că întotdeauna am fost în „mînă bună". De pildă, extrem de optimistele previziuni pe care le exprimam scriind despre intîiul volum al lui Dinu Flămînd, pînă în momentul de faţă cel puţin, n-au fost nici pe departe confirmate. Reluînd firul, să arăt, în sfîrşit, că în ceea ce mă priveşte, deci-sivă, pentru clarificarea unor chestiuni de ordin metodologic şi teoretic pe care le implică demersul critic dedicat fenomenului literar tinăr, au fost cele cinci „glose" în jurul „condiţiei debutului" scrise din indemnul poetului Adrian Păunescu şi publicate în „Luceafărul" la începutul anului 1972 (vd. şi în volumul subsemnatului, **Incursiuni critice**). Nu exagerez cu nimic afirmînd că, în bună măsură, am putut depăşi starea de inhibiţie în care m-am trezit cînd mi s-a făcut cinstea de a susţine, împreună cu Al. Piru, comentariul critic al Luceafărului la „Cartea de debut" rememorînd cu maximă luciditate tocmai experienţele mai inainte evocate.

Deşi au trecut aproape doi ani de cînd, toţi la două săptămîni, scriu despre cărţile de debut (peste cîteva luni se vor aduna o sută de „cronichete"), mărturisesc că îmi este destul de greu să formulez acum unele consideraţii cu caracter aşa-zicînd bilanţier. De altfel, nici nu cred că este oportun să cantonăm exclusiv în asemenea preocupări, intrucît, pe de o parte, socot că sînt încă departe de a-mi fi închelat misiunea. Consider că nici n-am ajuns măcar intr-un punct de virf care să îngăduie „o scurtă ochire retrospectivă" cit de cit eficientă. Pe de altă parte, este de reţinut că primul cuvînt al „judecătorului suprem" — timpul — nu poate fi exprimat decît, eventual, peste doi-trei ani, cînd debutantul de azi va fi scriitor — sau numai

Nicolae Ciobanu

Continuare în pag. a 9-a

viaţa cărţilor

„Cronici afurisite"

● Aşa-zisele tablete fotbalistice ale lui Fănuş Neagu *), ajunse la al doilea volum, au mai degrabă un interes literar. Aci izbitoare nu e pasiunea sportivă a autorului, totuşi, adevărată şi notorie, ci maşinăria stilului, învelburarea de tropi prin care Fănuş Neagu a intrat spectaculos în proza românească. Operă aşadar de scriitor şi nu de „crainic-reporter", scurte eboşe eseistice şi nu o dată poeme în proză care îşi iau sportul numai ca pretext.

Cum procedează autorul? El izolează un fapt (al actualităţii sportive şi uneori nici măcar atît) şi îl comentează scurt într-o frază amabilă sau maliţioasă care cuprinde două-trei imagini paradoxale. Apoi abandonează datele iniţiale şi dezvoltă tropii, aproape mecanic, frenezii dintr-o deliberată confuzie de domenii. Rezultă cîteva insiruiri dezlegate de sugestia iniţială şi cu efect „gratuit", ca altfel eseistic. Nu puterea admiraţiei ori violenta vituperării izbesc aici, aşadar nu atitudinea morală ci sensitivitatea în faţa lumii fenomenale. Fănuş Neagu practic nu elaborează căci emoţia e doar un act original care se dezvoltă apoi pe o cale asociativă, în imagini ivite ca în hipnoză, una din alta, aproape mecanic. Nu o dată, cînd metaforele iniţiale nu admit dezvoltări ulterioare, Fănuş Neagu inventează un eveniment extraneu, cu sugestivitate tărăşi senzorială : anotimpurile fantasmagoria, vegetalele de tot felul, cu preferinţă pentru mere, piersici, dafin şi, se înţelege, struguri.

Proza peisajelor orăşeneşti ori solare, din bălti şi de pe Bărăgan, n-a atins niciodată în literatura noastră o atît de mare intensitate poematică precum la Fănuş Neagu. Toamna, cu uberităţea ei, este alt subiect de slavă, la fel primăvara germinativă şi iarna cea înfiorătură, cu săpesi grozave, care predispun omul la recluziune visătoare alături de oala cu vin.

Toate aceste note, combinate cu o intuiţie necomună a elementarului, pe toată scara lui, cronologică, vegetală şi gehuină, dau o proză nepereche a senzaţiilor transformate direct în imagine. Nu tehnica e aici baza, căci prozatorul acţionează spontan, fără preconcepţiune, şi nici măcar obiectul. Toată această maşinărie de tropi care îe rostogoleşc asupra conştiinţei, dă o impresie de gratuitate şi de sensorialitate în aspect pur. Ca stilist, Fănuş Neagu a făcut şcoală (Marius Tupan, Ştefan Pârvu sînt deja o dovadă) şi această culegere de tablete sportive dă, în fapt, încă o dată măsura prozatorului, în exercitiu pur, fără obiectivarea construcţiei şi a efectului de ordin moral. Şi, în fine, aceste cronici nu-i dată răsăritoare, însă cu graţie, şi conţinînd uneori biestemc sufletele de vegetiştia metaforică, sînt mai degrabă magice şi fabuloase decît „afurisite".

Artur Silvestri

*) Fănuş Neagu : „Cronici afurisite", Editura „Sport-turism", 1977.

Evenimente şi personaje

● Consacrat pînă acum ca reporter, dramaturg, critic literar, eseist, Paul Anghel apare, cu ultima sa carte *, şi în ipostaza de romancier. „Scrisoare de la Rahova" — ne avertizează autorul — reprezintă cartea a V-a din romanul „Zăpezile de-acum un veac". Aşadar, un proiect grandios din care scriitorul concretizează, deocamdată, doar un fascicol. Este momentul luptei pentru cucerirea Rahovei, secvenţă importantă din războiul pentru independenţă, încheiată, cum se ştie, cu biruinţa trupelor româno-ruse comandate de prinţul Carol.

Acţiunea romanului se desfăşoară pe mai multe planuri, construite fiecare din scurte secvenţe, fie legate între ele de prezenţa aceluiaşi personaj, fie disparate, care ar trebui să concureze la alcătuirea unei imagini sintetice. Planul dominant este cel în care scriitorul reconstituie atmosfera de pe front. Pregătirea minuţioasă a luptei, aşteptarea încordată de dinaintea atacului, retragerea pe poziţii şi strîngerea morţilor, în fine, victoria atît de mult dorită, sînt scenele care dovedesc asimilarea perfectă a documentului istoric şi transformarea sa în literatură. Intr-un alt plan, scriitorul intenţionează sondarea stării de spirit din spatele frontului, în Bucureştiul „sub starea de război". Apar acum două personaje interesante, avocatul Răşcanu şi tinărul Toma Nicoară, intelectual ardelean înrolat voluntar şi rănit la asediul Griviţei. Se schiţează începutul unui conflict între conservatorismul pragmatic profesat de avocat şi exaltarea romantică a tinărului, dar scriitorul nu adînceşte psihologiile şi renunţă repede la acest fir, în favoarea descripţiei. Ligea de relief psihologic se manifestă la aproape toate personajele romanului, abia creionate, pentru ca apoi să fie abandonate. Singura excepţie o constituie portretul prinţului Carol, remarcabil prin preciziile şi finetea psihologică. Fiinţă rece, calculată, reprimîndu-şi orice efuziune sentimentală, prinţul acţionează ca un mecanism perfect, singura supapă fiind visul, unde persistă obsesia dragostei nelmolnite pentru frumoasa Adela Balş.

In contrast cu rigiditatea structurală a prinţului sînt construite scenele pline de vitalitate debordantă cu care poporul îşi ţine datinile : „Ce lume tare! şi-a spus prinţul. Şi ce lume liberă ! şi-a repetat".

Concentrat mai ales asupra evenimentelor şi poate de aceea neglijînd personajele, fugărindu-şi secvenţe remarcabile dar nu întotdeauna favorabile rigorii construcţiei romaneşti, „Scrisoare de la Rahova" justifică în ansamblu, aşteptarea încrezătoare a realizării ciclului anunţat.

Valentin F. Mihăescu

*) Paul Anghel: „Scrisoare de la Rahova", Editura „Cartea Românească", 1977.

Un spaţiu al aventurii

● Responsabilitatea actului critic confruntat permanent cu noi date şi-o asumă depiin Al. Oprea, autorul principalei monografii dedicate lui Panait Istrati, cartea sa acceptînd de la început condiţia deloc comodă a aventurii intelectuale. In cazul Panait Istrati demersul criticului literar are de depăşit multiple dificultăţi, datorate pe de o parte prejudecăţilor contradictorii dar rezistente care inconjoară personalitatea scriitorului, pe de altă parte structurii extrem de complicate a scriitorului însuşi şi în fine, printre alte dificultăţi, pe aceea a răspîndirii documentelor pe o arie foarte intinsă, apariţia noilor date obligînd în parte la restructurări ale viziunii iniţiale. Astfel încît ediţia a doua a cărţii lui Al. Oprea este, aşa cum avertizează autorul, o altă carte. Refuzînd modalitatea, mai comodă, a reviuirii primei ediţii criticul re-scrie cartea cu o viziune proprie deschiderii.

Alături de faptul că monografia lui Al. Oprea este principala lucrare de referinţă în bibliografia critică a scriitorului, cartea suscită interes prin atitudinea autorului, care concepe actul critic ca formă vie, dinamică, niciodată închisă, implicînd adeptarea aventurii : „Destinul aventuros al acestui scriitor obligă (...) la aventuri (şi avataruri) ale comentariului critic". Atitudinea lui Al. Oprea implică o desăvîrşită onestitate şi un total refuz al comodităţii. Dată date apărute ulterior infirmă ipotezele criticului, acesta nu ezită să recunoască acest lucru faţă de sine însuşi şi faţă de cititor, după cum nu ezită să-şi restructureze cartea.

Caracteristic pentru poziţia critică a lui Al. Oprea este refuzul său, cu caracter implicit polemic, privitor la schema „sacrosanctă" a monografiei compartimentate „viaţă-operă". Este preocupat în primul rînd de ceea ce determină în mod intim opera „structura psihică a autorului", temperamentul său, motivaţiile profunde ale reacţiilor sale de moment şi ale creaţiei. Criticul nu incearcă „a subsuma particularităţile artei lui Istrati unei formule anume" ci, dimpotrivă, să înţeleagă omul şi opera în marea lor complexitate irductibilă.

Reconstituind destinul omului şi valenţele operei, Al. Oprea abordează în mod elegant polemic problemele dificile ale existenţei umane şi literare a lui Panait Istrati, cu aceeaşi atitudine fundamental comprehensivă, care asigură pertinenţa judecăţilor critice şi justeţea intuiţiilor.

Sultana Craia

*) Al. Oprea : „Panait Istrati", Editura „Minerva", 1978.

Sub „zodia" lui Blaga

● Această nouă carte de versuri semnată de Florin Costinescu,*) atestă un discret temperament elegiac şi, ceea ce este mai interesant, aşezat sub „zodia" lui Blaga. Iată un fragment în care transpare, prelucrat, motivul panic. „Mor zeii unul după altul / cu piepturile în săgeţi — un cîmp, un cer, / Mor zeii-bătrîni cu ochii tragici / le plîng adînc şi fără lacrimi / înţelepciunea ce le-o cer". In alt loc intîlnim, parcă, neliniştea şi căutările sufleteşti din „Poemele luminii" : „De o noapte aud valuri sub poduri / secerind, secerind, secerind / sufletul, tărm cu florduri / urcă ape mari pînă-n gînd". Cert este că situînd-se în acest spaţiu poetic Florin Costinescu şi-a găsit cadenţa potrivită. „Hărul", „fructul", „dezamăgirea", „rotunjirea", componente metaforice ale mitologiei poetice blagiene sînt tot atîtea puncte de hotărîre, nuclee formative ale propriului demers : „Din vară-n vară : aituguri, vii şi dealuri / şi apele între aceleaşi maluri, / schimbaţi doar noi, şi-n rău şi-n bine / simţim cum cade rouă pe destine // Ce har au fructele ! se rotunjesc şi tipă / dezmărginînd o formă nouă-n clipă / de har şi ce prisos de soare / pe ramul heat de legănare..." Limbajul este „plin", expresiv, accentul cade pe constatările pădurilor ale cuvîntului şi mai puţin pe nuanţele sugestive. Ceea ce nu exclude prezenţa sensului simbolic ca în această aforistică pleşă lirică : „Ocol dau păduri în căre frăgezesc aerul căţărîndu-mă / menit s-o colind e doar soarele // Eu la margini alerg şi prin taine înot / să intru în ea, s-o cuprind nu pot // Răsufl area mi-o-ngădui cît şi-apleacă tărîna un fir, / mai mult în preajma pădurii nu pot să respir // In zadar mă cerşi, în zadar mă-mbaţi / şi-mi lipui că pădurea ce-o văd nu are copaci // Eu îi simt şi în somn, fremătînd, alergînd, / dintr-un vis în alt vis, din tîrziu spre niciînd". Volumul „Numărătoare de aştri" marchează un remarcabil moment în traseul poeziei lui Florin Costinescu.

Paul Dugneanu

*) Florin Costinescu : „Numărătoare de aştri", Editura „Albatros", 1977.

Poemul priveliştii

● O poezie scrisă „de plin aer", în „aerul vibrînd" în care formulă impresionistă a naturii văzute prin intermediul temperamentului vibrat prin intermediul naturii, un cîntec transparent şi tradiţional al PEISAJULUI INTIM şi eroic, descoperim în ultima carte *) publicată de Violeta Zamfirescu. Deci un întîmplător sumarul: aşezat sub forma unor versuri, naste Poemul priveliştii ca o artă poetică dezvăluită ce însumează recapitulînd temele volumului. Văzul e un izvor de cunoaştere, o cale de înţelegere a lumii şi a propriului eu. La Violeta Zamfirescu. Privirea e rînd pe rînd uimire (Cînd privind), euforie, înflorare (Cartierul meu), dragoste (Ca o ţiţe de lumină, dragostea), înviorare (în vîntul bun), sentiment al apartenenţei istorice (Istorie). Ochii reflectă căldura, combustia fiinţei dar şi arderile cosmice. Sînt un însemn al vieţii, „maica dorului / căutînd idealul ori spaţiul visării" (Nu poi privi cu gheaţă în pupilă).

Metaforele modelează lumea exterioară sau lăuntrică, aşezîndu-le sub filtrul mereu prezent al luminii solare. Lauda e scrisă cu „sămînţa soarelui". Steaua poetei e o stea a dimineţii, un astru diurn, iar luerurile „...fereastra casa inima şi dorul / ne arată soarelui oglindiţi în el". Priveliştea, „imn în mişcare", cum excelent se autodefineşte poeta, dedupează energia nedomolită a formelor vegetale, tensiunile spaţiului geologic fiind străbătută de o senzualitate mărturisită dar neostentativă. Ea străluceşte ardent, e o flacără, amintind prin unele versuri de şerpuirile culorii la van Gogh. Nimic static, decorativ, artificial în aceste poeme, doar uneori pitorescul ori artizanalul smăltuieşte imaginile, cum tot uneori enunţul rămîne declarativ, neluminat de „fiare dinăuntru". Trăind priveliştile ţării, poeta trasnpune adesea eliniştul intim într-un imn. Perspectiva lirică primeşte în acest caz valenţe morale, umaniste, patriotice, sub semnul unui „văs nou". La Violeta Zamfirescu „poemul priveliştii", eroitic sau eroic, domestic ori doemic, rural ori citadin, e un cîntec solar ale cărui cuvinte, „dezmierdate de auz", adaugă perspectivei geometrice, „perspectiva aerului şi a culorilor", pentru a circumscrie un univers „în aerul vibrînd".

Doina Uricariu

*) Violeta Zamfirescu : „În aerul vibrînd", Editura „Cartea Românească", 1977.

Cartea unei clipe

● Apariţia unei cărţi cu atîtă promptitudine, după nici două luni de la acel 4 martie de neuitat, ne obligă să ne aplecăm ochii asupra literei tipărite şi să citim ce să nu uităm. Faptul că a fost scrisă şi că a fost tipărită atît de repede, demonstrează deopotrivă şi promptitudinea reporterului. Mihai Stoian ştie să intercaleze, pe parcursul derulării „filmului evenimentelor", datele ştiinţifice, informaţiile decupate din ziarele şi presa vremii, şi nu se dă în lături chiar să noteze „zvonuri", „fel de fel de gînduri — unele cu sfîrşit fericit, altele cu sfîrşit nefericit — (...) „foiclor" de ultimă oră", ne avertizează scriitorul. Şi nu o face zigzagînd, sau rupînd firul acestor evenimente, dimpotrivă.

Cartea este scrisă parcă dintr-o suflare. Este uluitor maratonul parcurs de Mihai Stoian pentru a putea cuprinde cît mai multe şi mai diverse date, informaţii, aspecte. Autorul nu le trece, în materia cărţii sale, reci, seci, ca un comentator de ocazie a acestui film, Mihai Stoian face ca totul să capete densitate, tensiune, dar şi unitate. Pentru că volumul este scris, după cum am mai spus, cu un suflu integrator.

Scriitorul informează spre a se şti şi nu o face ingrozind cititorul, şi din contră, narează întîmplări semnificative, petrecute cu ani în urmă la alte cutremure. Este ca o pregătire psihologică. Aduna, neîndoielnică, cîmenteză aceste poveştiri pentru a crea sentimentul comunicării între generaţii. Este, astfel, evidentă grija pentru om.

Derularea filmului evenimentelor de la „4 martie şi după..." este făcută de un reşinor abil şi inteligent, iar comentariul este susţinut de reporterul şi scriitorul mereu prezent, mereu angajat. Dar scriitorul se simte dator să recunoască că „această carte n-ar fi putut fi scrisă, fără contribuţia neţărîtoare a confraţilor mei, permanenţi prezenţi — de la 4 MARTIE ŞI DUPĂ... în furtegul evenimentelor. Mă simt dator să-i citez pe cei din textele cărora m-am inspirat sau am rebrodus (deşindu-mi astfel pentru vreo eventuală omisiune)". Mihai Stoian nu adaugă, însă, că nimeni nu s-a înşelat, pînă acum, să ducă pînă la capăt munca de scriere a unei cărţi — a unei asemenea cărţi atît de deosebite — care te implică, care te obligă ca scriitor.

Şi nu ne putem opri fără a nu cita „însemnarea" din chiar prima filă a cărţii, care sună ca un crez : „Scris-am eu... Ca să se ştie, că am scris cu mîna de ţărînă, mîna putrezeşte, iară cine citeşte îşi pomeneşte"...

Mihaela Ursul

*) Mihai Stoian „21h 22' Seism 4 MARTIE ŞI DUPĂ..." Editura „Eminescu" 1977.

arhiva «Luceafărului»

pagini de jurnal

O samă de cuvinte

Zi de zi, memoria mea devine tot mai selectivă. Mai esențializantă. Reținînd momente-eveniment. Unele, la care am participat nemijlocit, ar putea interesa istoria literară. Un atare moment-eveniment este apariția, la 15 iulie 1958, a revistei **Luceafărul**. Ideea înființării unui bilunar (sau săptămînal) menit să fie o tribună de afirmare a noilor promoții era însă cea mai veche. Prin revenirea lui Mihu Dragomir ca redactor șef la **Tînărul scriitor**, ea a început să capete caracter de urgență. Din vara lui 1957 visam, pînă la cele mai mici amănunte tehnico-redacționale, formula proiectatei publicații. De la rubricile fixe pînă la paginație. Lascăr Sebastian a fost invitat să-i imagineze macheta. Comandă pe care, cu prisosință în ale vechi meseriaș în ale gazetăriei, a și executat-o. Am apelat apoi la experiența lui Georgeta-Biss Hotărîtoare. Consultam, în paralel, la Biblioteca Academiei, periodice interbelice, pentru eventuale sugestii materializabile în spiritul intențiilor noastre. Dar ceea ce ne preocupa la modul major, concomitent cu elaborarea articolului-program, era să găsim un titlu adecvat noii reviste. Titlu care să ne reprezinte, ca atitudine existențială, ca vîrstă, ca prezență, ca aspirații, ca destin socialist, ca oameni ai unei actualități care își trage sevele din cultul tradiției și se judecă pe sine de la altitudinea viitorului. Căutam, cu Mihu Dragomir, echivalente pentru concepte ca „acum", „azi", „timp", „spațiu", îi invidiam pe cei ce readuseseră în circuitul conștiinței publice un nume precum **Contemporanul**, ne gîndeam la **Bluze albastre**, **Cuvîntul liber**, **Reporter** și la nenumărate altele, inclusiv la **Luceafărul**. Eram părinți incapabili să decidă cum anume să ne anunțăm copilul la starea civilă. Toamna am fost primiți de conducerea operativă a Uniunii Scriitorilor, unde, rînd pe rînd, diversele variante se aneantizau. Unde, de față fiind și Zaharia Stancu, acesta, cumpănindu-le, a demonstrat că dintre toate propunerile cea demnă a fi luată în considerare e **Luceafărul**. Ca simbol al veșnicei tinereți eminesciene. Soluție adoptată în unanimitate. Titlul exprimînd un **credo**, cu infinite implicații afective. În funcție de reverberațiile căruia trebuia scris articolul-program și structurată riguros, ca problematică specifică, revista însăși. În decembrie, **Tînărul scriitor** își încetează apariția, anunțîndu-și misiunea îndeplinită. Cînd redactam editorialul de rămas bun, inserat pe ultima filă, eram cuprins de justificate melancolii. Dar și de nu mai puțin justificate speranțe că **Luceafărul** va străluci pe firmamentul literelor românești. E ceea ce exprima și Mihu Dragomir în proiectul de articol-program pe care într-o noapte, împreună cu Ion Dodu Bălan, la Mihu acasă, l-am discutat și răsdiscutat, paragraf cu paragraf, virgulă cu virgulă. Curînd, numărul de probă era definitivat. Purta pe frontispiciu data : „28 februarie 1958". Îl văd și acuma cu ochii amintirilor. Dominat, în pagina întîi, de un superb desen, **Tinerete**, purtînd semnătura Ligiei Macovei. Pagina a doua, consacrată recenziilor, avea ca titlu generic **O samă de cuvinte**. Pagina a treia era deschisă de un reportaj, **Mecena stă la Mediașul aurit**, iscălit de Petru Vintilă. Reportaj programatic, avînd ca subiect invitația adresată Uniunii Scriitorilor de colectiviștii dintr-un sat bănățean de a trimite la ei poeți, prozatori, dramaturgi care să ia contact la sursă cu viața adevărată. Spezele fiind suportate de localnici. O altă pagină avea la etaj „mențiunile critice" ale lui Perpessicius, iar la parter „cronica literară" a subsemnatului. Două generații. Vorbind despre actualitate, Teodor Vârgolici, la rubrica **Acum cincizeci de ani**, consemna evenimente istorico-literare. Mihu Dragomir se întreținea sub pavăza fascinantului vers eminescian **Dintre sute de catarge**... cu numeroși candidați la examenul de admitere în republica literelor. Etc. Cu sumarul schițat, dar cu structura inițială nemodificată, avîndu-i ca director pe Mihai Beniuc, președintele Uniunii Scriitorilor, la 15 iulie 1958 **Luceafărul** se înfățișa, lansîndu-se pe orbită cititorilor. Din dimineață, colindînd sub razele unui soare mirobolant străzile Bucureștilor, cumpăram, asemeni în rînd, la chioșcul din fața cinematografului „Patria" primele exemplare ale revistei. Avînd, fiecare, sub braț, „semnalul" primit cu zece ore înainte, în grădina Casei Scriitorilor, unde redactori, tehnoredactori, tipografi, conducători ai uniunii, colaboratori urasem, ca într-un „divan" cantemiresc, printre „cuțite și pahare", anii frumoși ai pruncului nou născut. „Semnale" purtînd, olograf, semnătura tuturor celor care, responsabili, își asumau riscul de a se confrunta sau înfrunta cu viitorul. Riscul tinereții. Al unei echipe animate de romantism revoluționar. De patriotism. De partinitate comunistă. De sentimentul participării active în agora. De ideea continuității demersurilor ideale. De rolul activ pe care noi, cei ce aveam, în redacție, vîrsta medie de 33 de ani, îl jucam decisiv, afirmîndune ca spirit novator, ca militanți, ca minți lucide, îndrăznețe, deschise dialecticii și aventurii intelectuale, legităților și aleatoriului. Timpul, magistrat suveran, n-a infirmat opțiunile fundamentale. Dimpotrivă. Cu nuanțe inevitabile, le-a confirmat. Încît o virtuală (și necesară) istorie a revistei **Luceafărul** ar releva și avataruri, și constante. Fără a putea ignora semnificațiile cardinale ale începuturilor. Succesele celor de azi înscriindu-se în parabola „stafetei nevăzute", puse în ecuație de Paul Everac. A zilei de ieri care anunță prezentul și imaginează viitorul. Cu alte cuvinte, a **Luceafărului**, ca astru.

Aurel Martin

Redactorii secției de proză

În **Luceafărul** din 1957 mi-au apărut primele povestiri. Pînă la acea dată, publicasem o proză în **Tînărul Scriitor**, o alta în **Tribuna**, și mă găseam nu numai în situația unui student destul de năpăstuit, ci și în cea de „tînăr scriitor" plin de încredere în viitorul său literar. Luasem și un premiu la un concurs de proză, organizat de revista clujeană și eram convins că în fața mea se deschid cele mai luminoase perspective. Primul număr al **Luceafărului** l-am răsfoit cu înfrigurare și emoție. Fusesem anunțat că mi se publică o schiță în acel prim număr și chiar dacă ea n-a fost publicată decît cîteva numere mai tîrziu, bucuria de a răsfoi o revistă nouă, nu mi-a fost cu nimic umbrită. În viața literară de atunci se simțea nevoia unor grabnice schimbări, începuse să bată un vînt mai proaspăt, încît, sînt convins, că nu numai aspirațiile de naiv debutant se legau de noua revistă...

Nu am fost doar singurul debutant care am urcat, în toți acei ani, scările imobilului de pe Ana Ipătescu nr. 15, îndreptîndu-mă spre odăile din fund, spre secția de proză! Astăzi, în acest ceas al rememorărilor care se încarcă, vrînd nevrînd de nostalgie — douăzeci de ani au trecut prin urmare! — începuturile revistei se confundă cu propriile mele dibuiri de începător. În această situație, încerc, în primul rînd, să-mi amintesc cît mai exact ce a însemnat, atunci, revista pentru mine : Nu știi o instituție, cu directori și directori adjuncți (unde se schimbau din cînd în cînd, fără ca acest lucru să mă intereseze mai să știi afectează la vreun fel) la a cărei situație și funcție (și funcțiune) ca invidie tandrul de „tinerii cerbiceși" ești, deodată, și cînd colaborezi și fiecărui că nu-ți va mai curînd pentru ea, ca revista **Luceafărul** își va deschide ușile, ca, în sfîrșit, ți se va publica și cartea de proză pe care ai scris-o în anii aceia, pentru mine aceasta, dacă vrei redactor, redactorul secției de proză, rămîne o adresare, am trimiteam prin poștă, încercările mele literare, așteptînd, cu emoție și neliniștire, verdictul lui. Trebuie să mărturisesc că-am avut, în acei ani al începutului, o părere extraordinar de bună despre redactori : bunăvoința lor, receptivitatea, receptivitatea și entuziasmul lor, erau pentru mine în afara oricăror dubii. Știam că de îndată ce un redactor își va citi manuscrisul, va și fi bucuria de a descoperi un nou talent! Nici nu te așteptî — mi-l închipuiam zicîndu-și, încercînd să mărturisire cîtîe și reușite — cînd îți cade un talent pe neașteptate masă. După părerea mea de atunci, toți redactorii nu făceau altceva cît era ziua de lungă, decît să tînjească după talente noi. Îl și vedeam pernaliderăpindu-și în piele de bucurie ori de cîte ori descoperea cîte unul adevărat. Ori găsește o pungă cu galbeni, ori descoperi un talent, aveam impresia că pentru ei înseamnă cam același lucru... În ceea ce mă privește, trebuie să recunosc că bucuriile s-au petrecut așa cum cu îmi închipuiam că ele cît se poate de normal să se întîmple. Ca într-o poveste cu zîne, am dat, cu adevărat, peste acel redactor de o clasă excelentă în sensul și care atunci nici măcar nu mă bănuiam. Abia acum, rînd am ajuns să cunosc mult mai bine „viața redacțiilor", înțeleg că am fost, după cum spune nuvela un foarte bun prieten al meu — **un ins norocos**. Scepticismul, obișnuita, plictiseala, nu mi-au intrat în oale, luînd înființarea solemnă și gravă a nu știu cărui redactor, mult prea preocupat de propria-i „operă" ca să mai aibă timp să se mai gîndească și la cei care bat cu timiditate la porțile literaturii. Da, am fost un ins norocos : știrile bune, trecînd în redacțiri ai secțiilor de proză, mi-au arătat drumul pe care să merg, și, cu generozitate, s-au aplecat asupra primelor mele încercări între ale literaturii. Cum aș putea să nu le port mulțumirea mea fierbinte și să-mi întorc privirea spre ei, plin de recunoștință și de dragoste.

Sorin Titel

Sentimente și gînduri

Deși am debutat, cronologic vorbind, la „Viața românească" lui N. D. Cocea — în primăvara lui 1945 — încă că adevărat, mod, debut consider a fi fost cel de peste aproape două decenii în paginile „Luceafărului" de-atunci, adică în 1964. Lucram în redacția de la etajul al II-lea, în frumoasa clădire din bulevardul Aviatorilor nr. 13. Mă mîndream și acum cu cam fost „coleg" cu (în ordine alfabetică) Dumitru Barbu, Ion Dodu Bălan, Marin Bucur, Ion Chinezu, Gica Iuteș, Mihai Negulescu, Al. Oprea, Sorina Pop, Vera Popescu, secretara conducerii, M. N. Rusu, Dinu Săraru, Marin Sorescu, Nicolae Stoian și Victoria Zamfirescu. „Mîndrie" la care mă refer nu izvorăște din cine știe ce un de orgolios sentimentalism, din faptul că, altcîndva, m-am tocit coatele pe aceleași birouri cu cei amintiți mai sus sau că unii dintre domniile lor au atins în ierarhia valorilor, treptele demne de invidiat : mărturisesc că locul cel mai de preț poate fi socotit „spiritul de echipă" care, oricît de paradoxal ar putea să apară, în optica unora, nu echivala deloc cu „spiritul de biserică". Dovada o dețin pentru mine și o aștern pe hîrtie abia astăzi : întrînd în redacția „Luceafărului" în primăvara anului 1964, redactorul-șef mă chemă și, fără fasoane și sofistică, își întreabă subalternul :

— Ce-ai de gînd să faci, **nea** Mișule ? (aveam în grijă secția de reportaj).

— Păi... să adun cît mai multe reportaje, de la cît mai multă lume bună.

Atît ! Prea puțin ? Nici o aluzie la „persoane" agreate sau neagreate (să fi fost eu chiar singurul... păcălit din tot colectivul ?). Mă rog... Esențial rămîne faptul că nu mi s-a cerut să înfățișez vreo „listă", ci doar „adu marfă încoace". Tonul „boss"-ului era simplu, deschis, deloc fals familiar sau popular. Și din această clipă (prea lesne ?) am simțit că fac parte dintr-o „echipă redacțională" (ceea ce, sincer, într-alte locuri lucrînd, n-am simțit deloc și, limpede, nici vorbă să simt după douăzeci de ani).

Din păcate, destui confrați credeau — și mai cred — că „afară-i vopsit gardul, înăuntru-i leopardul" : încep cu telefoanele și dacă majoritatea îmi răspund favorabil (fie și dintre acei care nu nutreau o simpatie specială pentru **F.B.**, dar apreciau revista și își respectau profesiunea), alții mă determină — pentru a doua oară — să simt că fac parte dintr-o echipă, însă, recunosc, în sensul invers (un fel de căptușeală, nu tocmai curată, a celuilalt simțămînt). Iată și un exemplu memorabil : formez numărul de telefon al unui confrate bucureștean, dumnealui îmi vorbește ca de la nobil la vasal, înghit în sec și stărui, în sfîrșit se înduplecă și admite să-l vizitez a doua zi, după amiază, la ora cinci, pentru a-i explica mai pe larg despre ce anume este vorba... Despre „ce anume" poate fi vorba cînd un redactor de publicație își solicită un reportaj și nimic mai mult ? A ! dar semnătura, apărută în revista lui X și nu în revista lui Y, pe cine va supăra și ce reacții subterane va declanșa ? Eram prea mic (la propriu și la figurat) ca să mă simt implicat în toate acestea ; așadar, ora 5 p.m., sun la ușă, doritul colaborator mă primește în chiloți (nici măcar de baie — aveam să deduc că... desconsiderarea este la adresa șefului), iau loc în salon (siderat), dialogul se leagă mai rapid decît speram, căci prima (și ultima) întrebare este : „Dar dumnealui personal nu mi-a putut da telefon ? Eu așa sînt obișnuit"... Primul gînd : să născocesc o minciună convențională, să... Zic exact pe dos : „Ei nici nu știe că vă cer colaborarea". Este inutil să mai descriu stupoarea interlocutorului. M-am ridicat (trecuseră, pe ceas, patru minute de la intrarea în apartament), am dat respectuos „bună ziua" și dus am fost. Nici n-am povestit la redacție scena (în fond : insuccesul). De atunci, omul în cauză nu mă vede (încă, în ocultism de azi, am crescut...).

Rămîne numai amintirea — dacă lucrez ele-i din cu cele — cu mustă sîrî în blestemata sînteie, ele în cenușăreasa sînteie. Cine dorește să umble cu cărbunele sau cu tăciunele, n-are decît să-mi facă o vizită la Sinaia ! Am fost doar să subliniez tendința oricărui fel de **prejudecată** (ființă de permanență, de psihologie, de schimbări neașteptate), normal acum cînd „Luceafărul" sărbătorește — multe bucurii ! — 20 de aprilie, rîndul îmi este să pun (oricînd) cuvîntul firesc, sentimentul, **principiul** afară, între cuvîntul de bronză (fie și de prunduță diferită, în doar de-a-n și nu fie bătute de subterfugiu, mă lovesc la mai multe alternative, din nou aceeași întrebare : aici am debutat cu adevărat... Era într-un timp în care orice manifestare nu putea duce **anchete serioase**, am ne care „Luceafărul" își născuse cu un nou profesional a pășit în „Prima aventură socială, „Liar și cea dintîi", a avut un bun început pentru critică, însă n-au fiind sînt scriitori „de geniu" din care multe dăinuie cum (și cînd) „nu" (literatură, acestuia mai cu acest adolescentin — dă zicem — pe ele sunetele „nu" că trecu nu nimic, în subterfugiu în, descoperiți populari; cum să... Am fost pentru — conștiința „Luceafărul" semnătură colectivă, sînt și eu din adjuncți — la o ședință redacțională, întîmplarea o scriitori în mai lui incepînd, însă, au dialog cu scriitori semnătură în care eram invitați : pe atunci, în cînd numele am „colind" nu se putea culcuși în tăpșanul cu ierburi dumnezeu, La discuție, multe-multe, pentru cu mare tandrețe cuvîntul 20 de ani, fiecare cu 5-6-7 variante, mă decid să introducerea bombă „A" : O întrebare pe fiecăruia A — zău ? — și-i bine ! Nu-i așa că unii dumneavoastră bănuiți unii ? Mărturisesc că-mi venea — dar și o mustrare mai cam, împotriva de la ham-ham, n-am declarat, să mi-o dinadins... Dintr-un aflasem cu cîteva cîțiva mai devreme". Tovarășul nu mai are replică, în... schimb are ceva : „Bine, bine, dar cu n-am citească nici ce să vă iăkem capul, etc. etc." Și ce să zic : „Cervantesul renaște... și el are și el un **talentul** lăsa, să tărăbănc, să alte și să lăsăm copiii, adăugînd în". Pentru un an, l-am trimis o carte cu dedicație, în care îndrăznesc aceleași cu prietenie — bunătățile Mărul dus-o am fost premiul Uniunii Scriitorilor pentru „Reporter în adîncuri".

Cu cîteva eforturi am fugit acuma cu „Luceafărul" ? Aș cam avea să-mi aleg părerea, mai cu cît autorul nu-și pronunțînd, rezervîndu-și dreptul să mă sufăr în care dumneavoastră, Eventual rămîne **stima reciprocă** prietenie permanentă în redacția în care am lucrat, sub diferite de viață, profesionale, oricînd și cîte ființă pe ele să știe un talent (mai mare sau mai mic, dar **talent**) nu va putea fi scrîșnească, în numele altor criterii discriminatorii, participare ca și noi înșine. Anii aceia mi-i prea de mult ca să nu mai vibrez în rememorarea emoției, revărsărilor sentimentale și afectuoase, confuziilor și uneltelor care, deodată, mai ales prin aparte, dar și prin modestie luminează.

Mihai Stoian

Masa «prezidentului»

Se petrecea în anul 1968. Cenaclul Nicolae Labiș, aflat o vreme în eclipsă, își reluase activitatea sub obladuirea Uniunii Scriitorilor și a revistei „Luceafărul", avînd în frunte ca președinte, pentru a-și sublinia personalitatea, pe Miron Radu Paraschivescu, M.R.P. sau Miron, cum îi spuneau deopotrivă tinerii și bătrînii săi prieteni. Mentor strălucit în prezența căruia căpătau lustru chiar și figurile mai palide ce i se succedau în preajmă, om care se iubea prea puțin pe sine, împărtindu-și cu generozitate timpul și ideile cu „concurența", cum spunea, Miron Radu Paraschivescu reprezenta în cenaclu primul și principalul punct de atracție prin însăși prezența sa nelipsită de la ședințe. Spre deosebire de mulți conducători de cenaclu pe care i-am cunoscut în „exercițiu" poetul „cinticelor", autorul de subtile traduceri din mari autori, marele gazetar sub aripa căruia au crescut și s-au format inteligențe de presă refuza cu obstinație să se aseze în prezidiu, să **prezideze** deci cenaclul, calitate pe care nu i-o contesta nimeni, măcar pentru simplul motiv că era foarte iubit de cei de față, și nu numai de aceștia. Insistențelor noastre de a trece în locul de unde putea fi nu numai văzut mai bine, dar și auzit, le răspundea prin absență. Nu auzea, pare-mi-se, se strecura printre scaune și se așeza pe un scaun liberal sau pe o canapea, asteptînd să începută ședința, sore mărea cîndă a cetire, discuții literare, vecinii mai ales dacă vorbeau și să-i audă. Pînă-înteleș că în fața unei asemenea inadecvări a poetului, din respect și bunăvoință pentru el, masa prezidială a fost lărgită cu și pianul din stînga ei, locul sore mărea nemulțumire a lui M.R.P. „locul său de mai tîrziu după prezidiu", odată cu debutanții care cîteau în cenaclu. „Du-te dragă, mai în față, îi încurajează M.R.P., du-te la masă, să te vadă lumea". Cine însă îi asculta ? Emotionați, entuziști, timizi poeți și prozatori se tîntuiau unul lîngă el. Stau și **eu**, nu de puține ori, alături care era în stare să potolească cerbicia criticii, a „cenacliștilor" mai aleși, era el, Miron. O mînă blîndă, un cuvînt, un gînd sau o privire îndelungă erau suficiente ca să mai „înmoaie" pe unii, de ocazie care cereau capul celui care era în fața lor. Admiratorul lui Miron Radu Paraschivescu nu era „înștiințat" cît intîlnirea cu scriitorul a constituit atît de tolerant de „pentru" în nesfîrșitele lecturi, de-a lungul unei (prea) vieți, a bătăliilor ochiului său cu versurile altora, necruțînd nici ale sale. Cred și astăzi, datorită lui, că un scriitor nu are doar menirea de a descoperi și promova talente literare, ci și pe aceea de a stimula personalitatea celui ce este în fruntea lui, fiindcă un mare poet sau prozator te ucide și te descoperă constituind garanția unui moment de respiro pentru un tînăr debutant. Și pentru aceasta l-am iubit pe Miron Radu Paraschivescu.

Iulian Neacșu

Acum vreo 20 de ani...

Încep prin a mărturisi că prezența mea în presa literară o datorez, aproape exclusiv, revistei **Luceafărul** în paginile căreia am debutat acum aproape douăzeci de ani. Pe atunci se pătrundea mai greu în paginile publicațiilor literare, dacă nu te cunoșteai cumva din redacție nu erai luat în seamă. Sore cese mea la **Luceafărul** scriu, fie în calitate de [illegible] fie de colaborator, cîțiva colegi sau [illegible] din facultate, între care unii dintre ei au devenit, pentru o bună bucată de vreme, [illegible] cu răspunderi redacționale. Să-i numesc : Aurel Martin, I. D. Bălan, Gh. Achiței, Marin Bucur și... Prin I. D. Bălan l-am cunoscut pe poetul Mihu Dragomir, care locmai luase conducerea publicației. Era un om zeloros, foarte sociabil, fără morgă și, ceea ce mă-a făcut mult un entuziast. Primea pe oricine voia să discute, nu era nevoie să fie anunțat, planificat etc. Nu-mi amintesc dacă treceam prin vîrtelnița secretarei. Avea dorința de a face din **Luceafărul** o revistă vie, interesantă, care să fie citită cu pasiune și folos. Întîlnindu-mă odată pe scările redacției mi-a zis : „Scrie ceva polemic care să șocheze [illegible] și reflexele rutiniere". Cînd la conducerea revistei a venit Eugen Barbu, o asemenea mentalitate, de revistă „vie", s-a perpetuat, accentuîndu-se, ceea ce a dus, nu o dată, la raporturi incomode cu unii autori mai susceptibili. Dar tocmai asta căuta redactorul șef. Și cred că, din această mentalitate, să-i spunem beligerantă, literele românești n-au pierdut totdeauna. Dimpotrivă. Ceva din acest spirit insurgent al revistei se mentine și azi și nu intîmplător în raport cu alte publicații literare, poate prea „cuminți", adică prea grijulii cu menajamentele, rubricile **Luceafărului** încep ind cu cronica literară, fac mai puțină „diplomație".

La **Luceafărul** am debutat, să spun așa, într-o manieră „combativă" specifică publicației. Apăruse în 1958 o carte despre Zaharia Stancu, un fel de monografie, scrisă într-o manieră eseistică. Autorul ei : Sorin Arghir. Cartea mi s-a părut excesiv de laudativă, cu aprecieri retorice, un fel de panegiric sunărător și cu elanul tinereții de atunci, cu convingerea nestrămutată în sentimentul nealterat al valorilor și cu dorința proprie debutanților, de a face „ordine" în literatură, am scris o cronică intolerantă, aproape violentă, lipsită de „abilitatea" pe care o dă experiența publicistică. Cronica a apărut cum o scrisesem, fără nici o modificare, ceea ce mi-a dat, mai întîi, o mare satisfacție precum și curajul de a continua pe același ton. Cronica mea a supărat, cum era de așteptat, pe cel ce scrisese cartea dar, cum era mai puțin de așteptat (cel puțin din punctul meu de vedere) a supărat și pe marele prozator care a fost Zaharia Stancu. Semnătura mea i se părea un pseudonim folosit de către unul dintre adversarii săi, de care de altfel n-a dus lipsă niciodată, și de cîte ori îl întîlnea prin presa literară avea o reacție de iritare, lucru pe care l-am aflat de la apropiați de-ai săi. De aceea, cînd colegul și prietenul meu, Valeriu Râpeanu care era redactor la **Gazeta literară** în timpul directoratului lui Zaharia Stancu, mi-a solicitat colaborarea, mi-a propus un pseudonim : I. Colibași (de la numele satului meu) cu care am semnat vreo doi ani, dar numai la **Gazeta literară**. Mai tîrziu, după 1964 cînd, întîmplător, i-am fost prezentat autorului lui **Desculț**, marele prozator părea să se mire că, totuși, nu eram un adversar vechi, ascuns după un pseudonim, ci un tînăr.

Am colaborat la **Luceafărul**, în toate perioadele legate, fiecare, de numele redactorilor șefi : Mihu Dragomir, Eugen Barbu, Virgil Teodorescu, Nicolae Dragoș. Schimbarea conducerilor n-a fost niciodată (cel puțin pentru mine) motiv de schimbare a colaboratorilor. Iată de ce între toate publicațiile la care scriu, de circa două decenii, **Luceafărul** îmi este mai aproape. Orice propunere de a scrie în paginile **Luceafărului** îmi produce o satisfacție aparte.

Pompiliu Marcea

Eternul debutant

Nu m-am considerat niciodată un „profesionist" în materie de **Poșta redacției** și, de aceea, nutream o reală curiozitate pentru fiecare plic pe care-l deschideam. Trebuie să mărturisesc că pentru mine nu era important să am o „clientelă" a **Poștei redacției**. Nu cred într-o „evoluție" îndelungată și anevoioasă a veleitarului care, azi scrie prost, după 3 ani de „decoamdată nu" începe să scrie ceva mai bine, după alți cîțiva ani de incurajări politicoase se „perfecționează" și reușește performanța de a fi inserat prin vreo „Antologie a Poștei Redacției" de unde, poate, după alți cîțiva ani de trudă epistolară are fericirea de a i se publica una sau mai multe poezii fatalmente anodine (mai ales după atîta „cizeleală și slefuire") și cu asta s-a cam încheiat „cariera" condeierului. Consideram, și am rămas cu această convingere, că dacă un nume nou nu reușește să smulgă Marele Semn de Exclamație după primele 2—3 corespondențe, ar trebui să se sustragă tentației de a mai scrie la o redacție, cel puțin pentru o bună bucată de timp. Nimic nu ajută talentului mai mult decît reculegerea, într-un fel de „examen de conștiință" al darului cu care toți, deopotrivă, ne simțim, pînă la proba contrarie, înzestrați de zei ori de muze.

Și, trebuie să recunoaștem, șansa de a rosti cu succes „marele semn de exclamare" o ai, ca deținător al unei rubrici de **Poșta redacției**, poate o dată, sau de două-trei ori în viață, niciodată mai mult. În astfel de cazuri rare, orice ezitare, sau prudență exagerată devine de neînțeles. Scriitorul este, așa cum s-a spus, un perpetuu debutant. Condiția este însă ca debutantul să nu se transforme din vina lui sau poate a noastră într-un perpetuu veleitar, client timp de decenii al vreunei poște a redactiilor, care îi urmărește dădăcitor și patern „evoluția" problematică. E limpede că sub un anumit nivel estetic orice „sfat" (care nu este o negație hotărîtă) devine absurd. Iar în cazurile de foarte rară și fericită excepție a întîrzia într-o temperare „pedagogică" a debutantului numai din plăcerea de a-l „forma" (operînd, însă, de cele mai multe ori, doar o inhibiție a elanurilor sale genuine și de neconfundat) mi se pare doar un act de, aparent binevoitoare, tiranie. Valoarea, atunci cînd ai sentimentul că ai depistat-o, se cere clamată sus și tare, publicată intens și cu o îndirijire care poate să uimească la început, să irite chiar pe aceia care nu reușesc să vadă într-un debut decît stîngăcia, nu și flacăra zeilor, pîlpîind prevestitor. Am văzut că un profesor de inot își aruncă fără ezitare elevul în apă, nu întîrzie ani de zile în explicarea savantă a mișcărilor descompuse sau a ritmurilor respirației. Metafora apei nu-i o gratuitate, aici, această aruncare hotărîtă a ucenicului în apă este în fond o baptismă, și fără ea nu se poate.

Dintre sutele de răspunsuri pe care, în cei vreo trei ani cît am ținut **Poșta redacției** la **Luceafărul**, le-am publicat, unele, cred, mă răsplătesc pentru timpul cheltuit cu toate celelalte. Doresc să citesc unul dintre acestea în întregime : „M-au emoționat versurile dumitale (N.N.). Vîrsta dumitale (numai 19 ani) îți dă dreptul să iți asumi poezia ca un destin și să i te dedici. Dar, în primul rînd, talentul dumitale, proaspăt și de o indicibilă candoare copilărească, te îndreptățește la aceasta. Versurile pe care mi le-ai trimis m-au cucerit, de aceea îngăduie-mi să citez din ele, rezervîndu-mi totodată bucuria ca într-unul din numerele viitoare să îți publicăm, în măsura disponibilităților de spațiu, cîteva poezii : **Sînt tînăr, Doamnă** : „Sînt tînăr, Doamnă, vinul mă știe pe de rost / Și ochiul sclav îmi cară fecioarele în sînge / cum aș putea întoarce copilul care-am fost / cînd carnea-mi înflorește și doar ultarea plînge // Sînt tînăr, Doamnă, lucruri am cîștigat / ca să pricep căderea din somn spre echilibru / dar bulgări de lumină dac-as minca sătul / nu m-aș încape încă în pielea mea de tigru // Sînt tînăr, Doamnă, tînăr, de-aceea nu te cred / oricît ai spune timpul nu își ascute gheare / desi arcașii cetii spre mine își rened / săgețile vestirii, sînt tînăr. Bună seara". Cît orgoliu copilăresc, cîtă inocență cruzime este în versurile dumitale, atît de „demodate" și totuși atît de fermecătoare și proaspete ! Chiar dacă vei dori să renunți cîndva la poezie, cred că nu vei putea. Îți doresc sincer mult succes. C. B.". (**Luceafărul** din 4 oct. 1969).

Trebuie să mărturisesc că multe alte plicuri cu poezii erau mai aproape de o așa zisă „perfecțiune" dar numai pe „naivul" Mircea Dinescu (căci de el era vorba) simteam nevoia să-l „blestem" în felul acesta mai puțin obișnuit : „Chiar dacă vei dori să renunți cîndva la poezie, cred că nu vei putea". Am avut norocul ca Ștefan Bănulescu nu numai să-mi împărtășească entuziasmul ci și să-l asume, și astfel un poet care, poate, ar fi tîrîtat încă multă vreme pe la posturile redacțiilor, a început să se desfășoare, spre cinstea lui, tot mai furtunos.

Condiția creatorului este aceea a unui etern debutant. De aceea dragostea unor Miron Radu Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Ștefan Augustin Doinaș, față de orice talent aflat în punctul de origine, am simțit-o ca fiind profundă și totală. Spiritul poetului se întoarce necontenit, ca o pasăre, către acel „loc geometric", care este primul impuls al marilor sau al micilor Sorți.

Cred, totodată, că este de datoria criticilor să citească atent rubricile de **poșta redacției**.

Cezar Baltag

La o ședință a Cenaclului revistei „Luceafărul"

poeme de

dan laurenţiu

Baia de purpură

Candela aprinsă in altarul de pe fundul mării
te urmăreşte ca un copil al nimănui
de-a lungul acestor copaci ai intunericului
pe unde treci singur invocindu-ţi bătrineţea

din frunziş te priveşte ochiul ironic
şi intr-un fel resemnat că
nu vei ajunge prea departe
şchiopătezi in curind o să cazi

in genunchi balta cerească
iţi va spune adio ca zborul
acestei păsări nocturne care-şi caută cuibul
ciripind intr-o limbă transcendentală

clipocitul stelelor deasupra capului
şi lacrimile sărate albindu-ţi genele
ca stalactitele incet incet luminind
problema acelei peşteri infailibile

in care vei incepe să cugeţi
la anii fără sens la drumul
insingerat pe care te-a urmărit o fiară
cu ochii albaştri alungindu-te mereu inainte

pină aici in sud unde iată
bătrinul poet şchiop şi cochet
răsfăţat de zei şi de oameni
căţărindu-se pe scara lui Iacob îţi sapă

cu mila şi credinţa şi speranţa
singelui său ţişnind ca o sărbătoare
a greapă de purpură in cerul albastru
baia supremă care i se cuvine unui geniu

Reproche d'amour

O dimineaţă de primăvară sau un reproş
pentru cei doi care porninc pe străzile
oraşului
n-au mai citit avertismentul scris la adincul
inimii
memento pulvis es et in pulverem reverteris

o dimineaţă pe scara descendentă a unei
labile construcţii umane adăpost al iubirii şi
morţii
fericire a somnului cu blazonul infailibil
al artei moderne primum scribere deinde
vivere

lumina cortului care se prăbuşea
in urma lor hoţi şi tilhari
ieşind din intuneric dind foc
altarului care le-a promis

speranţa unui copil nemuritor
in urma lor cerul bubuind
şi strigătele mute ale celor două umbre
urmărite de cuvinte fără iluzia

nici unul timp nici unul surîs
nici unei morţi sanctificabile
sub acoperişul tandru al lumii
o dimineaţă rugindu-se la păsări

şi autobuze care nu prevesteau nimic bun
aşa cum lumina sacră a lunii
a ingropat sub ruine cele două guri
intrate in panică finis mundi

o dimineaţă impotriva lui Protagoras
cind tăcerea este masura tuturor lucrurilor
a celor din cer precum că sint
şi a celor de pe pămint precum că nu sint

o dimineaţă de primăvară cind ea a spus
nu merge cu mine mai departe
să aruncăm in prima pubelă aceste păsări
negre
care ţin in gheare aceste resturi de cuvinte

Motanul negru

Drumul galben şi roşu scufundat in
marea visind unicornul contemplindu-se
in oglinda amurgului cind rare ruguste
îşi scuturâ fecioarele pe ţărm ca pe nişte

frunze de aur ochii mei liniştiţi uneori
de o pace pe care o singură dată
am mai cucerit-o in clipa cind Socrate
bind cupa armoniei perfecte m-a invăţat ce
este filozofia

in cadrul uşii – unde a casa in nouri
in cadrul uşii chipul tău surizind
enigmatic la demonul care a oprit timpul
te conjur să fii bună

ca stelele de pe cer luminind
drumul rebilor
te privesc din tot universul
sguduit de hohote de ris şi de plins

o bufniţă izbindu-se de ziduri şi arbori
am ajuns mi-am pierdut umbra
in plină zi in divina lumină a soarelui
ca un orb arată-mi calea in noapte

in noaptea in care ştiu că nu dormi
şi chipul tău suride enigmatic
la motanul negru care tresărind in somn
iţi citeşte fragmente din această scrisoare
obscură

Promisiunea

In pragul casei mele stind pe
o piatră albită de trecerea timpului
ca mine insumi care nici
nu-mi mai aduc aminte de cind trăiesc sub
acest soare

te-am aşteptat privind
cu vederea din ce in ce mai slabă pe măsură
ce se lăsa intunericul să apari in lungul străzii
care se pierde cu bocetul ei mut sub valurile
mării

un peşcăruş cu pene imaculate de iris
şi-a construit intreaga după amiază
un cuib pe umărul meu drept
aşteptindu-şi iubita să se intoarcă din lumea
largă

a venit seara şi eu nemişcat
ca o stincă cenuşie la capătul drumului
cu umilinţă mă rog să inceteze bocetul mării
să pot auzi clipa sosirii tale aici

a trecut rece
intr-o zi imbrăcată in rochia
ta albă ca zăpada
fluturindu-ţi pină la călcîie

te-ai oprit o clipă lingă o piatră
cu hieroglifa impenetrabilă
şi ai plecat repede cu lacrimi de fericire in
ochi
bocănind ca din un peşcăruş rătăcit de iubita
lui

Intîlnirea de la mare

Păşind cu sfială in amurg pe acel
bulevard inconsolabil al mării
cu privirea scufundată in tăcerea albă
care mă ajută să-mi aduc aminte de viaţă

unul dintre pietrele pentru totdeauna
in labirintul ferocei ei unde limbile umane
in amurg abia trăgănau-mi sufletul ca o ruină
invadată de buruieni din curte şi promenadei

cu hohote albastre de valuri
curgindu-şi pe umeri
ai apărut o clipă tu sirenă din amiezitatea
soarelui
pe acest ţărm unde-mi petrec de unul singur
vocaţia

şoptindu-mi la ureche OK poşor de zei
pe unde ai rătăcit atîţia ani
—— lăsînd un dinte cu o cească lungă
şi-ai invăţat limbajul meşteşugului

mîna mea tremură ca o pasăre speriată
in palma ta mistuitoare
o rămîi tu nălucă ori sumbră femeie
nu mă lăsa singur intre aceste cuvinte

şi cu ochii de argint
de nu ştiu că te plîng
un sirene şi o sirenă
imi vor duce neagra trenă

la uşa casei mele latră un cîine galben
gelozia in patru labe nu mă lasă să
dorm
asemenea valurilor spărgîndu-se
de aceste ţărmuri
inima bate in pieptul meu
cu tunetul vegniciei

„Îţi spuneam, dragă Zizi, îi zise domnul Atanasiu, foarte în vîrstă şi mult smolit la faţă, pe care îl abandonase în hol, singur, cît stătuse de vorbă cu Orleanu, că eu, pe Leon îl cunosc de mult, nici nu-mi mai aduc aminte de cînd, parcă de cînd mă ştiu. Ce om deosebit!" „Vrei o dulceaţă?" îl întrebă ea, surizind silit şi clipind des, pe Mihai. Domnul Atanasiu cu fulgii puţinului păr alb aticlindu-i în două smocuri conice pe frunte, sorbea tare din cafea. „Dar de un lucru îmi amintesc perfect, continuă de pe catedra fotoliului său, că atunci cînd l-am cunoscut, am simţit pentru el atîta simpatie încît, înainte chiar de a-i strînge mîna, am avut impresia (aici, printre sorbiturile mari ale vizitatorului se întîmplă ceva care pe Zizi o făcu să-şi strîngă tare buzele şi nările) că îmi este prea bine cunoscut (întîmplarea se repetă, aşa încît tînărul se ridică, deschise fereastra şi un jet de aer curat îi smulse bandajul îmbibat cu sulf care îi strîngea tot capul, iar Zizi privi uşurată însă şi cu temeri fereastra deschisă), cum să-ţi spun, am avut o puternică senzaţie de deja vu, deja eennu" şi puse ceaşca goală pe farfurioară şi farfurioara pe masă. Degetul mic al mîinii în care ţinuse ceaşca, mult depărtat şi erect, îşi pierdu turgiditatea, reveni lîngă celelalte, ca o coadă retrasă între picioare. În ochii trecuţi de la Zizi la Mihai şi îndărăt, deja văzutul, ţiuitor, şi deja cunoscutul, asemeni, sincopau o lumină stafidită, zaharoasă. Înfricoşată de curent, întrucît Atanasiu continua să vorbească arătîndu-şi măselele de aur pînă la capăt, Zizi ieşi din încăpere cît să albă timp nepotul ei, al cărui ochi încă nu-i văzuse, să închidă fereastra şi, cînd rămaseră singuri, trimise femeia de la bucătărie să aerisească iar ea îl duse pe Mihai pe scări mai sus, pînă în pod, unde trei uşi, pe dreapta, dădeau spre tot atîtea încăperi mansardate. Două erau ocupate de bucătăreasă şi de femeia care făcea curăţenie, iar pe a treia, destul de spaţioasă, cu un şifonier, o chiuvetă, o masă în dreptul ferestrei şi un vechi, monumental pat o destină, jenată, celui care, tîrîndu-şi geamantanul pe scară, din treaptă în treaptă, o însoţise tăcut. „Tu la ce oră cinezi?" „De obicei, îi răspunse el cu ochii în jos, să nu vadă compătimirea şi îngrijorarea din ochii ei, la şapte. Dar unchiul poate nu ţi-a spus că m-a aranjat să mănînc, cît o să lipsească din Bucureşti, în piaţa Buzeşti, la cantina studenţilor". „Leon încule poarta în fiecare seară la zece. Dacă poţi veni cu o oră înainte..." şopti ea drept răspuns şi-l părăsi. „Vrei să vorbeşti cu el?" îl întrebă pe soţul ei cînd acela sosi acasă şi ea luîndu-şi inima în dinţi, îi spusese de plecarea din oraş a lui Orleanu şi de faptul că îi rugase a da ospitalitate nepotului pînă la, de altfel nu depărtata lui întoarcere în Bucureşti. Marcu se înfuriă deodată fără să spună totuşi nimic pentru a nu-i spori, ei, emoţiile, apoi exclamă cu totul schimbat, deşi cu un rest de violenţă „Ca să vezi!" şi aminti întrevederea cu tînărul pentru a doua zi. „Tu chiar crezi că a plecat?" Zizi, eliberată de risul din privirile lui, ar fi putut să aibă un nou, deşi mai slab, motiv de neliniştе întrebîndu-se ce trecuse prin mintea lui pentru a-i schimba dispoziţia faţă de băiat, băiat din pod însă preferă, înţeleaptă, să se ocupe cu altceva să răstoarne la loc în borcan dulceaţa de caise "de-masă, toastă, în farfurioara de cristal a lui Mihai

Cîntînd încetişor doar pentru sine, veni acasă pe la postul de pompieri din colţul căii Ştefan cel Mare cu strada Cometei Presat de sus în jos spre umeri şi spre creştetul lui Leon Marcu scoată de sub eticheta cu dubiă inscripţie franceză sub care îl ascunsese înainte, la domiciliu în lipsa lui Eduard Atanasiu, cerul încă luminos aprinsese înainte-i pe ecranul senin trei puncte de foc galben-verzui Zizi profitase la început fringîndu-şi mîinile de voioşia ei

Grăbit de evenimente, căpitanul Orleanu nu

Sculptură de George Apostu

se gîndise a-i plasa pe Mihai, pentru prînz şi cină, la cantina studenţească din piaţa Buzeşti, ori în altă parte, socotind, poate, că hrănirea tînărului va fi efectuată de soţii Marcu. Mihai, la rîndu-i, o mistificase pe Zizi nu numai pentru că se jenase ca ea să afle că, într-adevăr, unchiul lui nu se gîndise şi nici doar pentru că, în timp ce ea îl întreba Tu la ce oră cinezi, înţelesese ce mari, permanente nelin
produce el dacă ar accepta invitaţia vag implicată de a mînca în Clopotarii Vechi, ci şi pentru că perspectiva ca un oarecare timp să cunoască rigorile unui regim alimentar restrîns de exemplu la covrigi îl entuziasmă. Era încă sub impresia puternică a producerii domnului Atanasiu. Tot astfel, indicase la întîmplare cantina din piaţa Buzeşti, ca să-şi dea seama însă numaidecît că acela era un loc fin, sprijinit, cum se afla, într-o parte pe Şcoala de poduri şi şosele, masiv auster englezesc de cărămidă aparentă, în alta pe muzeul Antipa, floarea tropicală din coroana pieţii Victoriei, cea care încununa o teasită de granit, coborînd, spre piaţa Matache Măcelaru, în Calea Griviţei, acolo sfîrşaglomerată de tramvaie, autobuze, trăsuri, maşini militare totdeauna grăbite, o lume enormă, diversă pe sub arbori şi clădiri fumurii cu aspect parizian, şi în altă direcţie întinzîndu-se, pe un parcurs îngust şi întunecos, iberic, pînă a nu ajunge în calea Victoriei, la Institutul italian, şi mai departe, în arborosul, elegantul bulevard Catargiu, la picioarele unei plute masive, cu păr abundent şi braţele lungi deschise, neagră pînă la coapse de răni circulare solzoase, cicatrizate, necrozate, peste care curseseră rugini, cleiuri, şi spintecată pe această porţiune, în două, de o îngustă şi lungă scorbură putînd oricînd, parcă, să se deschidă infinit, ca şi braţele, în partea superioară, boltită, a cărora vămuse de cîteva ori, de la vitrina tramvaiului în goană, o bufniţă, ghiare, plisc, puf şi pene vii, arzătoare. Pe zidăria monumentală a frunzişului ei, lumina se aşeza într-o peliculă de miere. Frunzele, întoarse de vînt pe o parte şi alta, pîlpîiau ca flăcările de luminare, ca stolul de păsări repezit într-o direcţie şi luînd-o, în clipa următoare, în direcţia contrară. Făcea să vinture acest spaţiu, chiar dacă preocupările îl ţineau în alte zone ale oraşului, pentru a plimba prin el chipul palid şi tras al stomacului gol, borborigmele inaudibile din cauza automobilelor, a tramvaielor, răzbătînd însă pînă la o ureche hipersensibilă, care ar putea şi ar şti să perceapă apelul lor în zgomotul de voci, de fier rostogolit, greoi şi fulgerător în acelaşi timp, pe fier, de claxoane.

Aceeaşi forţă care împinsese de sus în jos cerul pe umerii lui Leon Marcu pentru a revela structura infernală, semnificată şi altădată, a personajului, îl trecuse acum pe Mihai peste o punte primejdioasă. Între timp, nările i se degajaseră de ultima amintire despre specialistul deja văzutului. El nu cunoscu pericolul depăşit, dar ştiu că s-a întîmplat ceva foarte important şi paşii doamnei Marcu încă îi mai auzea coborînd scara cînd încăperea de şumplu, pentru el, de un miros de cerneală atît de păternic încît lumina însăşi din încăpere, mare, limpede, se schimbă, îşi păru a fi, în ea, cufundat într-o sticlă de cerneală, într-un cer al cărui albastru întunecat conţinea în el toate furtunile. Cufundat în cer, în propriul meu singe care mă înconjoară, pînă la nesfîrşite depărtări, ca o boare şi dincolo de marginile ei, oricît mi-aş trimite de sus inima şi privirile, nu-l pot vedea pe cel care mă scrie. În alt ordin judecate, lucrurile se explicau mai simplu: mai întîi, de supărare, lui Mihai i se întunecase vederea dar nu pînă la negru ci doar pînă la albastru închis, cu iluzia olfactivă corespunzătoare unuia care trăia, ca el, destule orq pe zi cu nasul în cerneală, şi apoi, supărarea crescînd căci, pe măsură ce paşii bunei amfitrioane coborau mai adînc spre etajul de dedesubt, singurătatea în spaţiul străin şi surprinzător prin aceea că nu diferea prin nimic de mansarda lui din Columb dezvăluită abia acum şi astfel, în adevărata ei natură morală, îi indica în toată nuditatea lui brutală adevărul că totuşi Orleanu îl destinase cu perfectă degajare faminei, văzuse roşu, transformase cerneala în singe, un singe proiectat, atît era de mult, pe întreaga suprafaţă imaginabilă a lumii, pînă acolo unde fantazia trebuia să cedeze locul senzaţiei de relativă irealitate — a întîmplărilor şi a propriei fiinţe, în situaţii nefireşti, avem impresia că visăm. Lui Mihai situaţia în care se deacopri i se păru atît de nefirească încît avu impresia că este visat ori, potrivit fixaţiei sale de oarecum proaspăt neofit al penitei, că este scris. Iar supărarea, cînd rămăsese singur, poate că nu s-ar fi produs, ori ar fi fost mai slabă, dacă, odată cu senzaţia că se întîmplase ceva de mare importanţă, că trecuse cu bine de un pericol, nu ar fi rămas pentru conştiinţa lui epava gîndului că, într-un fel sau altul, Maria Bogdan, dacă el venind dinspre Buzeşti ar fi trecut prin dreptul casei ei de pe Occidentului, ar fi auzit din casă, cu tot zgomotul din stradă, chemarea stomacului său înfometat şi ar fi fost adusă, în felul acesta, la sentimente mai amicale, faţă de el, răsplătindu-i pentru ideea nemaiauzită că, hrănindu-se doar cu covrigi, va fi mai interesant pentru ea. Dar supărarea de a-şi fi descoperit un asemenea gînd extravagant, transformată altminteri firesc în tensiune de a vedea, la marginea universului său imaginabil, faţa celui care îi scria, fusese ea însăşi o mînă amicală, care îl trăsese din abisul posibilităţii de a înţelege ceva mai mult din entuziasmul său ascetic şi eatei pentru hrana frugală şi pentru frumuseţea pieţii Buzeşti şi mai ales a plutei monumentale din strada Occidentului, entuziasm la care nu ar fi ajuns, cu siguranţă, fără concursul de două ori manifestat al negrului domn Atanasiu. Ajuns aici, îşi aduse aminte de acea foarte bizară zi de primăvară, după plecarea la vie a căpitanului şi a doamnei Bogdan, cînd Leon Marcu trecuse aparent fără nici un scop prin strada Columb şi vorbindu-i din hol, de jos în sus, îl invitase a coborî la parter şi apoi îi pomenise, ca şi cînd ar fi făcut o descoperire, despre lucrurile care într-o zi vor fi ale lui, cu

ecuaţii

radu petrescu

Sculptură de Napoleon Tiron

gestul de invitaţie prin care un necunoscut îi oferise, altădată, nu prea demult, piaţa Victoriei. Refuzase şi într-o împrejurare şi alta, cum refuzase acum, în altă manieră, insidiul lui Eduard Atanasiu şi a doua zi către prinz, profitînd de lipsa soţilor Marcu, părăsi casa din Clopotarii Vechi fără a spune servitoarelor unde se duce. În poartă văzu o domnişoară din vecini descălecînd la marginea trotuarului de pe bicicletă şi rămînînd aşa, cu picioarele puţin depărtate între săgeţile argintii, acum imobile, ale spiţelor, să se uite la ei şi, mai ales, alarmată, la geamantanul lui.

Ojescu îi găsi în Gara de Nord tăcînd ecuaţii într-un caiet, pe genunchi, aproape de grilajul care despărţea de restul peronului mesele de restaurant scoase afară. Pentru că nu avu timp să afle ce căuta acolo, întrucît venise să ia o rudă de la trenul de Piteşti, a cărui intrare în gară tocmai era anunţată la megafon, dar înţelese din atitudinea lui Mihai că se întîmplase ceva cu el, telefonă în fugă lui Nicu Filip să vină să ţină companie prietenului lor şi apoi dispăru cu un hamal în mulţimea strînsă la intrarea peronului de la linia a treia. În ce îi

teatru t

Teatrul – o şcoală a bunelor intenţii!?

Privit retrospectiv, repertoriul unei stagiuni se înfăţişează de obicei ca un corp structurat în funcţie de anumite necesităţi, necesităţi care încearcă să impună nu atît cîteva puncte de vedere, cît o linie directoare, un sens creator (inventarierea anuală a caracteristicilor repertoriale s-a făcut şi se face pe baza unor criterii pragmatice, utile şi ea este binevenită pentru o înţelegere detaşată a climaxului teatral). Dar teatrul pretinde să-şi interiorizeze propriile rigori, dintre care funcţia educativă poate fi socotită esenţială numai în măsura în care reuşeşte să evite declarativul şi intoleranţa receptivă, să refuze preconceptia. Căci arta dramatică cu adevărat mare a fost dintotdeauna un factor de educaţie tot aşa cum marii artişti au ştiut că prin ei şi nu în afara lor se poate realiza miracolul estetic. Există însă o confuzie care capătă uneori şanse de împămîntenire şi anume că ideea, demonstraţia verbală sau problematica brută pot substitui arsenalul valoric al scenei.

În fapt, situaţia prezintă o oarecare variabilitate determinată în parte de limitele propuse de fiecare „caz" concret, ceea ce face ca sus-menţionata confuzie să se instaureze ca o fenomenologie sui generis. O ipostază ambiguă a acestei fenomenologii şi poate tocmai de aceea interesantă (din punctul de vedere al intenţiei cel puţin) a fost „adaptarea" lui Răzvan Theodorescu „Subiectul aparţine tuturor" pusă în scenă la Teatrul Ion Creangă. Manifest asupra „aglomeratului" în scopul formării unei conştiinţe estetice a publicului, a unei noi adînci înţelegeri a fenomenului teatral pentru noi realităţi ale marelui nostru tradiţionalism (Natalia Arseniev), însă dincolo de excesiv pedagogic, discursul rămîne prea crispată pentru a salva spectacolul de rutină. Lipsit de prezenţa originalităţii, „Subiectul aparţine tuturor" era cu toate acestea un simptom, deşi modest ca dimensiune, care în comparaţie cu unele producţii de acelaşi autor, avea privilegiul onestităţii.

Artă colectivă, teatrul nu îşi poate refuza funcţia educativă decît cu preţul propriei anihilări, dar nici nu poate să-şi interzică gustul creator în virtutea unor prerogative teoretice. Educînd prin mişcare prin gest dar şi prin text, prin interpretare, prin reflexie intelectuală, folosind posibilităţile corpului uman ca un mijloc de comunicare a unor „complexe" sufleteşti fără să uite însă problematica acestora, actualizarea lor manifestă, teatrul nu este o şcoală a bunelor intenţii, ci un instrument viu, suveran, a cărui acţiune înseamnă totuşi altceva decît simplele declaraţii de principii, (oricît de promiţătoare ar părea ele).

Valentin Dumitrescu

film f

Din nou despre mafie şi mafioţi

Încă de la începutul filmului o „poliţaie de forţă" — o poliţaie de intimidare a cetăţeanului, de amestec cu orice preţ în treburile lui sufleteşti, dar în artă ea este semnul [illegible] şi nicidecum formă de manifestare a puterii. Că rostul oricărui film ar fi acela de a ne tulbura, nu mai e nevoie să o spunem, dar încercarea de a ne tulbura cu orice preţ, de a ne smulge o trezărire fără suficiente argumente artistice, face parte din politica de forţă despre care vorbeam.

Întîmplător, unul din filmele care adoptă o asemenea tactică este tocmai unul despre mafie şi mafioţi: Şi a venit ziua blănilor negre. Recunoaştem aici cîteva din „metodele de lucru" ale mafiei, sîntem martori la cîteva asasinate, simţim încă odată ce înseamnă „conspiraţia tăcerii" pe care mafia o întreţine prin teroare şi şantaj, dar nu am înţeles, la sfîrşit, de ce era nevoie să ne fie reamintite toate acestea: că pînă la urmă „îngerul păzitor", „bunul prieten al familiei" se dovedeşte a fi capul răutăţilor, nu este o descoperire suficientă pentru a justifica atîta muncă precum cea cerută de producerea unui film.

Fără să spună nimic nou despre mafie, fără să adîncească drama personajului principal, legat de mîini şi de picioare de trecutul său în slujba mafiei şi totodată strivit sub presiunea unor interese obscure, regizorul Camillo Bazzoni încearcă să obţină aderiunea spectatorului cu alte argumente: o imagine dură, o avalanşă de prim-planuri şi unghiuri de filmare neaşteptate, o bandă sonoră violentă, un montaj alert. Aceste argumente strict tehnice sînt însă insuficiente, tensiunea creată fiind una artificială. Antonio Sabato, interpretul principal al filmului, nu face nici el nimic pentru a-şi transforma personajul în ceea ce indeobşte numim „erou"; în afară de faptul că strînge din fălci, strînge pleoapele şi umblă de colo-colo (eşpan, cu mîinile în buzunare, drama pe care o trăieşte se face simţită doar în vorbe. Dacă noutăţi absolute despre mafie nu se mai pot spune după atîtea filme în care gansturile cele mai întunecoase ale acestei subterane au fost explorate, aveam măcar pretenţia să luăm cunoştinţă de un destin de excepţie, sau de o atitudine de excepţie — plăcere de care Camillo Bazzoni ne lipseşte. În orice caz, odată introdusi în mister, odată făcuţi părtaşi pînă şi la întîmplările ţinute într-o încăpere întunecoasă, s-ar fi cuvenit să fim lămuriţi fie şi numai în problema lămuirilor promise în titlu, dar misterul dăinuie şi după sfîrşitul filmului în care nu-mi amintesc să fi văzut nici măcar o lămîie — nici neagră şi nici de altă culoare... Să fie oare mafioţii lămîile în cauză? Lor să le fi sosit ziua? Ar fi prea de tot! O confuzie generală stăruie tot timpul în ceea ce se întîmplă pe ecran, politica de forţă a regizorului topindu-se în amănunte ca o luminare de ceară pe care cineva o aprinde în miezul zilei.

Nicolae Mateescu

televiziune tv

August

● De la înălţimea „turnului presei", din Piaţa Aviatorilor, din coloanele oamenilor muncii, din tribune sau de pe platformele instalate pe străzile care duc în piaţa demonstraţiei, reporterii televiziunii au realizat în dimineaţa zilei de 23 August tradiţionalul reportaj al demonstraţiei închinate aniversării eliberării patriei noastre de sub dominaţia fascistă. Timp de trei ore, ecranul sărbătoreşte luminat al televizorului a fost traversat de nesfîrşitele coloane de oameni, timp de trei ore vocea încărcată de emoţie a reporterilor a comentat în direct derularea grandioasei demonstraţii închinate acestei zile de august eroic. Pe fundalul impresionantei revărsări de bucurie şi entuziasm reprezentată de demonstraţia din Piaţa Aviatorilor vom remarca înaltul profesionalism al reporterilor care au realizat transmisia, strădania lor de-a ne conecta la pulsul fierbinte al marii sărbători naţionale. Panoramele de la mare înălţime ale coloanelor demonstraţiei, rotirea permanentă a camerelor de luat vederi, care au reuşit să cuprindă întregul perimetru al pieţei, imaginile de prim plan cu chipuri de oameni, suprapunerile de imagini, fundalul de emoţionantă telegenie al steagurilor în continuă fluturare, caligrafia sfărîmicioare a formaţiunilor de pionieri şi sportivi au alcătuit secvenţe realmente superbe, o încîntare a ochiului şi a inimii, adevărate poeme ale luminii, simboluri expresive ale bucuriei unui popor, ale sărbătorii unei patrii libere şi prospere. Adăugînd aici reportajele realizate la demonstraţiile oamenilor muncii desfăşurate în oraşele de reşedinţă ale judeţelor şi în alte localităţi, avem imaginea efortului depus de reporterii televiziunii, în intenţia de-a fixa pe peliculă memorabilele secvenţe ale zilei de 23 August.

● Omagierea zilei de 23 August a fost realizată pe micul ecran printr-o suită de emisiuni în care artele reunite au subliniat, cu o puternică forţă de evocare, drumul parcurs de ţara noastră în cei 33 de ani de istorie nouă. Sugestive prin însuşi titlurile lor, emisiuni ca: **Ţara-ntreagă-n sărbătoare. Sfîntă zi a libertăţii, Tineri ni-s anii, tînăr ni-e cîntul, Sub steag de glorii, Un cîntec din inimă, Cîntec nou pe plai străbun, Florile lui August, Condu-ne drag partid înainte** au făcut o generoasă risipă de cuvînt şi lumină, întreţinînd pe micul ecran sentimentul de sărbătoare prezent în inimile tuturor. În acelaşi context să subliniem şi prezenta reportajului: **Apă şi lumină, Brigadierii, Pentru oamenii din ţara mea, Marşul spre izvoare** ş.a.

● Cîţiva reporteri ai televiziunii au avut ingenioasa idee de-a sta de vorbă cu tineri născuţi chiar în ziua de 23 August 1944. Rezultatul: o emisiune foarte interesantă, un şir de portrete realizate cu multă căldură, emoţie şi lirism, chipuri ale unor oameni a căror viaţă stă sub semnul împlinirii. Şi tot la capitolul reportaj să menţionăm însemnările de scriitor „Revenind pe drumurile copilăriei", semnate de Teodor Mazilu, frumoase pagini despre Bucureştiul de ieri şi de azi.

Mircea Florin Şandru

privește, înainte de a pleca de acasă, Nicu Filip telefonă lui Sandu Poenăreanu și, astfel, intrară împreună sub larga, inalta cupolă de sticlă pe schelet de fier, a gării. „Te-am prins, îi strigă rizind Nicu Filip, vrei să pleci fără să ne spui ?" „Ba vreau să vă spun, dar nu vreau să plec". Cei doi priviră geamantanul de pe care Mihai, la apariția lor, se ridicase. „L-a mai privit cineva, spuse arătindu-li-l cu degetul întins, acum vreo trei ore. Credea că e plin cu lucruri de furat". Un grup de ofițeri urmați de ordonanțele lor îi sili să se lipească de grilajul restaurantului. Trecuseră pe lîngă ei cu oarecare brutalitate, gata să-i dea jos dacă nu s-ar fi ferit. „Nu se duc într-un loc plăcut, murmură Nicu Filip, un cimp noroios, plin de carcase metalice fumegînde, ciorapi vechi, abandonați, resturile digestiei unor trupe imense lăsate în buruieni, pe vine". „Miros de săpun de rufe", completă Poenăreanu. „Dar și noi, spuse Mihai, care trăim pe hîrtie, în... carte... nu se vorbește de **cartea vieții ?...**, suntem acoperiți, îngropați mereu de fila care se întoarce — și de sub care renaștem pe fila următoare, ieșind de sub zăpada ei așternută". Poenăreanu care, fără să înceteze de a-i asculta, privea în altă parte, își întoarse asupra lui Mihai marii săi ochi albaștri. Cuvintele prietenului său îi erau cunoscute, i le spusese, în parte, el însuși în noaptea de chin cînd, sub veilleuza puțină, îi citise, în mansarda din strada Columb, poeziile. „Renaștem mereu, ca o veche scriere ștearsă de sub nouă, care o acoperă, ca cloturile care ies, încăpățînate, de sub păturile succesive de zăpadă, continuă tînărul de pe geamantan, acum cu caietul închis, îndoit pe lung în două și virît în buzunarul hainei tocite la mineci, dar ochiul care ne vede, care ne citește ? Dacă vede, strigă ridicînd brațul drept și părăsind o clipă după aceea, tras în sus de brațul ridicat, geamantanul, dacă nu stă pasiv, să-i ningem în ochi, troienindu-l pe dinăuntru". „O ! exlamă Poenăreanu, mihnit de uitarea lui Mihai și încercînd să scoată de sub pinzele ei opace și sunetul pașilor lor pe asfaltul nocturn, în cisterna ventilată de arbori a pieții Cantacuzino și inscrisul vocii sale („Crezi că trăim altfel decît ea, în hîrtii ?") în aerul negru de-atunci, eu am făcut o simplă imagine". Nicu Filip și Mihai Orleanu, era evident, nu înțeleseră ce vrea să spună, primul nici nu avea cum, închis ca un mierz de nucă în coaja situației că nu fusese atunci de față, și din care, își spuse, nu va ieși niciodată fiindcă nici n-ar fi fost nevoie. Dacă pricepuse bine ce spusese încă stînd pe geamantan și, după aceea, ridicat în picioare, Mihai, era, încă o dată, evident, formalizase excesiv, în caz că nu voia astfel să se răzbune pentru faptul că totuși parvenise să-l determine a-i asculta poeziile. Atunci îl învinsese făcîndu-l să accepte lectura și îl învingea și acum, în caz că nepotul căpitanului vitase cu adevărat, văzînd că acela înțelesese atît de greșit, luînd-o în litera și nu în sensul ei, și făcînd-o a sa o idee aruncată în conversație și al cărei rost întreg, la drept vorbind, fusese de a întinde un pod spre ce îl interesa, un pretext, aflat pe loc, de a propune celui de alături să-i citească hîrtiile din buzunar. Și în definitiv, își spune Poenăreanu, simțind că roșește și dorind să triumfe mereu, nu aveam nevoie de el ca ascultător, ar fi fost bun oricine, ascultătorul adevărat eram eu însumi, obiectivat prin simpla prezență a celuilalt, transformat, acela, în perete de care cuvintele mele să se izbească și, răcite, în contact cu el, să mi se întoarcă altfel, mai limpezi, ca și cînd nu ar fi fost ale mele, și, așa, să le pot vedea bine la față. Pe Mihai îl văzuse prima dată așa, întins în apa care se lățea pe parchet și pe covor, printre florile căzute, împrăștiate și printre cloburile vasului răsturnat. Ridica, din vacarmul încă persistent al cristalului sfărîmat, priviri speriate, neîncrezătoare, șterse totuși. În spatele lui se deschisese ușa, intra domnul Leon Marcu încruntat, înconjurat de lumina sulfuroasă, dinădrăt, a vestibulului, și tălpile lui călcau parcă spinarea bătutului de pe jos. Sulița privirii lui negre însă îl mai rănea pe cel căzut, care se svircolea să se ridice, cînd brațele doamnei Poenăreanu se aplecară să-l ajute și, din genunchi, din încăperea alăturată, dintre cuburile colorate și mașinile sale de pompieri, camioane de Nüremberg îl văzu în genunchi și apoi în picioare între brațele ei ocrotitoare și sub orbitoarele ei bobîrse de ris fericit. „Vino, îi spuse mătușa lui, după ce servanta înlătură ce se putea din urmele dezastrului, să cunoști un băiat drăguț, pe Mihai. Nu este un balaur, adăugă plictisită de refuzul lui spontan, nu o să te mănînce". Cunoștința lor ar fi fost sub rău auspiciu, recunoscu Poenăreanu, căci presupunerea mătușii sale că refuzul lui se datora fricii de a fi mîncat nu fusese de natură a-i inspira simpatie pentru canibalul de alături pe care continua să-l zărească, de astă dată într-o oglindă ce-și trimitea reflexele în încăperea sa, în brațele corpolentei doamne Zizi Marcu, dacă prima negație a doamnei Poenăreanu, „Băiatul nu este un balaur" în afară de ce avusese liniștitor în ea făcîndu-l să zîmbească la ideea că cineva ar fi avut impresia că mica ființă de pe parchet și apoi ca și pierdută la pieptul doamnei Marcu ar fi fost un balaur, nu ar fi venit ca o confirmare a constatării sale tăcute că domnul Leon Marcu, deși nimbat de lumina din spate a vestibulului, păruse, printr-o iluzie a perspectivei, să calce pe

Sculpturi de Nicăpetre

[illegible] ființei întîmpinat pe jos în baltă, către care și privea atît de amărît, și nu acesta este cuvîntul exact, nu era nici el Sfîntul Gheorghe, nu în primul rînd din cauza absenței aripilor, ci pentru că lumina care îl nimba din spate îl întuneca, făcea din vestitul om o făptură de întuneric. Aici Poenăreanu pierdu firul. Nicu Filip spusese : „Viața personajului se desfășoară în spațiul interior al ochiului pentru că într-o oarecare măsură, cel care îl scrie îl și citește în timp ce îl scrie. În ochi, adică între o sferă care protejează lumea exterioară și interior, între lumea afară și a noastră, e ei plină de lume, e noaptea plină de lumini, și lumea celor două părți, a celui luminoase și întunecate și a celui de deasupra, mute și opace". „O, exclamă Poenăreanu, scriitorul pune pe hîrtie semne, stimuli. Nu cred că personajul este opera cuiva anume. El este creat de puterea de a visa a umanității în generalitatea ei" și privi cu bunăvoință pupa fierbătă pe sepiul căpitanului, dar aceasta nu clădi prin simțire de inimă o contradicție între vorbirea sa afirmativă și cea de acum. Și ar dori apoi la memoria lui dădune grea. Cantacuzi se dovedea încă o dată a fi mai de grabă un bun sălbatic, un nedid, un naiv. Iată-l acum, în gară, cu geamantanul vechi aici pentru a nu pierde bicicleta după o întîmplare deosebit penibilă, la care le și făcuse aluzie. „Plantă, oriunde, între cei care ne scriu și cei care ne citesc" îl auzi spunînd. Trecuseră șapte ani de cînd doamna Poenăreanu în acel vraf de cărți, Mihai avusese dreptate, îl adusese față în față să se cunoască, și după ce rămăsese singuri printre cuburi, mașini și soldați de plumb îl spusese, înainte de a se lăsa amîndoi în genunchi să se joace cu ele. „Pe mine nu mă cheamă Sandu, ci Alexandru". „Ori, poate că, mai știi ?, cel care ne citește se află, sînd ne citește, între noi și cei care ne scrie acum, așteptînd-o cu umbra capului și a umerilor ăți aplecați peste hîrtie și dincolo-ne semnificația acestei umbre, a prezenței lui aici cum, cînd privești, în amurgul cenușii de hîrtoală, pe fereastră, vezi nori, blocuri, arbori, oameni și tramvaie, dar și vezi și capul și pieptul tău în oglinda cărora se înscriu atît de misterios norii, blocurile, arborii, oamenii și tramvaiele, este două straturi de imagini neîmbucurate de concomitența lor, care înseamnă altceva decît fiecare dintre cele două componente în parte. Înțelegi altceva decît o adăugire". În timp ce Orleanu vorbea, ceilalți din turnătoria din care un călător prăfuit, se urcară în gară unul lîngă altul între două valize care, pe bagajele ei, cărora de plictiseală, se aplecară de mirosul de acolo să ajuna dintr-o vecinătate care îi și dezgusta să afle în sfîrșit ce căuta în gară prietenul lor.

Pentru el, această fu clipa cea mai grea. Trebuia — și, în același timp era imposibil să le spună. Ar fi fost în stare să-i ucidă spaimă de care aveau nevoie fără nici putea accepta. Așezat în continuare pe geamantan, aproape îngenunchiat, pe fundalul gării, aerul înșelător cu ochii la el. Apoi le explică totul simplu, ca unora a face un voiaj pentru treburi ale unchiului său și că pierdusese trenul ; mai avea timp, după amiază, și nu dorea să afle, răspunsul, de înverșunarea întîmpinare, de acum se hotărîse să rămînă în gară. Dar acum se plictisea, își schimbase poverile și prefera să se întoarcă în strada Columb pentru cele patru ore de așteptare ce urmau, însă abia de dincolo de timpurara lui nevoință acum să nu afle decît mai vreme loc. Pățea mai tîrziu, Nicu Filip introduse geamantanul în bucătăria dăscălului, unde cu bătrîna menajeră să-l urce în mansardă și să-l caute, unde, pe Mihai îndată după sosirea acestuia și se întîlnise în grădina Icoanei unde Poenăreanu și nepotul căpitanului așteptau, pe o bancă, revăzîndu-și întîmplarea sale : un arbore, în fața lor, bătrîna stînă sus, către vîrf, două ramuri [illegible] pe frontispiciul întunecat al arborilor de lîngă ei, în spate scîrțîia mai încolo acoperișul prăvăliei al unui cizmar, vorbele și plînsetele, prin ce mai moment să se stingă, pe care i le aducea lui Poenăreanu Mihai și le trăiau salutate de umbrele tăcute însă nemulțumite ale copilăriei și ale nepotului Marcu, un băiețel, nu departe de banca lor, tăia în palma dreaptă fulgi pe care îi lua cu două degete ale stîngii și îi sufla pe rînd în aer. Unul se prinse de vestonul tînărului bătrînicios care trecea pe alee, o ceartă izbucni și se stinse imediat, o femeie culegea, aplecată, hîrtiile rătăcite pe iarba sticloasă. Poenăreanu îl văzuse pe Mihai, în atît de scurt timp, abstras în calcule, mîhnit și ironic pentru a fi fost, de cine anume, bănuit de hoție, cel puțin așa rezulta dintr-o remarcă, rămasă în vînt, despre geamantanul său, indignat o clipă datorită felului cum fusese impins în grilajul restaurantului și, imediat apoi, din nou abstras, de astă dată în viziunea interioară a imenselor cîmpuri de luptă disputate de zăpadă și de noroi, cu toată capacitatea lui de atenție proiectată în afară ca o prelungire a corpului său, fenomen interesant la care Poenăreanu, pus în bune dispoziții de observație de nepotul căpitanului, asistase atunci prima oară și cu oarecare emoție a surprizei deoarece i se părea că vede cum o picătură de apă mai mare se alungește pentru a resorbi picătura de apă, mai mică, din apropiere, sau cum țîșnește, la o întoarcere de buton, din cristalul gros al farului de automobil brațul foarte lung, tangibil s-ar zice, al luminii electrice, braț care, ascultînd remarca lui, a lui Poenăreanu, despre personaj, pîlpîise, se retrăsese aproape cu totul, lăsîndu-l parcă pe el, care încă nu încetase a vorbi, în întuneric (senzația de întunecare gradată rapid Poenăreanu o atribuise unei presupuse obturări cu nori a soarelui plasat în acel moment aproape deasupra cupolei de sticlă a peronului gării), aceeași prelungire în afară a atenției scurtîndu-se pînă în preajma invizibilității, rămînînd ca un îngust halou fără compactitate în jurul lui și el explorîndu-i marginile în timp ce vorbea despre umbra cititorului și, în sfîrșit, opac, mineralizat, la întrebarea lor de-atare motivul prezenței sale în gară, pentru ca acum, la puțină vreme după ce se așezaseră în grădina Icoanei pe o bancă să-l aștepte pe Nicu Filip, să-i fie dat a înregistra la el o nouă schimbare la față : era deschis către tot ce, de aproape și de departe, îl înconjura acolo, pe bancă, așa cum e deschisă o casă, cu toate ușile și cu toate ferestrele, expresie a fericirii. Neștiindu-i cauza, presupuse că o poate atribui faptului simplu de a se afla pe o bancă, scăpat de geamănul său, între arbori. Atîta diversiune în timp atît de scurt aducea o bucurie și mare satisfacție. Ca și Orleanu în alte împrejurări, Poenăreanu, mai degrabă decît poet în versuri se verifica romancier, constructor de ipoteze în jurul comportărilor umane. În mai în agenda amintiri descoperite, cu o excursie că ați ar fi spus-le ea fără motivul de contrariețate ne care în parte i-l dădea personajul său, după acea, pe o contrariețate provocată de acela în adevăr și apoi, mai de grabă, o voință tărîtă Mihai a acorda în clipa cea mai clară, așa cum blocuri de pe care, o transparență [illegible] exhaustivă, pentru aceasta fabricate ar structură — care incidentul cu o poză trebuia

se scrie Poenăreanu, dacă prin echivalentul capacității [illegible] a minții specifică ființelor umane.

Poenăreanu, fericit în rîndul său, era tocmai ocupat să se arate la Mihai Orleanu cum s-ar fi aflat în contemporan cu Voltaire la un pataclism care la Paris, cînd, dinspre intrarea care dă spre piața Cantacuzino a parcului, apăru pe alee, căutîndu-i din ochi, Nicu Filip, Mihai Orleanu îl văzu cei dintîi. Se întreba și el de ce se întîmplă atît de bine. Arborele cu cele două trunchi destăcute, iarba ca sticla stinsă, piramida acoperișului de dincolo de frunze, rumoarea difuză a orașului care părea situat la mare depărtare de banca sa, le mai văzuse, le mai cunoscuse, fără să știe unde și cînd. Ceva din urmă, dar nu defunct, doar fără nume, alcătuia, armatura secretă, de susținere, a întregii împrejurări. Era curent, îl simțise însă șuvoiul de aer care trecea prin el ca o apă vijiitoare, dintr-o parte în alta, nu făcea decît să îl curețe, bine, de ultimele resturi ale tristei suspiciuni pe care povara lui o trezise, în poartă, de dimineață, cînd plecase din Clopotarii Vechi.

(fragmente)

poeme de
mircea dinescu

Duminica fără sfîrșit

Puneți-mi trei catarge absurde astă-seară
sînt transatlanticul din cartier
sînt ciinele cețos orbit de farurl
în care glorioșii dau cu pietre
pe care îl sărută bețivanii
și îl momesc golanii cu slănină.
Aici plictisul ține loc de mare
și șeful zgribulit și fără acte
va fi ucis de bunul simț în zori.
Aici amanți se-nchid ca-ntr-o conservă
aici bătrînii stau înfipți în ziduri
aici doar tusea mea devine sinceră
aici zefirul ivonului aduce
un chef de viață peste murdării
meciul de fotbal tulbură familii
și mugetul de patefon e liber
și primăvara parcă bate-n geamuri
cu degetele ei de muscă verde...
La urma urmei mă-ndoiesc de tine
pînă te-ating cu buzele amare

Oraș cu pînze

În orășelul azvîrlit pe cimp
vîntul cu pălăria lui de paie
sfor isteric îmbătat de ploaie
fluieră la femei și joacă timp.

Aici ca-ntr-o conservă de baton
ne născtem toți sub zodia furnicii
zei ambulanți ne vînd formula fricii
și mulgem blînda vacă de neon.

Aici norii tîrîți la frizerii
sînt tunși și îmbrăcați în uniforme
aici piatra bolnavă de reforme
comandă pentru noi culoarea gri.

Aici fiindcă eu singur sînt nebun
la pinze și cataig lucrez tot anul
caci pe oraș vei răscoli oceanul
să-l schimb pe trei baloturi de tutun.

Evoluția visului

Vin sărbătorile de iarnă unde să ne mai aglindim
cînd scuipătorile și-au înfundat alămurile
sub hîrtiile vesele
după bunul obicei al struțului
care nu mai vrea să știe nimic
sînt dispus în continuare să mă las păcălit
dar presimt că zăpada ni se va distribui pe cartelă
sînt dispus în continuare să accept plictisul înzorzonat
dar magii parașutați în oraș
(prevestind parcă nașterea unei lipicioase stele de cinema)
vind pe sub mină săpunuri de lux
țigări mirosind a paradis și pierzanie.
Și iată că tot așteptînd să se-mpută gloria golului
lașitatea noastră a congelat-o definitiv :
măturătorul se visează măturător
onorabilul se visează onorabil
limbricul —limbric

Paris

Lașitatea de-a scrie versuri

Ca și cum mi-aș potrivi cîntecul
după plictisul altora,
viața mi-o ia puțin înainte :
înaltă cîteva restaurante la țărmul mării
și nici nu mai știu dacă orchestrele vor să-mi acopere plînsul
sau să mă acompanieze
dacă împotriva acțiunii nu mi se recomandă revolta
dacă berăria nu-i cea autentică
iar valurile doar un pretext.

Paris

Claun rănit

Soarele-i epic. Trestie cu dinți.
Cel fără mamă crede în părinți

se urcă într-o turlă și-și bocește
singele clar netulburat de pește

iar cînd coboară și se-admiră-n apă
ne mătură pe toți ne bea ne papă

ne zvîrle boabe dar din praf de pușcă
ne dă priveliști calde într-o cușcă

ne mingiie că timpul nu-i azi nu-i ieri...
Cînd rănile se văd începi să fluieri

Conversația

Aflînd că scriu poezii
un pictor în care bătrînețea își clătește cu sfială picioarele
ca-ntr-un lighean cu apă fierbinte
(sfîntă simplitate : bătea așadar în cincizeci de ani)
e gata să-mi dea de pomană un trenci
(demodat firește dar cumpărat la Paris)
e dispus să-mi plătească berea și impertinența de-a-mi trimbița genialitatea,
totuși injurîndu-mă protector
(cu o pereche de schiuri în trei culori
a escaladat înalta societate
și n-a mai avut curajul să coboare)
totuși tușindu-mi în obraz
cu o anume căldură de clasic în viață
(ehei vremea cînd era cel mai cub dintre cuburi)
totuși și totuși
ce puteam pînă la urmă să fac
decît să-i confund numărul de telefon cu nota de plată
totuși și totuși ce puteam pînă la urmă să-i strig
decît : „algebră sentimentală
gal constructiv
auroră zaharisită,
bate de trei ori cu degetul în pintecul maică-ti
și intră fără să-aștepți vre-un răspuns".

Comisvoiajorii

În localitățile din jurul laboratoarelor atomice este interzisă plantarea pomilor fructiferi.

Pînă și proletara floare de mușețel
își consumă exilul departe de patria ceaiului
pentru îndrăzneala de a fi făcut contrabandă cu polen.
Din grija față de om albinele sînt vinate
cu plase prin care n-ar trece nici răsuflarea unui capil.
Mari premii sînt puse pe capul negustoresei de miere ucigătoare.
Mierla purtînd în gușe un mic reactor
ne-ar putea trimite în paradis cu fluierul ei.
Ni se recomandă să ne întîlnim cît mai rar
(prin telefonul sterilizat
sărutul ajunge pe buze ca un repros)
Dar băiatului venind de la școală
ar putea să-i crească un nufăr pe git
ar putea să-i explodeze mărul ascuns în ghiozdan.
Grija față de om
i-ar muta desigur părinții în orășelul de munte
unde nimeni nu cunoaște pe nimeni
ca și cum ar fi posibilă o spălătorie de amintiri.
Și-n timp ce eu vreau să dau cîntecului
alt sens decît pînă acum,
comisvoiajorii fabricilor de măști pentru gaze
comisvoiajorii instituțiilor „anti" și „contra"
vin surizînd
oferindu-mi recompense grozave
pentru reclama făcută produselor lor
vin și mă bat pe burtă numindu-mă prietenește „colega"
vin surizînd
și n-aș fi crezut
să mor din cauza unui simplu suris.

Binecuvîntatul somn al artistului

Între uruitul fabricilor de optimism
și teoria gratuității primejdioase
întindeți o mînă spre cartea de versuri
și bărbieriți-vă lefitin
consumați-i în pauză coperțile comestibile
presărați cîteva pagini la rădăcinile sfeclei
pînă se-mbujorează
iar autorului fiindcă n-are unde să doarmă
un pat în țeava puștii îi veți așterne degrabă:
„acolo nu plouă dragul nostru
n-ai grijă
te va trezi cocoșul armei în zori..."

---

radio

Două emisiuni

● N-am excelat niciodată în domeniul tehnicii, așa încît orice discuție purtată în jurul pasionantelor motoare, angrenaje, aparate, mă inhibă. Motiv pentru care admirația mea este nețărmurită față de toți acei ce se descurcă în universul tehnic cu ușurința cu care merg, de exemplu. Și există oameni care reușesc să fie captivanți chiar și cînd îți explică principiul de funcționare a motorului în doi timpi. Ascult, așadar, „Tehnic-clubul" cu o pasiune de amator ce mai visează încă la a nu mai încurca piulița cu șurubul. Ultima emisiune a ancorat la Constanța, încercînd să ne familiarizeze cu navele, cu porturile și drumurile maritime. Dar, din tot ceea ce ni s-a prezentat singurele lucruri care au fost interesante le mai știam. Despre nava amiral a flotei noastre „Independența" a mai fost un reportaj la televiziune (bine venite, radiofonice chiar, au fost datele navei, pentru că, oricum, o navă pe care ai văzut-o, dar despre care ți se mai și spune că are 304 m lungime, ți se pare ceva de domeniul fantasticului). Știam, de asemenea, că grecii foloseau aceleași corăbii pentru a ajunge și în sudul Italiei și în nordul Africii și pe țărmul Mării Negre. Informațiile din domeniul descoperirilor arheologice nu prea au fost noi (și, deci, nici interesante). Un radioreportaj pasionant a fost cel despre aflarea de perle adevărate în Marea Neagră. Explicațiile au fost concise și nu lipsite în final de un umor subtil. Noutățile din domeniul tehnicii scufundărilor s-au rezumat la prezentarea unui record de stat sub apă : 37 h 3' și n-am mai reținut cîte secunde. Din păcate nu ni s-a spus cu ce s-a ocupat scafandrul tot timpul de o zi și jumătate cît a stat sub apă.

● **„Universul familiei"**, o emisiune cu un semnal foarte reușit (tandru, emoționant), ne-a prezentat, după modelul obișnuit, o familie model. Ce înseamnă model obișnuit, în cazul de față ? Reportera a pus întrebări și membrii familiei au răspuns. Au răspuns cu simplitate despre împlinirile lor familiale sau profesionale. „Cum am văzut la părinți așa am făcut și noi", spunea cea mai mică dintre cei patru copii. „Tot timpul n-am știut decît două griji : grija serviciului și a casei", spunea un alt copil. „Pe noi ne-am lăsat mai de o parte, pentru ca să învețe copiii carte", spunea mama. „Am stat și mai mult de opt ore numai să meargă treaba bine", spunea tatăl. Istoria unei familii. Așa cum este ea : căsătoria, copiii, împlinirile pe scara socială, nepoții. În bucuriile simple ale unei vieți conduse după cele mai sănătoase principii : respectul față de omul de lîngă tine, față de muncă, continuare a celor văzute acasă și-n familiile noi întemeiate pentru că exemplul personal este cel mai bun stimul educativ.

Olga Udescu a pus întrebări la care a avut șansa de a găsi interlocutori care au vorbit cu simplitatea și dragostea cu care trăiesc : fără cuvinte de prisos, fără vorbe mari, fără declarații sforăitoare.

Constantin Stan

---

plastică

Paul Vasilescu

Într-un moment cînd în sculptura noastră o dominantă majoră o constituie tendința de sublimare a formei într-un sens folcloristic și geometric, nu arareori disimulat dar totuși vizibil influentat de lecția brâncușiană ce a servit și servește multora drept punct de referință, **Paul Vasilescu** reexplorează cu maximă eficacitate posibilitățile de revalorificare a experienței figurativismului. Sub mina acestui sculptor taciturn și deloc dispus să facă trafic de opinii artistice, materia capătă efecte uneori uimitoare. Paul Vasilescu este, neîndoielnic, unul dintre cei mai spectaculoși modelatori pe care sculptura noastră i-a avut pînă acum. Forma pentru el, nu trăiește fără efectul luminii, menit să sublinieze o anume tensiune spirituală. Iată de ce pentru majoritatea sculpturilor sale lumina devine parte integrantă a formei. Reținută o fracțiune de secundă în masa frămîntată a materiei, ea pare să plece ulterior din ea iluminînd-o. Dintre zecile și sutele de portrete ale lui Bălcescu, primul care îmi vine în memorie este totdeauna cel al lui Paul Vasilescu. Forța de sugestie a acestui portret este absolut remarcabilă : energia degajată este caracteristică pentru întreaga creație a sculptorului care se pare că nu poate concepe reprezentarea figurală nestrăbătută de un flux vital. Compoziții de mai mari sau mai mici dimensiuni, proiecte de monumente, au fiecare o viață proprie. Capacitatea de a caracteriza a sculptorului este cu totul ieșită din comun și poate fi comparată cu aceea a unui prozator de talie ce poate schița din cîteva trăsături liniile dominante ale unui personaj. Pe marginea sculpturii lui Paul Vasilescu se poate, din această cauză, broda mai ușor literatură critică. Artistul însuși pare a fi de altfel conștient că numai printr-un transfer de calități, numai aspirînd la găsirea unor puncte de convergență cu celelalte arte, se pot produce acele schimbări care, fără să afecteze forma, fără să o dizolve, pot să o încarce de sensuri noi, pot să îi îmbogățească încărcătura simbolică. Elocvente sînt în acest sens două mici bronzuri, **Dante** și **Beatrice**. Ritmuri plenare, muzicale respiră și o compoziție intitulată **Victorie** care ar putea deveni un admirabil monument.

Inteligența artistică a sculptorului îl împiedică însă să cadă în excesul literaturizării sau în formalizări neexpresive. Pentru el esențială este punerea în acord a formei cu acea forță interioară pe care materia sculpturală trebuie să o aibă ca entitate organică, ca generatoare de suflu și viață. Un imn germinării și creșterii, genezelor îl constituie sculpturile reprezentînd femei gravide. Necontaminate de sugestiile artei primitive, ele se constituie în imagini-simbol al triumfului vieții. Frumusețea lor poate deranja spiritele pudibonde și dispuse să confunde o simbolistică avînd o solidă bază realistă cu naturalismul.

Acestui excepțional artist — profesionist îndîrjit — merită să i se organizeze, spre profitul tuturor, o mare expoziție. Ar fi de altfel prima lui personală, mi se pare...

Grigore Arbore

---

muzică

Zilele muzicii românești (III)

Serile de muzică românească au continuat la Constanța, Mamaia, Eforie Nord și Neptun cu participarea Filarmonicii de stat „George Enescu" București, a Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii române, a Teatrului „Fantasio" Constanța, a Ansamblului artistic „Rapsodia Română" București și a unor colective de artiști amatori din București, Carei, Satu Mare, Giurgiu, Sibiu și Pitești.

Programul Filarmonicii „George Enescu" (Martian Negrea: „Tarantella", Constantin Silvestri : „Dansuri bihorene" ; Theodor Rogalski : „Trei dansuri românești" ; Grigoraș Dinicu : „Hora staccato"; Iosif Ivanovici: „Valurile Dunării" ; Gheorghe Dumitrescu : „Oratoriul Tudor Vladimirescu" — fragmente) a fost excelent conceput, ca un concert simfonic popular adecvat publicului eterogen de pe litoral, și s-a bucurat de o interpretare de excepție. Spectatorii au fost cuceriți mai cu seamă de ultimele două piese, pentru cor și orchestră, care au pus în evidență clasa ridicată a celor două ansambluri.

Orchestra Radioteleviziunii a fost singurul colectiv simfonic care a inclus în program soliști instrumentiști (Elena Gantolea — harpă) și vocali (Lucia Țibuleac), idee demnă de a fi subliniată și extinsă la viitoarea ediție a manifestării. „Rapsodia I în La major" de George Enescu și „Suita simfonică Mihai Viteazul" de Tiberiu Olah au întregit concertul de înaltă ținută artistică al Orchestrei Radioteleviziunii.

Ansamblul „Rapsodia Română", cu spectacolul muzical-coregrafic „Cununa de frumusețe" și Teatrul „Fantasio" Constanța, cu un concert de muzică ușoară românească și revista „Veselia n-are vîrstă", au colorat paleta „Zilelor", aducînd o notă convingătoare în plus pentru prezența acestor genuri artistice într-un festival de amploarea celui de față.

La ințiia ediție „Zilele muzicii românești" au cunoscut un meritat succes de stimă și de public, au îmbogățit repertoriul stagiunii estivale a litoralului făcînd să pălească falsa concepție că în vacanțele de la mare spectatorul respinge tot ce nu aparține divertismentului, au popularizat creațiile și interpreții de primă mărime ai școlii muzicale naționale și ai mișcării artistice de amatori în fața publicului român și de peste hotare.

Este necesar ca la viitoarea ediție din 1979 selecția instituțiilor artistice și a programelor acestora să includă și genurile nereprezentate anul acesta : opera sau, cel puțin, recitalul de canto al celor mai buni soliști vocali ai țării, baletul și opereta ; de asemenea, filarmonicile să prezinte și concerte cu soliștii de renume, laureați ai „Cîntării României" sau ai unor concursuri internaționale ; deoarece concertele folclorice (tarafuri și soliști vocali sau instrumentiști) nu s-au dovedit capabile să întrețină interesul spectatorilor, ar fi bine ca în viitor folclorul nostru, apreciat în întreaga lume pentru varietatea și bogăția ritmurilor, precum și a costumelor, să fie reprezentat prin spectacole complete de cîntece, dansuri și obiceiuri din cele mai diverse vetre folclorice ale țării.

Jean Badea

dintre sute de catarge

Vitrina de onoare

În decursul anilor în revista **Luceafărul** au fost publicate pentru întîia oară opere de mare valoare ale literaturii noastre contemporane: poezii și poeme care au constituit apoi sumarul unor volume intrate deja în conștiința publicului cititor, schițe, nuvele și fragmente de roman care au dat pondere prozei contemporane, piese de teatru și scenarii de film, articole și studii de critică și istorie literară. Pentru că această de grijă permanentă privind descoperirea și promovarea talentelor tinere, revista a deschis coloanele sale autorilor de valoare din toate generațiile, publicînd, ori de cîte ori a fost cazul, lucrări de autentică valoare artistică. Din păcate, spațiul ne împiedică să dăm o listă integrală a cărților care, fie și fragmentar, au văzut întîia oară lumina tiparului în coloanele publicației noastre. Oricum, istoricul literar ca și probabilul monografist de mai tîrziu nu vor putea trece cu vederea faptul că opere, cum sînt cele din selecția care urmează, au fost găzduite și comentate cu înțelegere în revista **Luceafărul**.

IMPOSIBILA ÎNTOARCERE, MARELE SINGURATIC, DELIRUL și VIAȚA CA O PRADĂ de Marin Preda ;
ȘOSEAUA NORDULUI, PRINCEPELE, SĂPTĂMÎNA NEBUNILOR de Eugen Barbu ;
CORDOVANII, ECLIPSA DE SOARE, CALOIANUL de Ion Lăncrănjan ;
CARTEA DE RECITIRE, LAUS PTOLOMAEI, NECUVINTELE, ÎN DULCELE STIL CLASIC de Nichita Stănescu ;
ZOOSOFIA, NOPȚI CU LUNA PE OCEANUL ATLANTIC, VINE IARBA, CAVALERUL TRAC de Ion Gheorghe ;
IARNA BARBAȚILOR, CÎNTECE DE CÎMPIE de Ștefan Bănulescu ;
VIAȚA DEOCAMDATĂ, ÎNFERNUL DISCUTABIL, IMNELE TRANSILVANIEI de Ioan Alexandru ;
NINGEA ÎN BĂRĂGAN, ÎNGERUL A STRIGAT de Fănuș Neagu ;
ULTRASENTIMENTE, FÎNTÎNA SOMNAMBULĂ, ISTORIA UNEI SECUNDE, REPETABILA POVARĂ, PĂMÎNTUL DEOCAMDATĂ de Adrian Păunescu ;
SINGUR PRINTRE POEȚI, POEME, IONA de Marin Sorescu ;
GALERIA CU VITĂ SĂLBATICĂ de Constantin Țoiu ;
RECONSTITUIREA de Horia Lovinescu ;
DE CE ZBOARĂ VULTURII de Augustin Buzura ;
SERENADĂ LA TROMPETĂ de Sânziana Pop ;
BOTEAZĂ-MĂ CU PĂMÎNT de Gheorghe Suciu ;
POARTA CETĂȚII, CINE MĂ APĂRĂ, SUNETUL ORIGINAR, STELELE FIXE de Gheorghe Pituț ;
PĂSĂREA TĂIATĂ de Ileana Mălăncioiu ;
DE PE PĂMÎNT, LA RITMUL NATURII, COLINE de Constanța Buzea ;
CLIPA de Dinu Săraru ;
COLUMNA, scenariu de film de Titus Popovici ;
EPISTOLE, ISTORII de Mircea Ciobanu ;
SCRIITORI ROMÂNI DE AZI de Eugen Simion ;
MARIN PREDA VOCAȚIE ȘI ASPIRAȚIE de M. Ungheanu ;
NICOLAE LABIȘ de Lucian Raicu.
TEME de N. Manolescu ;
POEZIA ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ de Al. Piru.

Din premiile și mențiunile acordate de revista „Luceafărul"

1961

POEZIE : Radu Cârneci, Paul Drumaru, George Chirilă, Adrian Păunescu.
PROZĂ : Marcel Auneanu, Costin Buzdugan, Mihai Mancaș.
TEATRU : Ilie Purcaru, Aurel Storin, Mihai Botez.

1962

POEZIE : Ion Chiric, Adrian Dohotaru.
PROZĂ : George Bălăiță.
CRITICĂ : Dinu Săraru, Marin Sorescu.

1963

POEZIE : Ion Pop, Damian Ureche.
PROZĂ : Ana Barbu, Ioniță Marin, Tudor Ursu.
CRITICĂ : M. N. Rusu.

1964

POEZIE : Adrian Păunescu, Ion Chiric, Dumitru M. Ion.
PROZĂ : Constantin Georgescu, Sânziana Pop, Horia Pătrașcu.
CRITICĂ : M. Drăgan, Dan Zamfirescu.

1965

POEZIE : Gheorghe Pituț, Victoria Raicev, Adi Cusin, Marius Robescu.
PROZĂ : Gheorghe Suciu, Constantin Stoiciu.
CRITICĂ : Marian Popa.

1966

POEZIE : Grigore Arbore, Ileana Mălăncioiu, Gheorghe Istrate.
PROZĂ : Alexandra Târziu, Ion Nicolescu.
CRITICĂ : Petre Nicolau.

1967

POEZIE : Marin Tarangul.
PROZĂ : Florin Gabrea.
CRITICĂ : Iancu Dumitrescu.

1969, 1970, 1971

Nu s-au acordat premii.

1972

Premiile concursului organizat în cinstea celei de-a 25-a aniversări a Republicii

POEZIE : Dan Verona, Ion Stanciu, Augustin Iza, Valeriu Pantazi, Ion Andrei, Pavel Pereș.
PROZĂ și REPORTAJ : T. G. Cîmpeanu, Dumitru Honciuc, Pavel Perfil.

1973

Nu s-au acordat premii

1974

POEZIE : Ion Trif Pleșa, Patrel Berceanu, Grigore Georgiu.
PROZĂ : Gabriela Adameșteanu, Ștefan Pârvu.
REPORTAJ : Constantin Stan.
CRITICĂ : Nicolae Baltag.

1975

Concursul de reportaj SUB SEMNUL ACELEIAȘI GENERAȚII : Vasile Versavia, Eugen Mihăescu, Pavel Perfil, Ion Andreiță, Radu Anton Roman, Doina Cernica.
POEZIE : Marin Constantin, Valeriu Bârgău, Ioana Ieronim.
PROZĂ : Mihai Arsene, Areta Șandru, Victor Marin Basarab.
CRITICĂ : Doina Uricariu, Artur Silvestri, V. M. Mihăescu.

1976

POEZIE : Gabriel Chifu, Ștefan Ioanid, Liliana Ursu.
PROZĂ : Letiția Vladislav, Mircea Diaconu, Cornel Nistorescu.
CRITICĂ : Mihai Coman, Paul Dugneanu.

Au trecut pe la «Poșta redacției»...

La poștile revistei Luceafărul debarcă în fiecare săptămînă sute de scrisori. Cei dornici pentru literatură să găsească înțelegere și îndrumare știu că la ei acasă

biografia debuturilor

Un debut oral

Prin ineditul său îmi stăruie în memorie debutul unui tînăr elev, din primăvara anului 1950 (25 martie, într-o miercuri, mi se pare). Fusesem invitaţi la o şezătoare literară (la Şcoala medie nr. 10, Zoia Kosmodemianskaia, fosta Şcoală centrală de fete). Mihu Dragomir, Nicolae Tăutu, Dan Deşliu şi subsemnatul. Deşi Mihu, redactor şef al *Luceafărului*, era conducătorul grupului, în scurtul popas pe care l-am făcut în cancelaria şcolii, Nicolae Tăutu a fost răsfăţatul tinerelor profesoare : era maior şi venise îmbrăcat într-o uniformă impecabilă.

Şezătoarea a avut loc într-unul din amfiteatrele şcolii, în care se adunaseră elevele ultimelor clase. De la masa improvizată în continuarea catedrei, priveam acel public tînăr în uniforme cu guiere albe, atent, foarte atent la cuvîntul introductiv al lui Mihu care le vorbea despre *Luceafărul*, despre poezie, despre anii cînd — elev fiind la un liceu din Brăila — scria versuri şi edita o revistă literară.

Prin ferestrele mari pătrundea în amfiteatru lumina soarelui blîndă, întreruptă de siluetele înalte ale plopilor din curtea şcolii.

La o vreme, privirea mea rătăcind în sală, s-a fixat mirată pe chipul unui tînăr, nu ştiu de unde apărut între fete. Era singurul *elev* care îţi justifica clasei sale denumirea de „mixtă" şi, poate chiar şcolii... Sta plantat în mijlocul amfiteatrului ca un cioban în mijlocul mioarelor. Urmărea ceea ce se petrecea pe „scenă" cu o atenţie aproape suspectă. Cînd şi cînd se foia, încercînd parcă să-şi facă loc, subliniind cu cîte-o mişcare de umăr sau un gest al mîinii, cenzurat, versurile recitate de la tribună.

I-am şoptit lui Tilică (N. Tăutu) la ureche : „E şi un băiat în sală" „Unde ?" „Pe un rînd din mijloc". „A ! — făcu el. E fată, totuşi, ceva mai dezvoltată...".

Cînd şezătoarea s-a terminat, Mihu a mulţumit în numele revistei, apoi a întrebat dacă aveţi careva versuri...

— Eu, s-a auzit din sală o voce mai puţin feminină. Şi în acelaşi timp, tînărul s-a îndreptat decis spre estradă, cu un caiet în mînă. S-a oprit în faţă şi a început să citească repede, ezitînd la orice pauză de teamă să nu fie întrerupt. Cînd după prima poezie colegele au încercat să aplaude, el, ţinînd cu mîna, ca o sabie, gestul lor, şi-a continuat lectura celei de a doua poezii, apoi a celorlalte. Citea grăbit, legînd tiluriile poemelor pe care le debita ca pe o anumită bucată. Cred că însăşi directoarea dacă ar fi îndrăznit să-l oprească, n-ar fi reuşit. Îl ascultam tăcuţi şi oarecum consternaţi de o asemenea lectură în rafală. Ajunsese la jumătatea caietului, cînd Tilică — intrat oarecum în panică după ce evaluase foile încă necitite — a mormăit destul de tare : „Cînd termină ăsta, o să fie de multă generală..."

Tînărul însă a citit neîntrerupt mai departe, cu convingere, cu patos, înzestrîndu-şi versurile de o gestică prin care voia să le traducă parcă...

În sfîrşit, Mihu l-a invitat să treacă pe la redacţie. Cu tot ce-a scris.

În cancelarie, la despărţire, Tilică îi mărturisea directoarei : „În alte şcoli elevii folosesc doar caiete de teză, de 8 file..."

Nu mult timp după debutul oral, Luceafărul publica primele versuri ale poetului de la Zoia Kosmodemianskaia : *Adrian Păunescu*.

Teodor Balş

Nu ştiu al cărui fiu sînt

Mie mi-e teamă de orice, de oriunde, vorbă ori faptă în măsură şi-n putere să mă amăgească, desamăgească. Precum zicea Bătrînul : Blestemaţi, Amăgeii !

De treci pragul, tu tînăr debutant, cu minţi, dară treci pragul unei redacţii trebuie să-ţi struneşti emoţia întîlnirii cu „dirijorul" cuvîntelor tale mult visate. Pentru că fiecare tînăr care a urcat neumăratele treptele ale vechii redacţii a „Luceafărului", ca şi cel mai recent colaborator sau aspirant al paginii revistei noastre, îşi are în el sălăşluită emoţia debutului ce nu poate fi stăvilită sau controlată. În cele 300 de numere ale sale, colosanele revistei au găzduit sute, mii de versuri, zeci de proze şi reportaje ce purtau nume, atunci, ale unor debutanţi ce promiteau, azi scriitori de marcă. Dar toate aceste emoţii, toate aceste încurajări şi dirijări în lumea literei tipărite au fost desăvîrşite de redactorii revistei, de acei oameni neobosiţi ce ascultau, ne citeau, — cu numeroase — ca gir al reuşitei şi al talentului viitorului scriitor. Despre munca acestor redactori, despre credinţa în munca lor, adesea anonimă, şi mai ales despre convingerea că atunci cînd şi-au dat încuviinţarea debutului nu au greşit, vrem să ne cramponăm acum. Am solicitat, de aceea, colaborarea unor redactori ai revistei, foşti sau prezenţi, rugîndu-i să ne răspundă la două întrebări : Despre ce debuturi şi ce debutanţi îşi aduc aminte mai mult şi De ce păstrează cu precădere amintirea acestor nume ?

Iată ce am vrut să aflăm şi mai cu seamă prilejuri aceste mărturisiri smulse de „Luceafărul — 300".

(Ancheta a fost realizată de Cornelia Dijmărescu)

Pe tînăr m-am prins de îndată că-i lumea de aici, a poeziei, nu se trăieşte sigur pe grade şi cărţi de sociale, de conjunctură.

Acum pot să emit observaţii ca acestea : În Literatură, Talentul este singurul criteriu de viaţă. Talentul este Cinste şi Echitate. Talentul este oglinda tuturor acelor noastre. Acesta cumulează şi înmlădie toate Calităţile şi Incalităţile. Întrucît sorgintea lui este-o toate.

Un om este talentat, cît rămîne moral. Un om este moral atîta vreme cît este talentat.

Aceştia sînt cei ce mă interesează. Ele, cei mulţi, întîlnesc tărîmul Legea ce-am zis-o : Talentul este Morala Supremă.

Trăind şi acţionînd în cadrele Moralei Talentului, cu Morala Muncii şi-a Partinităţii în Posteritate, nu putem greşi.

Generaţii de copii trebuie să progtinoe un Să-i fie azi şi mîni şi tări, să se-ntoarcă-o gură Luceafăr cînilad. Din capterul lui Kronos, ei să tună cu tăriă de aur. Feţi-Logofeţi, cu Luna şi Soarele şi cu Luceferi pe umeri. Află eu îi chem, eu îi desmîn, pe unde sînt, de unde să vină.

Este-o întreprindere de natura Zodiilor. Nu pot să spun tot ce ştiu. Întrucît Poetul este Învăţătorul Naţiunii. Nu ştiu al cui Fiu ar putea fi şi fie. Fi este mai dinţru început, decît înseşi Domenul Cerurilor...

S-a scris că eu aş fi arsla... Este datoria mea, o Legea mea, să scriu şi eu copilului ce vine, şi-mi aduce primul caiet de versuri : Tu eşti !

Nu ştiu al cui Fiu eşti. Văd ce ştii, dar ştiţeg şi mai bine ce nu ştii. Nu pot să-ţi spun cum să scrii. Stai împotriva Amăgirii. Pot să-ţi arăt cum nu se scrie. Dacă vrei să fii tu însuţi să nu scrii cum am scris noi.

Dacă vrei să nu mori, în viaţă, nici după moarte, nu scrie ca mine. Învaţă-te pe mîi, ascultă-ne. Mergi la Izvor, te scoală pe fată şi uită-ne repede. La totul de la început.

Tu nu vei fi, decît în măsura în care mă contrazici. În esenţialităţi de cauză. Dărîmă, dar pune ceva mai bun în loc. Eu în fiecare zi, dimineaţa, la amiază şi seara mă rog la Ostatos Logtej Contrarilor. E un Templu Atlantic la care l-am chemat cu aceste vorbe de mai sus pe Marius Robescu şi pe Dana Mălăncioiu şi pe Mircea Dinescu. Ei sînt acum şi azi, poeţi printre poeţi.

Aşa-i voi fi vorbit şi lui Ovidiu Hotinceanu. Eu l-am îndemnat să meargă pe Şantier. De-acolo el nu s-a mai întors, ultima oară. Acum mă simt şi eu vinovat. Mă dezvălu cu trei cărţi de poezii adăugate-o marele Arbore Sacru al Limbii Române, sub numele Ovidiu Hotinceanu. Cînd începuse să fie el fiecui l-au revocat fără veste.

Ce pot zice mai mult, decît Mulţul. În ciudă criticei amenităţi, fugiţi pe Şantier. Înlocuiţi-vă-n bibliotecă şi lăsaţi pe Şantier.

Marine Lupeanu, să-i citeşti pe Cutare, şi pe Cutare şi vino înapoi la poemele tale.

Valeriu Bârgău, tu aşa, citeşte-ne şi uită-ne. Stai bine şi trăieşte la stînul tău, de Hunedoara, şi vino cu poemele tale. Ţi-a dat viaţa două mari taine : Oaiul şi Cartea.

Acestea cred că le-am spus. Conştiinţa mea aşa simte bine. Cu not zice mai mult, decît Mulţul.

Dintre noi, toţi, poeţii, numai cei morţi rămîn tineri şi fără greşeli. Să se ferească mai părinţilor şi Eroii de Moartea Postumă. Numai de Moartea Postumă situaţia ce rezidă cînd scriitorul a amăgit şi s-a amăgit.

O, Dumnezeul Contrariilor, apără-mă de Aceasta.

Ion Gheorghe

Doi ţărani

Era student în anul V la Arhitectură : sărac, neglijent, cu o pălărie ca jeturile de foc. Seara de seară urca la mansarda redacţiei să-mi aducă cu o dezinvoltură totală că n-are talent. Seară de seară îi răspundeam cu o fericire triumfătoare că are, şi încă unul mai din comun. Demonstraţiile lui erau sincere : ardeleanu din sînge, nu putea accepta fără chinuri că un fiu de ţăran din Bănăţenia Bragovului putea produce talent literar. Şi lucrarea mea era sinceră : tînăr redactor la vestita pentă intîlnesc de-odată talentul şi, fără nici o dificultate, îl pomenesc eu însuşi. Pentru ea era atît de pregătită încît faptul admiră fără nici o obiecţie. Prodosi într-o seară, tipărite cu cifleţ de-o adîncă, versuri pe care le-am publicat în revista „Străjer în Munţi" au fost publicate în revista „Luceafărul" înainte de-a şi adunate-o volum. Toate au aşteptat trudite de a porni către tipografie, trei semnături „străjeresc" în trupeşti pentru : Ştefan Bănulescu, Fănuş Neagu, Constantin Ţoiu. „Frunzei şi Cenuşăreasa" păreau pe pictorescul pentru din cîmpurile cu verzi dăruite ale Bîrsei spre uimirea cu bulbuni ale „Luceafărului" de-odinioară aveau să cunoască, care fericirea deplină a harfei tînărului redactor de la vestita presă, un nume nou : Ruxar Crăciun. Nici un complotor, nicîodată, nu m-a ajutat cu hîrtie, cu alergare pe meridoare, de stat pe la uşile şefilor, de rugăciuni şi de pledoarii. Primele cu laude sinceme încă la apariţia în revistă, „STRĂJER ÎN MUNŢI" a fost scînteietă şi în volum. Iată încă din motive misterioase, tînărul îşi amînă la joc să aspire la romancrul a plonat poate nesplit să fie artizanul, la Bistriţa-Năsăudului.

Nu mai ştiu nimic despre Ruxar Crăciun. S-ar putea întîmpla cu întîlnirea de care să aibă în el un celor cruciadelor. În ce mă priveşte, după trei ani de la publicarea „Străjerilor în Munţi", cred cu aceeaşi convingere că acel tînăr celor plecat în pădurile neprihănit a fost furat scriitorul. Povestirile lui, desenate cu trăsuri naive pe stîncă, cu o neştiută savanţă a perspectivei şi a semiumbrei, adueînd pentru prima oară în proză lumea atît de cîndată din satul Ardealului trebuia să anunţe nu numai un debut remarcabil, ci chiar o operă.

Fiu de ţăran soit din cîmpia întinsă a Bărăganului, acum de stat, blond, stinghiar în costumul de haine şi strămoşul să cruzată sea şi Titi Georgu Cîmpeanu, elevul în ultima clasă de şcoală, în seara cînd s-a lăsat pe jilţul cu speteză înaltă din faţa tîrgoviţi mei, cu umărul pulmele apăsate pe masă, avertizîndu-mă fără drept de apel că ceea ce avea să urmeze nu era o discuţie literară ci un duel. Aşa a şi fost : cu venina la mîne să cerceteze dacă în scrisul lui mărunţel se strecurase şi vreo emoţie literară ca să-mi anunţe fără nici un înconjur : „Ce mai ! Asta e situaţia ! Am un talent extraordinar !" Avea. Dar uriţile laude mi-au pornit către el de aripi înalte, nu l-au saturat niciodată orgoliul. Flămînd subtilul şi ironic de pană blată mea întîlnească era tot mai departe de marele său talent.

Datorită amurgurilor fondului presator sale n-am avut cu Titi-George Cîmpeanu. Prodate luni seara s-au tipărit şi ele, tot simbătă dimineaţa, fără nici o dificultate, iar cînd au fost adunate în carte, „MUSCĂTURA DE ŞARPE" a primit premiul pentru cel mai bun debut al anului literar. Însă : nici un înconjur, niciodată, nu mi-a solicitat o cuntitate de energie verbală mai mare ca bătăndrul asta învelit într-o înţelăptoare de piatră, atunci cînd venea la discuţie viitorul său literar. Programul lui era limpede : venise din cîmpie la Capitală, nu ca să vadă ce se întîmplă pe-acolo ci ca să iasă învingător, iar victoria, în imaginaţia sa, luase înfăţişarea de inginer. „Ce legătură are cu literatura ?", îl întrebam. Filologia i se părea însă o facultate jalnică pentru un bărbat. Ginta sa, de pură extracţie nocomentară îl delegase învingător neapărat pe lungimea de undă a intereselor ei, edilă, economist, meserie solidă, de actualitate şi de viitor. Argumentele şi avertismentele mele despre lectori ordonate, mediu, cultură, n-au avut nici un rost. Admis printre primii în facultate, student eminent, cu 10 la coturi şi la contabilitate, Titi-George Cîmpeanu a devenit inginer. Poartă costume splendide, se simte în largul lui cu cravată, vorbeşte patru limbi în perfecţie, simte din obîrşia sa nu mai pare să-i surîndă, în afară de acel superb talent literar pe care după „Muşcătura de şarpe", nu l-a mai arătat. Sînt convins că fiinţa pe care o duce azi şi în Titi-George Cîmpeanu un ostaş de elită încă, o mare cu amărare tristeţe, împrumutul şi el în cinda celor două volume, publicate de atunci încoace, — unei certe vocaţii cu premiu.

Ruxar Crăciun şi Titi-George Cîmpeanu au fost cele mai ferioite debuturi de care se leagă amintirea mea de redactor la revista „Luceafărul", mă le amintesc cu mare plăcere pentru faptul în care au sporit frumuseţea revistei şi pentru că m-au făcut să întrevăd atît de diversitate — că artistă, subtilă chiar şi în muncă la un atît literar.

Sânziana Pop

Conştiinţa de sine

Orice redactor adevărat de revistă literară are cultul marii tăceri. Cu alte cuvinte, nu e redactor veritabil cel care nu visează să tăcălească între manuscrisele care i se pun în faţă semnele viitorul mari scriitor literar. Trebuie iertat şi asta, e mister de manuscrisele ce scapă între redactia a trăită cu sentimentul marii speranţe. Tenebroasa atenţie sentiment înobilitată munca adesea ingrată a redactorului. Cu cruzimea să nu transformă activitatea lui în deshumperiva cu orice preţ de noi talente. Sentimentul veritabil are o aigură constituţie de sine dilar începtor filiul. Un scriitor adevărat nu se lasă descoperit şi se descoperă singur. Legenda descoperitorilor de talente este una dintre cele mai puţin serioase. A descoperi talente a devenit pentru unii un fel de ocupaţie exclusivă. Orice nume prezentat în faţa descoperitorului e explorat cu vehemenţă de prisoperaa şi intuiţia lui. Nu mă refer la rubricile de „poşta redacţiei", care-şi realizează într-o semnificativă tăcere misiunea, ci la agonizantele nevrednicări ale descoperitorului de talente. Nici Eminescu, nici Sadoveanu, nici Labiş n-au fost descoperiţi de nimeni. Nu se poate descoperi de mai multe ori ceva ce e descoperit de la sine.

De aceea cred că un tînăr de talent trebuie mai mult încurajat şi sustinut al nu tutelat de profesionişti descoperitori. Am întîlnit multi începători de talent. Pe mulţi i-am ajutat, însă a-mi atribui ——— lor mi se pare un gest deplasat. Instructorul de parcurs îm dă doar primul impuls celui ce sare în gol. Restul depinde de calităţile parcursul. Desigur, impulsul trebuie uneori repetat cu aceeaşi persoană. Ceea ce nu schimbă datele problemei. Din trecerea pe la Luceafărul în perioada anilor 1960—1969 am ţinut o amintire aparte. E legată de apariţia unui tînăr care, deşi timid, atunci, departe de centrele culturale, izolat într-un fund de provincie, a ştiut să se impună dintr-odată atenţiei. Era într-o perioadă de „secetă" pentru revista Luceafărul. Perioada marilor lansări părea trecută. Atunci mi-a sosit în redacţie Ana Blandiana o scrisoare a unui elev din Bărăgan, pentru care lîngă era bacovian, un „climitir al tinereţii". Îl publicasse în *Contemporanul* şi n-o mai putea face acolo din pricini de spaţiu. Aşa-i, e foarte bun, mi-a spus. În plus, e de pe unde vrei şi tu. Mi-a lămurit poziţiile lui, care au apărut într-un grupaj, număr al revistei. Poetul era Mircea Dinescu. Îndată după apariţie a intrat în biroul unde lucram, purtînd cunoscuta-i mască provocatoare, Ion Gheorghe. E foarte bine că l-ai publicat. Ţi am de mult propus pentru publicare, iată tăcerea, Cezarul era într-adevăr impresionanti, dar nimeni nu vrea să mă creadă că are talent. Şi-au publicat ulterior şi poeziile elevei de Ion Gheorghe. Într-o zi a apărut în redacţie chiar tînărul elev înaltă de bunăcuviinţă, un Belmondo suav, care nu ştia ce să facă cu mîinile şi ăra dispus, atunci, să accepte orice sfat. De aici încolo drumul lui a fost deschis. Am remarcat spiritul pentru el luă cîte toate se concentrează în jurul acestei, să-i aloare „descoperire". Prima întîlnire, nerocoasă, a fost cu Ana Blandiana, şi, nenorocoasă, cu Ion Gheorghe. Rolul meu a fost al mijlocitorului. Adevărul e că poetul era sigur de vocaţia lui, versurile trimise şi publicate în *Contemporanul* şi *Luceafărul* au alcătuit substanţa primului său volum de incontestat succes. Reacţia promptă a atitor scriitori la versurile de început ale lui Mircea Dinescu (Cezar Baltag i-a răspuns entuziast la *Poşta redacţiei*) se explică, desigur, mai ales prin realitatea versurilor lui.

Un scriitor adevărat se descoperă singur. Important rămîne să i se creeze condiţiile afirmării şi orientării lui ulterioare. E un capitol la care nu odată rămînem datori.

M. Ungheanu

Inscripţie pe casa cu nr. 15

Cînd capul aturisitei oi răsare de aur prin frunzişul castanilor atunci, de la o frunză se-aprind din nou ferestrele acelei case ce părea pustie. Zice-se că-i bîntuită de sicofanţi şi hipocampi, şi că „de-aia" fără foc pe hornuri ies vălătuci de fum. Tot ce se poate. Chiar şi nea Pavel, care n-are somn, se jură c-a văzut un cal cu aripi ce larba lunii o păştea pe-acoperiş. Tot ce se poate. Auzi cum plînge Costandina, cum plînsul marmoră se face ? Aduceţi cococelul cel de miel. Copilul Căprioarei s-a născut din nou. E noaptea cînd poeţii pleacă, cînd pipa de cireş le-nfloreşte în colţul gurii...

File dintr-un jurnal necunoscut zburătăcite de vînt prin curtea imobilului cu nr. 15.

— Luni la cenaclu, pe un şezlong, un fular lung, alb, de mătase : pare c-o aşteaptă pe domnişoara Aurica. Brrr...

— Marţi noaptea spre zori : Un camion cu doi tineri tot atît de îndrăgostiţi ca şi cei din Verona se scufundă în Dunăre şi pe Dunăre vai începe să curgă lapte. (În treacăt fie zis, o fi mare tînărul prozator, dar laptele e al G.A.C.-ului şi camionul al S.M.T.-ului).

— Tot într-o marţi, pe la miezul nopţii : s-a văzut o lumină mare cu grindini de stele dinspre Balta Brăilei. Apele s-au despărţit de uscat, hoţului de cai i-au crescut aripi de înger şi pe hartă a apărut Insula mare.

— Acel student cu graiul blajin transilvan ne-a adus doi cocoşi I-am spus să mai revină. A revenit cu un triptic. Unde-i aşez se face troiţă cu Horia, Cloşca şi Crişan.

— Să-l ducem în cenaclu să mai sfîrîie ască locul.

— Ce linişte : pe ne-aşteptate se aude „Serenada la trompetă". E ca o vrajă. Nu se mai cîntă decît la trompetă.

— Oricum. Decît să ne trezim, ca în numărul trecut, cu un erou şchiop, cu celălalt orb, cu al treilea mare mutilat de război, şi cu al patrulea mai mult mort decît viu de angoasă.

— Miercuri spre joi : am visat foarte urît. Asta pentru că ţin în sertar de vreo lună schiţa ala cu şobolani. Să-i spun că orişicît talent... Camus... Asta înseamnă s-o scald. Şobolanii sînt integraţi perfect în atmosferă... Şi apoi tînărul acesta nu vine niciodată singur la redacţie. Umblă cu vreo cinci, şase după dînsul. Declară că-s onirici şi explică cum scriu cu ochii închişi.

— Întru ce mă priveşte trebuie să deschid bine ochii.

— Joi seara s-a deschis uşa şi cine intră ? Un leu mare albastru cu ştampila poştei din Cluj. Doamne ce leu ! Atît că mi s-a părut că e cam albastru.

— Chiar aşa a fost. Vineri au fost chemaţi toţi capii limpezi pentru „reconstituirea" faptelor.

— În sfîrşit o veste bună : Lae al Cordovanilor a fost recunoscut ca, sau la, persoana întîia, pentru că un tînăr şi reputat critic, ba zicea că nu-i Lae, ha că-i Lae...

— Simbătă la prînzul domnesc meserul răspîndi zvonul că-n una dintre cupe, otravă, s-a fost pus.

— Pînă la urmă ciupercile s-au dovedit a fi fost otrăvitoare.

— Şi fiecare dintre noi, după cum a fost mînat de pohtă, şi-a şi mîncat din ele, am păcutu ca după o boleşniţă necunoscută.

— Aşa s-a întîmplat în echinocţiul de toamnă, la un văleat de la războiul cioarelor, care a fost nemica pe lîngă ciuperci.

Gica Iuteş

Întîlniri cu Petre Pandrea

● Unul din colaboratorii apropiaţi ai revistei LUCEAFĂRUL a fost în anii '60 Petre Pandrea. Reproducem, în semn de omagiu, un interviu cu impunătorul eseist şi reportajelor despre Germania hitleristă, oferit revistei de poetul Virgil Carianopol.

Pe scriitorul, juristul, sociologul, filozoful, memorialistul, criticul de artă, traducătorul şi istoricul Petre Pandrea, cred că l-am cunoscut între şi-nţii în anul 1931, cînd făceam serviciul în cadrul Ministerului de război, la depozitul corpului 1 de armată.

Era într-o seară tîrzie de toamnă, cu ploaie şi zloată. Restaurantul Minerva din Craiova era aproape gol. Oamenii care altădată se întîlneau aici la o cafea sau la o discuţie amicală preferaseră, probabil, în seara aceea căldura sobei de acasă şi liniştea căminului.

De cîte ori veneam la Craiova, mă retrăgeam aici într-un colţ şi luam masa în fugă spre a nu scăpa trenul spre sediul depozitului.

Tot aici mai veneau pe vremuri, după ce colinda circiumile mahalalelor şi poetul Dem. Basarabeanul, baudlerianul nostru de pe atunci pe care nu-l cunoscusem personal, dar îi citisem poeziile. După ce am mîncat, grăbit să plec, fără să ştiu de ce, totuşi am mai rămas cîtva timp şi cînd visam la nu mai ştiu ce, m-am pomenit lîngă mine cu un om înalt, robust, dar cu o privire blîndă.

— Mi-aţi ocupat masa, mi-a spus. Aici, de obicei, în fiecare seară stau şi eu. Uneori mănînc, alteori visez lîngă o cafea. Este un loc mai retras. Oamenii, în general, vor să fie văzuţi. Mie îmi place să stau mai mult retras şi aici îmi găsisem locul !

Eram pe atunci foarte tînăr şi viaţa nu mă făcuse încă îndrăzneţ. M-am ridicat timid să dau locul noului venit, loc pe care îl reclamase cu un zîmbet cuceritor.

— Nu, staţi şi dumneavoastră, m-a oprit el, nu mă deranjaţi. Parcă nu sînteţi de pe aici.

— E drept, i-am răspuns şi reaşezîndu-mă la locul meu, în urma invitaţiei sale, i-am urmărit mişcările.

Întîi şi-a scos căciula înaltă, cu vîrful dat oltenește pe spate, pe care a scuturat-o de apă, apoi paltonul şi după ce şi-a şters faţa de ploaie, s-a aşezat lîngă mine.

— Sînteţi de prin partea locului ?

— De la Caracal, am şoptit, dar fac serviciul în apropiere.

— Deci călător şi oltean.

— Da !

— Şi eu sînt tot ca dumneata, nu de aici, din apropiere şi tot oltean.

Avea o voce baritonală şi cu curs al vorbirii care m-a prins imediat, uitînd de timp, de tren şi deci de plecare.

— Mă numesc Petre Pandrea, s-a recomandat.

— Vă cunosc după nume. V-am întîlnit mai de mult numele atît în **Gîndirea** cît şi în **Viaţa Românească**.

— Te pomeneşti că şi dumneata scrii !

— Scriu, am mărturisit ruşinat, dar deocamdată numai pentru mine. Nu mă ştie nimeni şi rar spun cuiva acest fapt.

După ce mi-am spus numele, s-a uitat lung la mine.

— Dumneata ştii, m-a întrebat, că în timpul revoluţiei lui Tudor Vladimirescu, era prin judeţul Romanaţi un boier cu numele Carianopol, a cărui fiică s-a căsătorit cu un căpitan de-al lui Tudor şi căruia „domnul" înainte de moarte i-ar fi lăsat acestuia inelul cu pecetea sa şi o sabie ?

—Nu ştiu, i-am răspuns şi nici nu cred că mă trag din aceeaşi familie...

Tot atunci am aflat că scriitorul Petre Pandrea venise de curînd din Germania, unde fusese trimis cu o bursă, pentru specializare şi unde, un timp, împlinise şi funcţia de ataşat de presă al legaţiei române de la Berlin.

— De ce v-aţi întors ? m-am pomenit întrebîndu-l.

— Ştii dumneata ce este dorul de ţară, de locuri, de ai tăi, dorul de-a auzi în toată plinătatea dulceaţa limbii tale ?

N-am ştiut ce să-i răspund, dar el a continuat, arătîndu-mi ce dor năvalnic îl cuprinsese de ţară. Vorbea cu atîta convingere, cu atîta patos, încît i-am spus :

— Vă rog să mă iertaţi, dar vorbiţi ca un jurist, ca un îndrăgostit !

Tocmai peste ani am aflat că scriitorul Petre Pandrea era şi avocat.

★

Despre Petre Pandrea, în cursul timpului următor, am aflat destule. Cunoştea şi se alăturase mişcărilor sociale din ţară. Era un declarat antifascist .Scrisese cartea „Germania hitleristă", printre cele dintîi cărţi antifasciste de la noi De asemenea, publicase studii de sociologie marxist-leninistă, făcuse parte din redacţia ziarului **Dreptatea** unde, pentru a lupta mai cu putere, se integrase unui grup de personalităţi şi prieteni democraţi antifascişti. S-a alăturat mişcării muncitoreşti şi Partidului Comunist Român, devenind astfel prieten cu cunoscutul militant comunist Lucreţiu Pătrăşcanu, căsătorindu-se chiar cu sora acestuia, Eliza Pătrăşcanu, femeie ageră, deosebită, cu aceleaşi convingeri ca şi soţul ei. Mult timp i-am întîlnit numele în toate publicaţiile de stînga :**Cuvîntul liber, Viaţa Românească, Azi, Stînga, Bluze Albastre** etc. Pentru susţinerea ideilor sociale, a făcut să apară revista **Viitorul social** cu un grup de antifascişti la care era şi finanţator şi girant responsabil, dar care revistă a fost suspendată după cîteva numere de la apariţie. Practicînd avocatura, pentru apărarea ilegaliştilor a suferit chiar cîteva privaţiuni de libertate. Spirit mereu tînăr, combativ, de o cultură aleasă şi temeinică, Petre Pandrea, Petre Marcu pe numele său adevărat, născut în comuna Balş, fostul judeţ Romanaţi, astăzi Olt, şi-a împlinit cu prisosinţă chemarea faţă de cei asupriţi, faţă de cei care nu mai puteau suporta un regim de teroare. În timpul în care „ciuma hitleristă" se întindea ca o pecingine, acaparînd şi sufocînd toate aspiraţiile spre libertate.

★

Prieten cu marele Constantin Brâncuşi, pe care l-a cunoscut la Paris, cu prilejul unei documentări, a legat cu acesta o caldă şi strînsă prietenie, din conversaţiile şi întîlnirile cărora, a rezultat, cu un an înainte de plecarea sa de lîngă noi, adică în anul 1967, lucrarea „Brâncuşi — amintiri şi exegeze".

★

Îndrăzneţ în expunerile sale, convins că poporul român are dreptul la o soartă mai bună, la o libertate de care suferise totdeauna, Petre Pandrea a luptat cu condeiul şi cu vorba pentru aceste imperative, cărora şi-a sacrificat cei mai frumoşi ani ai vieţii sale. Ajutat de cultură şi de talent, el a militat în cele mai înaintate rînduri ale celor pentru care oricît a dat de mult, a crezut mereu că a făcut prea puţin. Licenţiat al Facultăţii de Drept din Bucureşti, cu teza „Filozofia politico-judiciară a lui Simion Bărnuţiu" în timpul şederii în Germania şi-a aprofundat filozofia germană care l-a îmbogăţit, deschizîndu-i orizonturi noi Tot el este cercetătorul ce, la rugămintea marelui Nicolae Iorga, a descoperit **Cronica lui Ştefan cel Mare** (Cronica de la München) a doctorului Albertus Schendi, doctorul ce l-a îngrijit pe voevodul român între anii 1500—1502 descoperire pentru care N. Iorga l-a premiat cu 1000 mărci.

★

În ultimii săi ani l-am întîlnit de mai multe ori, fie la Biblioteca Academiei, unde cerceta vechi hrisoave, fie la Casa scriitorilor, din Calea Victoriei, fie pe drumurile Bucureştiului sau Craiovei, spre unde ne îndemnau amintirile şi interesele. Îmi aduc aminte că o dată l-am întîlnit în poarta Academiei Nu-l mai recunoşteam. Trecuseră mulţi ani de cînd nu-l mai văzusem. Era iarnă. Purta o căciulă tot ca atunci cînd l-am cunoscut, cu riuri adînci săpate pe faţă, de astădată cu o mustaţă stufoasă, neobişnuit de mare ce-i da o prestanţă deosebită, dar cu privirea tot atît de blîndă ca odinioară, luminată de un zîmbet al adîncimii. Am vrut să trec pe lîngă el dar m-a oprit.

— Carianopol ?

— Da, i-am răspuns, dar timpul ne-a schimbat pe amîndoi.

— Petre Pandrea.

Ne-am îmbrăţişat îndelung. Era, parcă, în îmbrăţişarea lui o căldură de frate mai mare, ceva ce nu se poate spune prin cuvinte, însă se transmite, se simte atunci cînd inimile bat în acelaşi unison.

— Merg la bibliotecă i-am spus, Scriu un volum de memorialistică despre scriitorii care au fost, bineînţeles şi care au rămas. Nu e vorba de toţi scriitorii ci numai de aceia ce conving spiritului meu şi pe care i-am cunoscut de aproape.

— Şi eu cercetez unele vechituri, dar nu prea găsesc ce-mi trebuie. Unii cercetători iau cărţile bibliotecii acasă şi atunci cînd ai nevoie de ele nu le găseşti !

Erau pe atunci două bănci în faţa bibliotecii şi în loc să ne ducem la sălile respective, după ce am îndepărtat zăpada de o parte de pe o bancă, ne-am aşezat ca doi tineri, unul alături de altul, povestindu-ne, multe din cele prin care trecusem amîndoi. Nu mai simţeam iarna. Luaţi de amintiri, nici nu ştiu cînd a trecut timpul. Cînd ne-am ridicat, era aproape vremea prînzului. El, ca şi mine, ce discutasem unele puncte de vedere ale literaturii, accentuasem nevoia unei literaturi sănătoase, morală, a unei literaturi în care eroii să fie constructivi, îndrăgiţi de pămîntul românesc, de cuceririle poporului şi de timpul ce era al lui, numai al lui.

— Nu-mi place „îmi spusese, literatura, în special proza, ce nu este legată de popor, de viaţa lui Sînt, în această privinţă, un admirator al scrisului lui Rebreanu, bineînţeles al **Pădurii spînzuraţilor, Ion, Crăişorul, Răscoala** ca şi nuvelele **Ităc Ştirul dezertor şi Proştii**, scrieri ce tocmai pentru că fac apel la specificul naţional, au şi putut să intre în universalitate. În privinţa poeziei, în afară de Eminescu, Alecsandri şi Coşbuc, admiraţia mea, deşi ne despart prăpastii din punct de vedere politic, se îndreaptă spre poezia lui Octavian Goga. Aş mai adăuga din punct de vedere social pe Aron Cotruş.. .apoi Brâncuşi !

— Dar poezia de astăzi ? l-am întrebat, în timp ce s-a oprit o clipă, urmărind parcă nu ştiu ce himeră.

— Are reprezentanţi de seamă, dar dacă stau şi mă gîndesc la Camil Petrescu, Arghezi, Blaga, Voiculescu, Pillat şi alţii, fără să vreau să jignesc pe cineva, trebuie să spun cinstit că ea mai are de urcat încă, neajungînd, pînă azi, la valoarea înaintaşilor.

— Dar generaţia dintre „aceşti mari" şi cea

Virgil Carianopol

Continuare în pag. 9-a

interviurile «Luceafărului»

profil

Lirismul vizionar

Ceea ce conferă dintru început o profunzime particulară poeziei lui Gheorghe Pituț este dialectica sinuoasă a imaginii, universul eteroclit al acesteia, eul aflîndu-se într-o continuă stare tensională, amînîndu-și cu voluptate opțiunea pentru o unică față lirică. Tensiunea acestei necontenite încercări generează nu atît metamorfoza eului liric, cît schimbarea, adeseori derutantă, a **teritoriilor** și unghiurilor investigației poetice.

Vizionarismul lui Gh. Pituț nu este de natură criptică, poetului lipsindu-i forța teribilă a constituirii unui meta-topos poetic care să reclame eforturi deosebite de decodare ; atît în ceea ce s-a numit „expresionismul său țărănesc" de extracție, firește, blagiană, cît și în situarea, cîteodată, la granițele suprarealismului, sau în stilizarea cu iz artificial de romanță tradițională, în toate ecourile detectabile în poezia sa, — Gh. Pituț se păstrează într-o stare de etern început, o stare de veghe, de pîndă poetică, mai puțin **căutare de sine** și mai mult căutarea **unor alterități ale sinelui**. Cel mai recent volum al său, **Stelele fixe** nu aduce decît în aspectele formale o schimbare importantă, încercarea obsesivă de care aminteam rămînînd mereu la temelia acestui proces liric.

Tipul de senzitivitate poetică practicat în **Poarta cetății** este interzis prin esență egotismului creator de false himere, dar și interiorizării exagerate, generatoare de imagistică abisală, eul situîndu-se la mijloc de echilibru și oscilare, între pieire și rămînere, între foc și cenușă : „cred în puterile focului / și în tristețea cenușii / sînt un hornar / al sobei mele / și am esența soarelui / de aceea cred doar / în puterile focului / și în tristețea cenușii" **(Hornarul)**. Se încearcă și depășirea dublului **(În locul meu)** dar și rătăcirea voluntară — tot cu aură romantică — în labirinturile sinelui : „Seara cobor în mine adînc / Numai acolo se-mpacă / liniștea cu neliniștea / de la-nceput / O mie de cărări se văd / încălecate / sub umbra stejarilor / înalți cît de la capătul legendelor / pînă la mine" **(Cobor)**.

Neputința de a opta între însingurare în afara eului și însingurare deplină față de propriul sine creează tensiunea lirică necesară unor explozii vizionare. Am numit această tensiune, cît și rezultatele ei **senzitivitate vizionară**, pentru că toate **construcțiile** lirice de aici nu se ordonează exclusiv rațional, ci conform receptării (senzitivitate hiperbolizată) realului, transfigurat ca atare. Ecourile vitalismului ce apare la Blaga **(Dați-mi un trup...)** se aud și la Pituț („limitele mă cotropesc" — **Singur**, IX) și apar filtrate prin frenezia de tip Labiș : „cînd trupul meu crește / în acord cu dezlănțuirea totală din jur / Descarcă-te, echilibru / al lumii / te-aștept cu toți porii / dilatați ca havuzurile / să ne unim furtunile / care gem închise în noi" **(Singur, I)**.

Se poate afirma că glasul poetului din acest prim volum are inflexiuni ale eroilor dramatici blagieni. Glas întretăiat, expresia unei **singurătăți cu sine** și a unei **singularități** față de real ; putine poeme sînt reunite integral, fiecare fiind mai mult un flux și un reflux aproape simultan al forței imagistice. Poemul **Dor**, remarcat și de I. D. Bălan în prefața volumului, este suma tuturor notelor specifice ale acestuia : „Mamă, n-ai vrut să fiu lemn / să adăpostesc mistreții / Sufletului să-i însemn / Umbra morții, calea vieții / Știi, pămîntul nu-mi dă pace / Să mă fluier către stele ; / m-aș desface de pe oști / Și topit să curg în ele...".

Faptul că unui „expresionism rural" instaurat în principal în 1964 de volumul lui Ioan Alexandru — **Cum să vă spun** —, îi urmează la numai doi ani **Poarta cetății** nu este lipsit de semnificații, iar **Cine mă apără** (1968) este pentru Gh. Pituț ceea ce a însemnat **Infernul discutabil** pentru celălalt poet : o asumare totală, adică, a condiției vizionare și o destăinuire aproape gigantică a energiei, pînă acum stăpînite în bună măsură. Însă ceea ce în **Viața descoperită** și **Infernul discutabil** era univers constituit hiperdilatare venită în cadrul unui echilibru de tip spiritual aparte, în **Cine mă apără** este mai mult o capacitate distructivă a materiei poetice. Fie dorul după o stare nomadă **(Inconsecvențială)**, fie prăbușirea și aneantizarea **(Vulturul)** sau tipul de „seninătate" sisifică **(Zu)**, fie viziunea unei eu destrămări pentru a se putea strecura mai lesne către obîrșii **(Mă închipui)** sau încheierea în cîntec ca într-o fixitate gazeală **(Fără scăpare)**, fie sentimentul instrăinării **(Elegia pădurarului)** sau aflarea de sine într-o inversare a proceselor vitale firești („mi-a crescut păr cărunt pe dinăuntru" — **Peștera**) fie „echilibrul" aflat în bipolarități ireconciliabile („Capul meu încină / mai mult / spre gerul solid / dintre stele / cînd trupul trăiește / dedesubt / printre stele oarbe" — **Ce dată**) sau instalarea sfîșietoare în „sunetul ce moare născindu-se" **(Pace)**, — toate acestea sînt încercări de stabilire a unui teritoriu propriu de investigație.

Ca și la Blaga, satul și cîntecul vor fi (aici singurele) posibilități de realizare a unui echilibru : „la noi în sat / cîntarele sînt drepte / și tatăl meu în august / ne cîntărea cu grîu" **(Cîntarele — II)**, în tînguirile natale, pînă și senzațiile cotropitoare („cînd mă inundă fără urmă / puhoaiele materiei" — **Cam atît**) venind pe un echilibru fundamental. Cîntecul este și el o împăcare de antipozi („alungați-l pe străinul de cîntec / să nu tulbure pacea cîntarelor" — **Cîntarele — I**) fiind cînd cale de mîntuire („Cîntecul meu e dezrobirea mea" — **Simți**), cînd spațiu matricial („patria cîntecului din nas-tre" — **Viață lîngă Tăcerea de piatră**) sau obîrșie ascunsă a lumii : „prea străbuni se știa / că va veni un cîntec / aproape mort de dorul lumii" **(Naștere)**.

Cine mă apără rămîne, credem, cea mai încheiată și mai revelantă lucrare a laturii dinamico-vizionare a poetului, latura reflexiv-vizionară fiind împlinită de **Stelele fixe**. Indiferent pentru care ocolim este clar că **Fum** nu face decît să rezume (uneori să complice inutil) temele de pînă acum. Aici Gh. Pituț încearcă mai mult ca oricînd o serie întreagă de stări poetice. Încearcă filonul metafizic **(Deltona)**, încearcă organizarea cîmpurilor conform unei mecanici abstractizante **(Pieri)** sau atitudinea falș nonsalantă în contactul cu realul, atitudine de sorginte suprarealistă **(Am fost pus mai mare)**, încearcă transformarea prin desfigurare **(Carcabeie)** și sentimentul (crîmpeie de oscilant al psalmistului **(Psalm)** sau încearcă să configureze un spațiu pentru interiorul dispersat de elemente insolite : plumb, retorte, cocor, aliaje, uranium etc. Totul ar fi o stare firească **Ca prin somn**, de vreme ce poemul apare aici în ipostaza de spectator al unui veac dezbinat, privit printr-un filtru descriptiv : „Țăcănesc-trec sateliții / bomnuncuț de uraniu / azi început să sugă laptele aramă / din tălpile încremenirii" **(Epocă)**. Cîștigul adus de această carte rămîne în modul de tratare a ideii însingurării creatoare. Odată ieșit din spațiul ritualizant al cetății, unde legătura cu originarul lucrurilor hrănea vizionarul, sentimentul singurătății se instaurează și întrucîtpările sale sînt pentru Gh. Pituț tot atîtea prilejuri pentru o poezie echi brată unde ideea propriu-zisă ia locul verbiajului, al imagisticii parazitare și accentul cade tot mai mult pe esențializare (ceea ce anunță tonul dominant din **Stelele fixe**). Un poem fundamental este, din acest punct de vedere, **Curent** : „Solitudine — refuz de a spune / ceva despre mine nou altul (...) căci ele, cuvintele scrise / pastile crepusculare / din cea mai însemnată poveste / din fericirea alterității". Un poem ca **Baie** mărturisește subtil sentimentul căutării unei stări poetice unitare, de pînă acum („să poți rămîne viu / s-auzi țiuitura (plînsul ultim) / a unei stări cînd trece-n altă stare".

După cum nimerit observă M. Ungheanu în cronica la volumul **Stelele fixe**, ne aflăm în fața unui „Stadiu de sublimare aproape neașteptat (...) concretețea materiei a dispărut, iar limba tinde să devină ductilă", „o altitudine «stelară» a privirii". Temele fundamentale sînt acum raportul abstract — concret, semnificațiile interioare ale timpului și ale golului (reluarea sensibilizată a temei, mai vechi, a neantului).

Timpul apare aici ca „animal divin" manifestare a Luminii **(Scrisoare)** cel care consumă pe nesimțite **(Ten)** trecutul fiind (expresie a timpului havuz blagian) cel care „aprinde focul" **(Cămin)**. Asociațiile inedite nu întîrzie să apară : „mai lung e timpul ca norocul / și-un fel de-a fi e și mai lung / de metaclește sau de strung / ce macină din timp și locul" **(Îmi spun)**. Un poem esențial este **Să zbori**, care dovedește apetența poetului la o conceptualitate organică, o înversunare a concretului în abstract, față de care misiunea cuvîntului este cînd umilă, cînd sărbătorească Nepăsarea grea a materiei și suavitatea cruzimii sale sînt în egală măsură noime poetice („De te-ai opri ori nu în cale / aceeași muzică străbate / betonul de imensitate"). De aici și funcția de discernare a poetului, care sălășluiește la mijloc de bine și rău : „noi singuri, însă, vestitorii / prin care spiritu-și desparte / vasele vii de cele moarte / cîntăm luminile erorii" **(Noblețe)**.

Ce dă, însă, greutate acestui volum este și ceea ce îi poate fi reprosat : excesul didactic demonstrativ, abuzul de conceptualisme. Cînd acestea sînt implicate dedesubtul elementelor pur poetice, apar ca factori potențatori, fără stridențe **(Beton, Îmi spun, Pastel civil, Nostalgie)**, alteori, însă **(Summum jus, Secunda, Sensul, Ci însăși faima)** livrescul și prețiozitatea înecă sentimentul și plastica imaginii. O doză suficientă de ironie romantică salvează mult din materia conceptuală, altfel supusă osificării (ex. „Ce melancolie e un cerc / nu datorită armoniei, / ci umbrei vagi și terapiei / mișcărilor ce i le șterg" — **Dimineață**). Reorientarea lui Gh. Pituț către fondul liric eminescian (asemeni lui Ioan Alexandru, cu care îl comparam, și acesta ajuns la Eminescu prin filieră Blaga) înseamnă o lărgire considerabilă a ariei poetice, dar poate și perspectiva unui anume manierism ; poeme teoretizarile cum sînt **Secunda** sau **Longevitate** amenință să domine respirația strălucinată a unor reușite precum **Îndemn**, **Simpatie** ș.a.

Evoluția lui Gheorghe Pituț în sensul esențializării fondului său poetic, al eliminării notelor parazitare vizionarismului său, de la **Poarta cetății** pînă acum, se poate urmări limpede în sentimentul istoric, al apartenenței la toposul natal. Între fulgurațiile hiperbolizate lăuntric din **Cine mă apără**, unde Transilvania urca în poet imagini de piatră gigantice și un poem ca **Blind**, și pînă la limpezirea revelatoare din **Oriunde ai fi** sau **La noi**, — este o distanță ce marchează pregnant evoluția forței sintetizatoare a cuvîntului său poetic.

Dinamica senzitivității s-a domolit și Gheorghe Pituț pare să facă parte acum din categoria „putinilor oameni" de care vorbește în poemul **Există** : asemeni acestora, poezia sa grăiește sețin și privește lumea cu ochi albaștri. Dar oricînd, vulcanul își poate relua activitatea.

Dan C. Mihăilescu

Pastișa ca literatură

Jean Louis Curtis publică un volum amuzant de pastișe : **La Chine m'inquiète**. Tema : **Mai '68** văzut de Proust, Céline, Bernanos, Aragon, Malraux, Sarraute, De Gaulle, Simone de Beauvoir ș.a. Un repertoriu al atitudinilor (posibile) față de **revoluția studențească**. Curtis atacă, în fond, ideea lui Proust despre pastișă — ca formă de critică literară. Împrumutînd o tehnică formală și un număr de elemente reprezentative în **universul imaginar** al unui scriitor, el compune o narațiune coerentă în care ironia stă, respectuoasă, doi pași în urma notației serioase. Această distanță împiedică pastișa să coboare în parodie.

De Gaulle vorbește de **le malaise de la jeunesse**, de **șalțul demografic, șalțul tehnic**, de **autoritatea magistrală** și **laborioasa mistică a Sărbătorii** și, în stilul solemn moral din **Memorii**, de „oportunismul și sora lui frivolitatea" care își împart grațiile în rîndul societății franceze actuale. Tema eroică — temă privilegiată în discursurile generalului — este cu abilitate introdusă de pastișor în acest fals comentariu despre evenimentele de la Nanterre și Sorbona. Ironia, abia perceptibilă, vine din prea marea distanță dintre tonul profetic, istoric al discursului și actualitatea fierbinte, ne-eroică a subiectului.

Stilul jurnalismului bavard, cititor și frivol este reprodus în capitolul dedicat lui Paul Leautaud. Revoluția de la Sorbona este văzută, aici, ca o scenă de carnaval : agitatori în transă mistică, bătrîne poetese atițate, amestecate printre tinerii insurgenți, îmbrățișări tandre, ironii la adresa lui Sartre („Eu n-am putut citi un rînd de la el, tot ce scrie pare a fi tradus prost din nemțește"). În cele din urmă, jurnalistul acostează o superbă „garce" și o descrie în tonuri sărbătorești. Revoluția se pierde printre rîndurile colorate și superficiale ale comentariului. Stilul lui Malraux este de o luciditate fremătătoare, grav și profetic. Privită de foarte sus și de foarte departe, din profunzimile istoriei culturii, revolta din '68 pare o intruzie de tineri barbari în muzeul imaginar al umanității. Inteligent, Curtis prinde ritmul discursului și construiește metafore în stilul grandios abstract al lui Malraux.

O interpretare mistică a **revoluției juvenile** aflăm în pastișa la **Jurnalul** lui Julien Green, iar una mondenă, în „Atentatul" de Simone de Beauvoir, precedat de o frază inteligibilă din Haidegger. Două surori, dintre care una este profesoară, discută într-un salon parizian burghez (cadrul literaturii adevărate a Simonei de Beauvoir) despre revolta **tinerilor turci** de la Sorbona. Surorile interpretează pozitiv evenimentul și-și dau silința de a adopta spiritul noii generații. Lozincile pe care le-au citit pe zidurile bătrînei instituții medievale : „Lăsați să vină la noi copiii și schizofrenii" sau „Sfîntu Paranoia, rugați-vă pentru noi" — dau acestor inteligente femei care suferă de o laborioasă singurătate o stare de beatitudine. „Cu adevărat — zice una dintre ele — această revoluție a deșteptat la mulți tineri un fel de geniu poetic..."

Geniul este numaidecît ilustrat de Ariana, fiica uneia dintre intelectualele liberaltste. Ariana vine direct din podurile Sorbonei unde stă de trei zile și trei nopți cu „ses copains" înfruntînd asaltul poliției. Ea cere bani pentru a mînca **chez Maxim's** și un revolver pentru a ucide „cette pauvre vieille chevre". Tînăra detestă familia și, în genere, pe francezi (...o mulțime de **bonniqueles**), spirite conservatoare, profund burgheze. Vocabularul contestației este sărac și azotic (**c'est moche, c'est con...**). Intenția lui Curtis de a ironiza un largon specific parizian este evidentă. Ironia merge mai departe, vizînd o anumită mentalitate conformistă și frivolă în rîndurile burgheziei. În fața violenței grosolane a Arianei, cele două sexuagenare se retrag într-o umilință culpabilă : „Eu știu ceea ce simt — spune una dintre surori. Rușinea. Ce sîntem noi, în comparație cu această intransigență, cu această splendidă violență ? Niște biete femei dărîmate... Viața noastră nu este făcută decît din concesii, din compromisuri..."

Este dificil de dedus din această îndelungată pastișă unde bate ironia : spre literatura problematică și sofisticată a Simonei de Beauvoir sau doar spre mentalitatea tipologiei ei ? Poate și una și alta sînt puse în cauză printr-o abilă penetrație în mecanismul de gîndire al unor personaje literare și comprimarea unei tehnici de a nara. Ardoarea pe care cele două femei din **Atentatul** o pun în umilință, cultul lor față de o violență mai degrabă trivială, nevertebrată, sugerează — în orice caz — o mondenitate burgheză stupidă și conformistă. Există și un mod conformist de a fi anti-conformist.

De la pastișarea unor tipuri de discursuri literare, Curtis ajunge la fixarea unor psihologii și atitudini morale nelipsind, din ironia pastișorului, nici nota de adevăr, nici cea de farsă.

Eugen Simion

«Ion Creangă interpretat de...»

Antologia de texte critice despre Ion Creangă pe care o publică în „Biblioteca critică" a Editurii Eminescu însoțită de o prefață, tabel cronologic și bibliografie, Constantin Ciopraga este, ca toate cărțile de acest fel, binevenită, utilă mai puțin pentru cercetători, dar nimerită pentru elevi și studenți, nu ne îndoim.

Autorul nu a pus tot ce s-a scris despre Creangă, a selectat textele pe care le-a socotit cele mai interesante și care toate la un loc să dea o imagine cît mai cuprinzătoare a marelui prozator, cît și a diverșilor lui interpreți.

Îmi permit cîteva observații generale și de amănunt. Mai întîi cred că devreme ce s-a ales ceva și din Barbu Lăzăreanu la capitolul „Scriitorul și arta lui", s-ar fi putut pune și un text de E. Lovinescu, de exemplu cel din **Critice, X**, 1929, absent. Natural, majoritatea textelor sînt fragmente, dar chiar așa fiind, dacă am introdus o clasificare a lor din afară, nu era bine ca la fiecare capitol să punem pe cine considerăm că a scris cel mai bine despre, să zicem, umorul lui Creangă ? Se produc unele inegalități de tratament. Iorga apare și la capitolul „Lumea poveștilor" și la „Lumea copilăriei" și la „Dimensiuni ale umorului" și la „Scriitorul și arta lui", în vreme ce Ibrăileanu numai la capitolul „Povestiri felurite" și „Scriitorul și arta lui", G. Călinescu nu apare la „Povestiri felurite" și „Dimensiuni ale umorului", Vladimir Streinu (autorul unei micromonografii despre Creangă) apare numai la capitolul „Dimensiuni ale umorului", iar Zoe Dumitrescu-Bușulenga e înlocuită la capitolul „Scriitorul și arta lui" cu G. Ivașcu. Din Mihail Sadoveanu se dau cinci fragmente diferite, din care trei la capitolul „Scriitorul și arta lui". As fi dat unul singur la capitolul „Între contemporani și în posteritate", unde, însă, Const. Ciopraga a pus pe Savin Bratu. Din Titu Maiorescu nu s-a pus fragmentul privitor la Creangă din articolul **Literatura română și străinătatea** (1882), în care criticul numește **Amintirile din copilărie** roman și-l alătură altor romane din literatura străină de George Sand, Flaubert, Dickens, Fritz Reuter. De asemenea, nu s-a scos din Eminescu nota despre **Învățătorul copiilor** publicată în **Timpul** din 7 mai 1880, unde se dau paralele la povestirea **Prostia omenească** din folclor și din colecția Auerbach.

La capitolul „Scriitorul și arta lui" sînt selectate fragmente din doisprezece critici în afară de cei amintiți. Ordinea autorilor nu e nici alfabetică, nici cronologică. Suita e : Maiorescu (1886, 1909), Eminescu (1876), Eduard Gruber (1888), Sadoveanu (1936), Iorga (1890), Ibrăileanu (1910), Sadoveanu (1932) George Panu (1908—1910), G. Călinescu (1938), Sadoveanu (1930), Iorgu Iordan (1956, 1964), Barbu Lăzăreanu (1937), B. Munteanu (1938), Vianu (1941), Șerban Cioculescu (1964), Al. Philippide (1936), George Ivașcu (1937), Const. Ciopraga (1964), Al. Piru (1956). Autorul nu dă întotdeauna data cînd a apărut întîia oară textul și nu folosește ultima lui formă, cum ar fi normal. Se citează astfel **Viața lui Ion Creangă** de G. Călinescu din 1938 care însă în ediția definitivă din 1964 se cheamă **Ion Creangă (viața și opera)**. La Al. Philippide și George Ivașcu textele sînt scoase din volume publicate în 1970 și 1966, fără a se menționa de cînd datează și dacă au fost publicate identic. Textul aparținînd lui Const. Ciopraga despre **Expresivitatea lui Creangă** este dat ca apărut în **Viața românească**, 1964, nr. 12 și reprodus după volumul **Portrete și reflecții literare** (1967). Și eu am republicat textul despre **Arta lui Creangă** din **Viața românească** 1956, nr. 8, în **Varia, II. Studii și observații critice**, 1973, p. 149—161, ceea ce Const. Ciopraga nu mai crede necesar să arate. Dar în ediția a doua a textului eu am făcut modificări de conținut și de formă, înlăturînd unele erori de tipar sau de redactare din prima formă, pe care ediția Const. Ciopraga ține să le observe. Trec cu vederea faptul că îmi elimină două pasaje în care argumentam precaritatea descrierilor de natură și ilustram paremiologia lui Creangă, dar, în chip cam necolegial, neținînd seama că în forma articolului din volum am eliminat o eroare provenită din folosirea unei ediții greșite a operei lui Creangă, autorul antologiei mă adnotează : „E vorba de Chitilă (de la verbul **a chiti**), nu de localitatea Chitila...". Creangă scria în ediția utilizată de mine : „din sat de la Chitila" în vreme ce corect era „din sat de la Chitilă". Așadar, noul meu comentar sună : „Poreclele folosind procedeul contrastului alternant rimează" (Ochilă, Orbilă, Chiorilă, Pindilă, Chitilă...). De altfel, colegul meu îmi reproduce și greșelile de tipar pe care, oricum, putea să le corectez. De două ori apare cuvîntul **caracterologie** (cu un : **Chiar dacă eu aș fi scris așa, Const. Ciopraga trebuia să restituie corectura**) și o pumă o notă în care să explice mai în exact. Dar să zicem că autorul antologiei a fost mai atent la textele citate de mine din Creangă decît la textul meu. Ei bine, eroarea nu-i par ne pîndesc pe toți. În proprii săi articoli, Const. Ciopraga vorbește despre „melanjul și haramaniul de Trăsnea" **Haramanul ?** Fiește o eroare de tipar pentru **haramul**, explicat de editorii lui Creangă, la glosar, drept : om rău, crud, tîlhar (figurat). Const. Ciopraga nu putea să folosească în 1964 sau 1967 cea mai bună ediție a operei lui Creangă (de Iorgu Iordan și Elisabeta Brîncuși), pentru că aceasta a apărut abia în 1970. Astăzi însă îi stătea la îndemînă și desigur că a putut să-și colaționeze citatele. De pildă, citatul din **Capra cu trei iezi** : „Atunci lupul nostru începe a mînca hulpov...". Este exact ca în ediția susnumită care și la glosar explică pe **hilpav** : cu lăcomie. Să fi zis Creangă așa ? Eu știu că se spune hilpav sau și mai bine **hulpav** cu **u** în loc de **i** și cu **a** în loc de **e**. Vezi și **Dicționarul limbii române moderne** al Academiei care dă formele **hilpav** și **hilpav**, dar trimite pentru amîndouă la **hulpav** (de comparat cu oz. **hlapam**, sb. **hitapiti**). Sămeanu în dicționarul său dă citatul din Creangă și numai formele cu **a** : **hulpav** (cf. **hulpe** = vulpe).

Noi, filologii nu strică să ne ocupăm de forma și sensul exact al cuvintelor să restituim

Desen de Mihai Gheorghe

limba și stilul scriitorilor. Cum a făcut între alții Șerban Cioculescu în articolul său din „Gazeta literară" (17 decembrie 1964) reprodus în volumul **Varietăți critice**, 1968 : „Creanga, observă criticul, simte instinctiv nevoia de a potența iperbolic toate senzațiile, la scara fantasticului". Demonstrația e făcută mai înainte cu o expresie a lui Creangă despre care Șerban Cioculescu scrie în revistă, în cartea sa și în antologia de față : „Iperbolic este și verbul **a se slăvi**, cu înțelesul, la nota cea justă, pe un portativ mai jos, **a se lăuda**". Am arătat încă din 1966 că Șerban Cioculescu a citit greșit un pasaj din **Povestea lui Harap Alb**, și anume : „În sfîrșit, Păsări-Lăți-Lungilă adimenea zburătoarele și jumulite, nejumulite, ți le păpa pe rudă, pe sămînță, de nu se mai slăvea nimene cu păseri pe lîngă casă de răul lui". Am citat din ediția Iorgu Iordan, dar și în ediția Kirileanu din 1939 apare tot **slăvea** și nicidecum **slăvea**. Cuvîntul e explicat la glosar (în Kirileanu) : „a se așeza, a se stabili într-un loc" ; (în Iorgu Iordan) : „a-i rămîne ceva, a se alege cu ceva, a păstra, a salva de la pieire". Cuvîntul vine din vechiul slav : **„staviti"** și are cu totul altă semnificație decît **a (se) slăvi**. Const. Ciopraga nu adnotează însă textul reprodus din Șerban Cioculescu.

Al. Piru

OPINII

La început a fost...

La început a fost fapta, ne lăsa să înțelegem Goethe. La început a fost revolta, se străduia să ne convingă Gaston Bachelard, marele mag al filosofiei franceze contemporane. La început a fost afirmarea unei noțiuni, afirma Dumitru Alexiu în *Poezia spectacol*. La început a fost ideea, spunea Lucian Blaga, contribuind, la rîndul său, opiniilor unor semenori.

De fapt, se pare că fiecare dintre poeți, filosofi și critici menționați se referă la un alt început. Unul este vorba de stadiul inițial al existenței, de origini, altul apare pe prim plan relația ființă-ființe și artă, iar în alte cazuri începutul rămîne un prim stadiu al unui proces genetic.

Nu știm cînd în istorie și cînd în puterea noastră să percepem valoarea fiecărui adevăr sau a fiecărui gînditor, declarațiile de intenționa ce a fost începutul tuturor acestor planuri de ființare, acțiune sau existență. Întrebarea asupra începutului rămîne un prim stadiu al unui proces genetic.

Nu știm cînd în istorie și cînd în puterea noastră să percepem valoarea fiecărui adevăr sau a fiecărui gînditor, declarațiile de intenționa ce a fost începutul tuturor acestor planuri de ființare, acțiune sau existență. Întrebarea asupra începutului rămîne un prim stadiu al unui proces genetic.

Cine mă apără rămîne, credem, cea mai încheiată și mai revelantă lucrare a laturii dinamico-vizionare a poetului, latura reflexiv-vizionară fiind împlinită de **Stelele fixe**. Indiferent pentru care ocolim este clar că **Fum** nu face decît să rezume (uneori să complice inutil) temele de pînă acum. Aici Gh. Pituț încearcă mai mult ca oricînd o serie întreagă de stări poetice. Încearcă filonul metafizic **(Deltona)**, încearcă organizarea cîmpurilor conform unei mecanici abstractizante **(Pieri)** sau atitudinea falș nonsalantă în contactul cu realul, atitudine de sorginte suprarealistă **(Am fost pus mai mare)**, încearcă transformarea prin desfigurare **(Carcabeie)** și sentimentul (crîmpeie de oscilant al psalmistului **(Psalm)** sau încearcă să configureze un spațiu pentru interiorul dispersat de elemente insolite : plumb, retorte, cocor, aliaje, uranium etc. Totul ar fi o stare firească **Ca prin somn**, de vreme ce poemul apare aici în ipostaza de spectator al unui veac dezbinat, privit printr-un filtru descriptiv : „Țăcănesc-trec sateliții / bomnuncuț de uraniu / azi început să sugă laptele aramă / din tălpile încremenirii" **(Epocă)**. Cîștigul adus de această carte rămîne în modul de tratare a ideii însingurării creatoare. Odată ieșit din spațiul ritualizant al cetății, unde legătura cu originarul lucrurilor hrănea vizionarul, sentimentul singurătății se instaurează și întrucîtpările sale sînt pentru Gh. Pituț tot atîtea prilejuri pentru o poezie echi brată unde ideea propriu-zisă ia locul verbiajului, al imagisticii parazitare și accentul cade tot mai mult pe esențializare (ceea ce anunță tonul dominant din **Stelele fixe**). Un poem fundamental este, din acest punct de vedere, **Curent** : „Solitudine — refuz de a spune / ceva despre mine nou altul (...) căci ele, cuvintele scrise / pastile crepusculare / din cea mai însemnată poveste / din fericirea alterității". Un poem ca **Baie** mărturisește subtil sentimentul căutării unei stări poetice unitare, de pînă acum („să poți rămîne viu / s-auzi țiuitura (plînsul ultim) / a unei stări cînd trece-n altă stare".

După cum nimerit observă M. Ungheanu în cronica la volumul **Stelele fixe**, ne aflăm în fața unui „Stadiu de sublimare aproape neașteptat (...) concretețea materiei a dispărut, iar limba tinde să devină ductilă", „o altitudine «stelară» a privirii". Temele fundamentale sînt acum raportul abstract — concret, semnificațiile interioare ale timpului și ale golului (reluarea sensibilizată a temei, mai vechi, a neantului).

Timpul apare aici ca „animal divin" manifestare a Luminii **(Scrisoare)** cel care consumă pe nesimțite **(Ten)** trecutul fiind (expresie a timpului havuz blagian) cel care „aprinde focul" **(Cămin)**. Asociațiile inedite nu întîrzie să apară : „mai lung e timpul ca norocul / și-un fel de-a fi e și mai lung / de metaclește sau de strung / ce macină din timp și locul" **(Îmi spun)**. Un poem esențial este **Să zbori**, care dovedește apetența poetului la o conceptualitate organică, o înversunare a concretului în abstract, față de care misiunea cuvîntului este cînd umilă, cînd sărbătorească Nepăsarea grea a materiei și suavitatea cruzimii sale sînt în egală măsură noime poetice („De te-ai opri ori nu în cale / aceeași muzică străbate / betonul de imensitate"). De aici și funcția de discernare a poetului, care sălășluiește la mijloc de bine și rău : „noi singuri, însă, vestitorii / prin care spiritu-și desparte / vasele vii de cele moarte / cîntăm luminile erorii" **(Noblețe)**.

Ce dă, însă, greutate acestui volum este și ceea ce îi poate fi reprosat : excesul didactic demonstrativ, abuzul de conceptualisme. Cînd acestea sînt implicate dedesubtul elementelor pur poetice, apar ca factori potențatori, fără stridențe **(Beton, Îmi spun, Pastel civil, Nostalgie)**, alteori, însă **(Summum jus, Secunda, Sensul, Ci însăși faima)** livrescul și prețiozitatea înecă sentimentul și plastica imaginii. O doză suficientă de ironie romantică salvează mult din materia conceptuală, altfel supusă osificării (ex. „Ce melancolie e un cerc / nu datorită armoniei, / ci umbrei vagi și terapiei / mișcărilor ce i le șterg" — **Dimineață**). Reorientarea lui Gh. Pituț către fondul liric eminescian (asemeni lui Ioan Alexandru, cu care îl comparam, și acesta ajuns la Eminescu prin filieră Blaga) înseamnă o lărgire considerabilă a ariei poetice, dar poate și perspectiva unui anume manierism ; poeme teoretizarile cum sînt **Secunda** sau **Longevitate** amenință să domine respirația strălucinată a unor reușite precum **Îndemn**, **Simpatie** ș.a.

Evoluția lui Gheorghe Pituț în sensul esențializării fondului său poetic, al eliminării notelor parazitare vizionarismului său, de la **Poarta cetății** pînă acum, se poate urmări limpede în sentimentul istoric, al apartenenței la toposul natal. Între fulgurațiile hiperbolizate lăuntric din **Cine mă apără**, unde Transilvania urca în poet imagini de piatră gigantice și un poem ca **Blind**, și pînă la limpezirea revelatoare din **Oriunde ai fi** sau **La noi**, — este o distanță ce marchează pregnant evoluția forței sintetizatoare a cuvîntului său poetic.

Dinamica senzitivității s-a domolit și Gheorghe Pituț pare să facă parte acum din categoria „putinilor oameni" de care vorbește în poemul **Există** : asemeni acestora, poezia sa grăiește sețin și privește lumea cu ochi albaștri. Dar oricînd, vulcanul își poate relua activitatea.

Dan C. Mihăilescu

La început a fost...

La început a fost fapta, ne lăsa să înțelegem Goethe. La început a fost revolta, se străduia să ne convingă Gaston Bachelard, marele mag al filosofiei franceze contemporane. La început a fost afirmarea unei noțiuni, afirma Dumitru Alexiu în *Poezia spectacol*. La început a fost ideea, spunea Lucian Blaga, contribuind, la rîndul său, opiniilor unor semenori.

De fapt, se pare că fiecare dintre poeți, filosofi și critici menționați se referă la un alt început. Uneori este vorba de stadiul inițial al existenței, de origini, altul apare pe prim plan relația ființă-ființe și artă, iar în alte cazuri începutul rămîne un prim stadiu al unui proces genetic.

Nu știm cînd în istorie și cînd în puterea noastră să percepem valoarea fiecărui adevăr sau a fiecărui gînditor, declarațiile de intenționa ce a fost începutul tuturor acestor planuri de ființare, acțiune sau existență. Întrebarea asupra începutului rămîne un prim stadiu al unui proces genetic.

Cine mă apără rămîne, credem, cea mai încheiată și mai revelantă lucrare a laturii dinamico-vizionare a poetului, latura reflexiv-vizionară fiind împlinită de **Stelele fixe**. Indiferent pentru care ocolim este clar că **Fum** nu face decît să rezume (uneori să complice inutil) temele de pînă acum. Aici Gh. Pituț încearcă mai mult ca oricînd o serie întreagă de stări poetice. Încearcă filonul metafizic **(Deltona)**, încearcă organizarea cîmpurilor conform unei mecanici abstractizante **(Pieri)** sau atitudinea falș nonsalantă în contactul cu realul, atitudine de sorginte suprarealistă **(Am fost pus mai mare)**, încearcă transformarea prin desfigurare **(Carcabeie)** și sentimentul (crîmpeie de oscilant al psalmistului **(Psalm)** sau încearcă să configureze un spațiu pentru interiorul dispersat de elemente insolite : plumb, retorte, cocor, aliaje, uranium etc. Totul ar fi o stare firească **Ca prin somn**, de vreme ce poemul apare aici în ipostaza de spectator al unui veac dezbinat, privit printr-un filtru descriptiv : „Țăcănesc-trec sateliții / bomnuncuț de uraniu / azi început să sugă laptele aramă / din tălpile încremenirii" **(Epocă)**. Cîștigul adus de această carte rămîne în modul de tratare a ideii însingurării creatoare. Odată ieșit din spațiul ritualizant al cetății, unde legătura cu originarul lucrurilor hrănea vizionarul, sentimentul singurătății se instaurează și întrucîtpările sale sînt pentru Gh. Pituț tot atîtea prilejuri pentru o poezie echi brată unde ideea propriu-zisă ia locul verbiajului, al imagisticii parazitare și accentul cade tot mai mult pe esențializare (ceea ce anunță tonul dominant din **Stelele fixe**). Un poem fundamental este, din acest punct de vedere, **Curent** : „Solitudine — refuz de a spune / ceva despre mine nou altul (...) căci ele, cuvintele scrise / pastile crepusculare / din cea mai însemnată poveste / din fericirea alterității". Un poem ca **Baie** mărturisește subtil sentimentul căutării unei stări poetice unitare, de pînă acum

fia. Cititorul fericit care citește unele cărți din *dragoste* sau le respinge pe altele dintr-o stare alergică își consumește o opinie despre ele pe baza unei intuiții pur individuale. Dar care primul contact al cititorului cu opera literară nu se limitează tot pe intuiție ? Evident că da. Între intuiția comună a cititorului și aceea a cititorului profesionist poate exista un consens total, dar și un divorț trecător. Evidența fericită a consensului bătînd necesitatea existenței criticului ? Credem că nu, cel puțin în acest stadiu de dezvoltare a societății. Demersul cititorului spre operă se operește acolo de unde abia începe acela al criticului.

Se știe doar că sfera de percepere a unui obiect estetic, mecanismul de funcționare a intuiției, în ultimă instanță, sînt determinate de orizontul informațional al celui cunoscător.

Criticul legitimează existența unei cărți pornind de la un act intuitiv, dar o situează într-o scară axiologică în funcție de o serie de parametri, care conferă o justificare rațională, o motivație credibilă primului impuls de ordin intuitiv.

Subsemnarea intuiției estetice, rezultată din primul contact cu opera literară, ar fi o eroare. Critică fapt de finețea unei intuiții profunde a valorii unui text riscă să construiască un întreg eșafodaj de argumente pe niște premise false. Eficiția în sine nu a născut niciodată critici. Cazul lui Bogdan-Duică și de ce nu un necunoscut, în parte și al lui N. Iorga, ni se pare suficient de elocvent. La început a fost, așadar, în contextul cu opera literară, intuiția. A urmat apoi acreditarea ei rațională. La sfîrșit, s-a putut constata dacă intuiția a fost corectă sau eronată.

Carlos Fuentes reprezintă un proiect uman compus din elemente diferite. Actul de cunoaștere a acestuia are o structură asemănătoare.

Romul Munteanu

PUBLITURISM

Excursii peste hotare pentru turiștii aflați în stațiuni balneoclimaterice

Concediul dv. pentru odihnă sau tratament, într-o stațiune balneoclimatică, poate fi agrementat printr-o plăcută și inst

atelier literar

poșta redacției

MIRCEA ALBU : (Am ales acest nume, dintr-un „supliment" de discreție și de ocrotire a susceptibilităților, căci răspunsul, în esență lui, n-are cum să încline spre negativ). Dimpotrivă, trebuie să plecăm de la constatarea, neîndoielnică, a esenței talentului. O serie de pagini îl divulgă (fără a-l demonstra integral, din păcate), altă serie de pagini îl confirmă potențial. Ne gîndim, mai ales, la acele „viziuni" — foarte propriu intitulate astfel — în care o fantezie remarcabilă și o certă facultate creatoare desfășoară, într-un „văzduh" de esență folklorice, imagini, meditații, idei, proiecții, structuri descriptive etc. de reală forță și pregnanță. Dar (marele „dar" !), de cele mai multe ori, în ciuda premiselor favorabile de care vorbeam, lucrurile nu ajung la poezie, sau, mai bine zis, nu ating nivelul de poezie (citește : încandescență, vibrație) pe care îl permit (ori îl reclamă !) pomenitele aptitudini și înzestrări funciare. (Fiește, cîteva texte — „Prin Apuseni", „Capetele baladelor" etc., cîteva din „Viziuni" — ar putea figura, fără mari probleme, în chenarul alăturat ; am înțeles. Însă, că nu aceasta ar fi altitudinea maximă a problemei care vă bîntuie — și care e una fundamentală, de răscruce și de vocație...). Și atunci ? Ne spuneți că ați scris și proză — și am băgat de seamă că versurile dv., cu „călătura" lor domoală, ponderată și ponderatoare, explicativ-descriptivă, ori chiar vădit narativă, etc., par să fie (deocamdată, doar ?...) o „cămașă" prea strîmtă, incomodă (incompatibilă ?) pentru un flux al fanteziei (al „viziunii") mai viguros și expansiv, cu altă ritmică și amplitudine, cu alt specific. E poate doar o impresie și o șu, poziție (poate chiar hazardată), dar și un îndemn, nu tocmai secret, spre căutarea adevăratului făgaș, acela al expresiei și întruchipării pleniare, pe care orice talent autentic trebuie să-l caute (și să-l găsească, cu orice preț !). Țineți-ne la curent.

ALTANYERA : Sînt, prin pagini, numeroase semne de poezie, dar lucrurile nu ajung să se cristalizeze în structuri convingătoare, datorită, mai cu seamă, unei frenezii verbale nestăpînite, unei înfrigurări asociative fără control, fără măsură (care operează și-n planul sensurilor și imaginilor, dar și-n acela al prozodiei, al rimelor, bunăoară — smalț, lanț, talanț etc. — întotdeauna în dauna substanței profunde și a semnificațiilor majore). Citeodată, pagina e mai calmă și lucrurile se așează mai firesc, perorația înfrigurată pierde teren, pe care-l cîștigă — mai mult sau mai puțin — poezia (că, de pildă, în „Îndemn", „Menire", „Istorie", „Snopul de plus" etc.). Unele accente și imagini interesante se ivesc și în „Spovedania unui personaj", dar ele se pierd într-un mîl de banalități retorice. Sperăm să vă găsiți calea și măsura adevărată.

D. LADINA : „Acțiunea" pare într-adevăr temerară, prematură. Paginile (care nu sînt, firește, străine de poezie) nu ne-au convins deplin. În afară de anexele parodice (de fapt, mai aproape de șaraf razăr decît de parodiel, interesante, deși certabile, n-am putut nota decît puține titluri : „Eu nu strecor", „Cina", „Omul de litere", „Erela", „Ghemuită".

AL. PRIBÎGIENI : Cîteva pagini frumoase : „Povestește", „Tic", „Peșteri", „Leșinînd", „Cîntec", „Insomnii".

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se restituie.

V. DRUMEȘ : Cele mai bune, de data asta : „Mîr domnesc", „Datină", „Obîrșie", „Sporiți", „Oră".

A. ALBU : Și aceste texte palide, uscate, convenționale. Un mic pas spre poezie, în „Vinul", „Dacă semăn".

D. BORCEA : Cîteva pagini frumoase : „Povestește", „Tic", „Peșteri", „Leșinînd", „Cîntec", „Insomnii".

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se restituie.

Un om

Un om doarme în iarbă
Oamenii trec tiptil pe alee

Pe o bancă o bătrînă și un copil
Grădinarul a udat florile a plivit
a cosit iarba și a strîns-o în grămezi
S-a așezat la umbră
a scos dintr-o servietă veche
o sticlă de apă minerală și un pachet
Acum doarme în iarbă
O femeie îl privește cu dispreț și spune
că-l beat
dar copilul la în palmele mici
gărgărița rătăcită pe obrazul ars de soare
al grădinarului care și-a terminat treaba
și se odihnește sub o salcie în parc.

PETRE CERNAT

Legămînt cu cerneală albastră

Pentru rudenia noastră cu
cerul și marea
voi aduna pustiurile cum se adună
frunza toamna
voi străpunge junglele
cum se doboară o pasăre
ocrotit de pelerina croită
din aceste cuvinte
voi veni fără încetare
să te liberez din închisorile
călimărilor școlărești
mereu cîtă vreme vor fi nori
și valuri și
oameni
care să lege în cîmpiile noastre
snopi
de prea plină iubire

D. BORCEA

Bucurie ce se cîntă

Sînt : și-această bucurie se cîntă
în voie vioară te desfășoară
mă : cîștigat-ai de partea-ți
un brad părtaș
un singe prosăpăt ce se dăruie
o frunte stropă din care
muzicii taie se înclină
mult cam de mult de-acum !
e mînă mai mare
să piept să fii se nască aș vreă
iubirea — flacără totală purificatoare :
aripile fiindi umplu cele
sfîrșită-mă deci lume cu bune îndrăgostite
ai-am cîștigat acest privilegiu : sînt !

MIHAI CRAIOVESCU

Măr domnesc

În carnea mărului domnesc
Jertfitul singe lăcrimează.
Și simburii ca ochii ard
Și parcă pururi stau de pază.
Și iată cum albastre zări
În mîzul lor ne țes destinul,
Precum o creangă rotunjind
Rodul ce-și tremură preaplinul.
O, cîte capete-au căzut
Ca merele de toamnă grele,
Învesnicind acest pămînt
Și rădăcina de sub ele.

VALERIU DRUMEȘ

Dalila Ionescu-Oncica : „Natură statică"

Cînd arborii...

Cînd arborii se despart de mine
cu un mic strigăt
și ierburile fug în noapte
cînd pinii-mi mă părăsesc
și străzile se foc
că nu mă cunosc
cînd oamenii se retrag
îndărătul memoriei
desăvîrșind liniștea
nu mai știu să mă strîng
nu pot spune că e întuneric
dumitale îmi e mare mai aproape

V. PETRESCU-MÎRGEAN

Cu singele licărind de plăcere

Seară, cînd stau deasupra caselor
și îndemn florile, pomii,
să miște aerul din grădini mai
departe
prin orașele lumii,
să sporească vîntul spulberînd
coralii leneși de fum ai orașelor...

Voi bate șoapte prin rețelele
aerului să deschideți ferestrele,
cu singele licărind de plăcere
și dacă s-o întîmpla minunea
să respirați aerul acesta crescut
din îndrăzneala ierbii,
să știți că undeva printre
frontoane ascunse, s-a petrecut
visul unui poet.

VALENTIN POPESCU

Deosebită întîmplare

Viața mea este cea mai frumoasă
întîmplare despre care vă
povestesc mereu cîte ceva.
O femeie intră în mine și iese
ca într-un magazin
în care se vînd flori
atunci se înalță spre cer
ramuri din grădina mea
de cuvinte.
Dimineața cîntă cocoșii pe
umerii mei și zadarnic
încearcă mama din urmă
să sufle în flacăra
argintată a părului meu.

ADRIAN ALUI GHEORGHE

Gravitație

Îmi aleargă pămîntul sub picioare
cu gustul de călătorie atît
privesc cum se topește peisajul
ca zahărul în ceaiul
nopților de sticlă
dealuri bătrîne domolesc
cîmpia de așteptare și
nu mai întreb
mă vindec de îndoială
coline și lanuri le înalț
în memorie și repet
în război ești totdeauna
soldat.

VIORICA IONESCU

Conștiința prezentului

Urmare din pag. 1

său în societate nu ocolește atari întrebări, dimpotrivă, reia, dacă este posibil de fiecare dată de la început, *argumentația* și abia pe temeiul ei își clădește viziunea sa artistică.

Rebreanu, de pildă, publică *Răscoala* la un sfert de secol de la tragicul an 1907 ; pe deasupra, el era dintr-o provincie în care seismul s-a manifestat numai ca reverberații îndepărtate. Pe drept cuvînt, pentru el, tema romanului era una de inspirație istorică. Dar alesese această temă pentru că era foarte *actuală* în primele decenii ale secolului. Pentru cine citește romanul în monumentala ediție de *Opere* (vol. 6), însoțit de vasta documentare care l-a premers, de îndelungata meditație asupra chestiunii țărănești și care începe de prin 1913 (deci cu mulți ani înainte de apariția lui *Ion* !), ca și de multitudinea de tatonări și variante care s-au topit în forma deplină, simfonică, pe care o cunoaștem, devine evident că a scrie literatură de inspirație istorică e una din cele mai dificile sarcini. Pe care nu și-o poate asuma oricine și oricînd. Și în care direcția prindeste, poate mai mult decît în altele, pericolul întreprinderii ratate. Respectul pentru adevăr nu îndeamnă să spunem că același Liviu Rebreanu, cînd și-a propus să reînvie artistic răscoala lui Horia, în ciuda, și în acest caz, a bogatului material documentar pe care l-a strîns (v. în aceeași serie de *Opere* vol. 7), a dorinței tot atît de înflăcărate de a izbuti, precum și a marei *aderențe* la temă, nu a putut da, totuși, în *Crăișorul Horia* opul pe care l-a visat și pe care noi l-am fi vrut tot atît de împlinit artisticește ca și *Răscoala*. Epuizate a forței creatoare — a fost, și se pare că s-a convenit asupra acestui punct, explicația criticilor și a istoricilor literari.

Am dat aceste două exemple din epoca mai mare scriitor român pentru a atrage încă o dată atenția că literatura de inspirație istorică presupune o responsabilitate în plus. Nu fiindcă, paradox sfîrșind că un roman modern nu e o temă extrasă din actualitatea strigătoare de la urma urmei, acceptat mai lejer sau ar „actualizată" în ciuva sau, pe dinafară exercițiul unei epoci cruciale din istoria națională sau. Căci nu dirz și apărător de frunturi: valorile, chiar nu ratată sau numai slăbită realitate, implicații mecanice mult mai grave. Abătîndu-se după epoci insolite, „demitizarea" unor evenimente și eroi pe care documentele și pecețile, cum și bunul simț i-au adăugat lamurei noastre celei mai de preț, „romanțarea" și „modernizarea" vieții și faptelor cutărui domnitor din vechime pentru a răspunde, chipurile, „exigențelor" vremurei colecții efemere de suspans sînt manifestări care, din păcate, se mai întîlnesc în mediul literaturii de astăzi. Nu de asemenea atitudini avem nevoie întreprinderea epopeei naționale la care i-au angajat cei mai de seamă scriitori ai timpului le refuză și le dovedește nedemnitatea.

Literatura de inspirație istorică este datoare să aducă un spor de clarificare și edificare a conștiinței prezentului, îndreptată înțeleptă spre viitor. Nu, cum se afirmă fără pertinență în documentele de partid, semănînd orînduirea nouă călăuzirii de învățătura materialismului dialectic și istoric aplicată în mersul ei, atît în perspectivă și prelungind tot ceea ce este valoros din specificul nostru național cristalizat în mersul ei istoric.

În această direcție, scriitorul contemporan, ca și artistul în genere, e chemat să aducă lămuririle sale esențiale.

Generație de creație

Urmare din pag. 1

mărirea prăzii de umbră și lumină. Care sînt temeliile pe care se construiește un asemenea contingent — o decide epoca, timpul prezent al construcției, cu întrebările lui, cu posibilitățile oferite răspunsurilor plurale, cu multimea de determinări ale tradiției mai vechi sau mai recente, — cu toți acei factori adesea dificili de pesizat ce regizează complexa dialectică a fenomenului literar. Oricum, spiritele afîne le întîlnesc mai devreme sau mai tîrziu într-o coincidență de crezuri. Exemplele sînt numeroase și la noi, ca pe toate meridianele, și ele marchează în egală măsură înrudirile spirituale, apropierile de stil și de viziune, participările la o anume doctrină literară, — dar și momente istorice de răscruce, schimbări social-politice care lasă amprente durabile în conștiințele creatoare.

Dificil de definit în chiar momentul închegării lor (dacă rămînem în spațiul tinerei creații ce se afirmă sub ochii noștri), „generațiilor de creație" le vom cunoaște profilul real abia mai tîrziu, cînd forțele ce le compun vor fi dovedit că au lucrat într-o solidaritate anume, de ordin tematico-stilistic, că au reușit să impună un ansamblu de prezențe inconfundabile : într-un cuvînt, că s-au realizat valoric, că înseamnă un alt reper al evoluției literare.

De aceea, lucrul cel mai important mi se pare acum, pentru scriitorii cei mai tineri, pregătirea pentru a putea deveni o generație. Și poate că în această „pregătire" exigența primă ar fi aceea a unui mereu mai înalt grad de conștiință. O conștiință adînc-cercetătoare a timpului trăit, de veghe în fața istoriei, atentă la esențial, intransigentă cu impostura, oricare și oricît de atrăgătoare i-ar fi măștile. Dar, nu în mai mică măsură, — și o înaltă conștiință literară, pe care numai o cultură mereu îmbogățită și temeinic asimilată o poate asigura. Mulți scriitorului încult, revărsîndu-se instinctiv pe pagina dintr-o dată astrală, apune printre ilustri instalarea comodă în edificiul de semințe al altora nu e mai puțin epigonică și blamabilă astăzi decît pe vremea, să zicem, a lui Eminescu ; abdicarea de la idealul fundamentalei gravități a meditației pentru muzica lejeră a șlagărului va fi cîndva aspru sancționată. Experiența literară a ultimilor ani a avut deja vreme să arate cît de seducătoare sînt gloriile de circumstanță, cît de efemeri și insignifianți sînt supușii ocaziei. Și e, desigur, de învățat ceva din răsfoirea unor manuale de literatură nu foarte vechi, dar cît de învechite !

Sînt, toate acestea, niște exigențe care s-au rostit și se vor mai rosti, necesare atîta vreme cît ele sînt nu numai o dată neglijate, dacă nu uitate cu totul. Și nu în ultimul rînd s-ar cuveni amintită și exersarea unui sentiment al comunității de idei, al profundei prietenii literare. O generație își merită numele și în măsura în care participanții la proiectul ei sînt în stare să-l desăvîrșească împreună, într-o solidaritate aproape ceremonială ; nu în sensul, desigur, al concesiilor reciproce, al obsenței spiritului critic. Se poate încă visa la romantismul frumos al unor mai vechi grupări literare, al unor cenacluri și reviste care au adunat în jurul lor tinerele talente legate de o asemenea solidaritate, mișcate de entuziasmul participării la un proiect colectiv de creație. Și cîte dintre acestea nu s-au dovedit a fi mai apoi dimineți mohorîte în care un număr de tinereți se condamnau să pregătească să devină o generație !

Fiecare epocă își făurește purtătorii ei de cuvînt — scria odată un poet tînăr. Fiecare epocă are tinerețea ei literară, împrospătată mereu printr-o nouă virstă lirică pentru inocitate în substanța ei cea mai intimă un portret ideal al creatorului tînăr. În fața celei mai prodigioase promoții de scriitori (și o asemenea promoție de rigoroase promisiuni se anunță în ultimii cîțiva ani) întrebarea esențială rămîne aceeași : cum va reuși acest portret să devină emblema vie a unei generații ? Răspunsul trebuie așteptat cu încredere.

Mărturisiri și reflecții

Urmare din pag. a 2-a

„autor ! — aflat la o doua sau la a treia carte. Ceea ce pot însă afirma cu deplină certitudine încă de pe acum este faptul că autentica „istorie vie" a literaturii române contemporane, într-una din ipostazele ei cele mai palpitante, aparține, indiscutabil, celor mai tineri autori, inclusiv debutanților. Cîndinău-mă la vei din urmă, evident, am în vedere mai ales numele acelora ale căror cărți au intrat în atenția rubricii „Cartea de debut". Cum lesne se poate deduce din aprecierile critice cuprinse în textele de aici, sper în recunoașterea, mai rapidă sau mai lentă, mai fermă sau mai ezitantă, a unor nume precum acestea : Ion Stanciu, Ștefan Ioanid, Șerban Foarță, Doina Uricariu, Gabriel Chifu, Liliana Ursu, Ion V. Brătescu, Laurențiu Cîrstean (poezie), Ștefan Pârvu, Grigore Zane, Ioan Radin, Dan Claudiu Tănăsescu, Areta Sandru, Horia Ungureanu, Dragomir Horomnea (proză), Marian Papahagi, Mariana Ionescu, Olimpia Berca, Alexandra Indries (critică). Se înțelege, lista se cere întregită cu numele autorilor tineri preferați de Al. Piru și sînt convins că domnia sa are serioase completări de făcut, într-o altă ordine de idei — și ca încheiere —, vreau să spun că o seamă de autori tineri al căror debut editorial îl presupune cu multă atenție însăși revista noastră își inspiră de asemenea multă încredere. Aștept, deci, să apară cărțile lui M. N. Florian, Ioana Ieronim, Marin Lupșanu, Mircea Brăilița, Ion Trif Plesa, Constantin Stan, V. M. Basarab, Cornel Nistorescu, Letiția Vladislav, Eugen Mihăescu, T. P. Păslaru, Valentin F. Mihăescu, Sultana Craia, Artur Silvestri, Paul Dugneanu, Mihai Coman, Dan C. Mihăescu.

Dalila Ionescu-Oncica „Mateiașul"

întîmplări cu scriitori

Căzut în patima peștelui

● Scriitorii se întîmplă chiar de aceea, tot așa ca pe noi toți, cînd sînt oameni ca oricare, cînd se simt în largul lor, cînd se află în împrejurări care funcționează firesc. Cei mai mulți dintre ei locuiesc Bucureștiul, „centralizînd" din el ca pe niște locuri de popas.

Mărturisesc că personal știu foarte puțini dintre ei numai în piața să cîteodată cîțiva prin întîmplările despre care vorbesc, în tramvaie de circulație aglomerată. Mă întîlnesc pe Fănuș Neagu vegetarian și pe Șerban Foarță pescar. Și pentru că vegetarian și pescar sînt lucruri ce se bat cap în cap, mă grăbesc să-mi satisfac curiozitatea. Și aflu că Fănuș Neagu nu este vegetarian, ci pur și simplu practicează o dietă de slăbire, ca să nu mai crească în greutate, deși, cu cît se micșorează, cu atît pare mai voinic. Și aflu că Șerban Foarță nu este pescar, ci pur și simplu iubește peștele, îl mănîncă cu plăcere, dar nu-l prinde. Cu atît mai puțin în timpul sezonului de interdicție.

— Ce mai faci ? Ce mai pescuiești ?

— Nu, de prins nimic. Am ieșit în pauza pescuitului.

— Măcar gîndești ? Ai mîncat ? Vreau să mă duc și eu la Mogoșoaia. Ce face Mazilu ? Mai scrie ?

— Nu, de prins scrie. A ieșit în pauza pescuitului.

— Ești nebun Arșo. Stă toată ziua la undiță, seara tîrziu și aceasta să vină pîinea. Are o doctoriță neobosită.

— Femeia ideală ! Ia scrie mai aproximativ, numai la asta nu. Cine l-a corupt ?

— Bănuiți ! „Mai Teodore la pescuit, lasă-le-o celor de pește să se neliniștească". Deși în mașină, în vîrf, ieșit în mijlocul oceanului haotic, în derivație".

— Și... prinde ceva ?

— Sase-șapte știuci pe zi !

— Și ce faci cu ele ? Doar n-o să-mi spui că le mănîncă ?

— Nu ! Ei nu se atinge de pește că e arădean după mamă. În vinde lui Fănuș și lui Marin Preda la preț afiștat.

— Extraordinar ! Ce entuziasmează lumea Țolu. Știucă ! Ce carne delicioasă, albă și fără grăsime. I se spune „bou înotător" în Ianuarie, să știi că vin și eu la Mogoșoaia. Mi-e dor de-o știucă friptă. Crezi că Mazilu mi-ar vinde și mie ?

— Evident ! Îți asigur eu.

Și într-adevăr, într-o duminică, Țolu pleacă la Mogoșoaia, salută politicos pe toată lumea și se așează la masa lui Mazilu.

— Ce mai faci ? Merge treaba ?

— Merge ? confirmă Mazilu ușor mirat, deși azi n-am prea fost în mină.

— E chestie și de noroc, zic eu, îl consolează Țolu.

— Ce hărce ! Îs chestie de meserie, de pricepere și de talent.

— Da, dar e chestie și de experiență. Uită-te la Bălcescu, el cu unelele lui...

— Ce unelte, dragă ! Altea-s poveștl. Trebuie să ai răbdare. Răbdare și tutun. Glumește Mazilu.

— Nu te supăra că te întreb, de cînd ai căzut în patima asta ? Aș vrea să mă inițiezi și pe mine, am calm, răbdare...

— În ce să te inițiez ? Parcă e nevoie să fii inițiat ?

— Îți jur că sînt un ignorant, deși n-am băsut pe malul Ialomiței n-am prea mers la pescuit.

— La pescuit ? se miră Mazilu. Asta-i o treabă de neurastenici nu de oameni temperamentali ca noi.

— Spui asta fiindcă nu-ți place peștele...

— Mie ? Din contră. Mînz mare amator. Nu-mi plac și nici nu mă pricep să-l prind.

Țolu mă privește contrariat și eu îi fac semn din ochi să înțeleagă că înțeleagă că glumesc să lasă greu.

— N-ai cumva și pentru mine o știucă ?

— Știucă ? Eu ? se miră Mazilu privindu-l bănuitor. N-am, de unde să am. Adresează-te lui Fănuș Neagu.

Țolu se apropie de masa mea și-mi șoptește contrariat :

— Joacă tare ! Nu recunoaște nimic !

— Ce vrei, e secretul lui, decretez eu. Vrea să rămînă sobru.

După plecarea lui Țolu, seara, Mazilu se apropie din plimbarea lui meditativă în jurul mesei și mă întreabă :

— Ce-a fi domnule cu Țolu ? M-a întrebat dacă îmi place să pescuiesc, dacă n-am cumva o știucă ? Ce-s știucile astea ?

— Habar n-am. Pot să-ți spun că și pe mine m-a invitat la o partidă de pescuit la Dunăre la care vine și Baranga.

— Baranga la pescuit ? Formidabil cum se schimbă oamenii !

Și începu să se plimbe iar în jurul mesei murmurînd din cînd în cînd „Baranga la pescuit, formidabil !"...

Mircea Micu

Noțiunea de scriitor tînăr

Urmare din pag. 1

poate de cei care au introdus-o sub o formă asemănătoare (ca adjectival inutile). L-am descoperit în frumoasa carte a lui Constantin Noica dedicată lui Eminescu (Gînduri despre omul deplin al culturii românești) în înșiși cuvintele poetului : „Se zice că femeile înșelînd este mult mai vie... Cînd este emoție... în reprezentarea fidelă în toate fazele ei a lucrurilor, fantezia comentatorului crede este mai credincioasă — pentru că tînărul toate acestea se prezintă sub o culoare mai proaspătă obiectul și contururile se pierd în întuneric — sau prea vie viorie sau roșă și contururile se confundă în lumină".

Citind am rămas pentru încă o dată admirativ contrariat. Cum a fost cu putință ? Singur acest adevăr profund și subtil al creației nu mă așteptam să-l văd exprimat de Eminescu, ci de un altul, fie și mai puțin genial, care nu știi de aceea în anii. Prin urmare Eminescu, mai mare și-o afirmă viața în plină tinerețe, știind că această (tinerețea ?) reprezintă un șeafuș, un termen de opoziție cu care trebuie să lupți. Tinerețea, ani de bîlbîială și neînțeleși în viață, în artă trebuie surmontați, bănuiești. Trebuie să-i învingi. „Bătălia mult mai vie" și atracția către acele contraste aiurelitoare ce conduc la abstracțiuni irelevante. S-ar zice — și așa și este cu adevărat — că scriitorul tînăr e pervers : să se bată cu propriile-i forțe (proiecția) altfel e lupta prea superior. Așadar nu motiv de rotulațe superficială și de mînăre inepți a tinereții ci dramă intelectuală. N-aș vrea să fiu greșit înțeles : nu aș un tratat, nici nu intenționez să scriu așa ceva. Dar fără dreptul la dramă ființa, se înțelege, care nu-i unde furnicuță tinerețea e o virstă oarecare, clamorosă și banală. Fără dramă nimic nu dăinuie — să reținem. Cu atît mai puțin o posibilă, în sensul scriitoricesc, creația autentică și adîncă. Talentul trebuie convertit cît mai de timpuriu în forme înnoitoare — fără de virstă — de surprindere a vieții depline și imprevizibile. Cine-mi spune că acest proces se petrece lin, la adăpost de suferințe ? Tînăr ? Ei și ? Atributul poa însăși atît dură, păstrată în fața substantivului. Devine un amănunt cu valoare personală. Să vedem în ce măsură ești scriitor, otrăvit adică de obsesia cunoașterii firii omenești, a speciei eterne, copil sau centenar. În funcție directă de răspunsul la această întrebare sînt pregătit să-mi recunosc colegii, acum, cînd personal încep să mă simt dezlegat de obligația de a face față numai ca tînăr. Eludarea ei mi se pare de rău augur. Încerc o surdă nemulțumire atunci cînd presa devreme surprind simptomul schimbării profesiunii — ca să mă exprim așa. Cînd vreunul, abia considerat în legănă, arată o subită grijă față de cuprinsul ei întreg și-i vede binele viitor numai supusă voinței lui. Obsesia scriitorilor atu nevoie de personalități glorioase iar nu de dirijori autoinstituiți — iată adevărul în care cred. Desigur, inițiativa unelor trebuie să aibă înlăuntrul ei un rol important, cum în bună măsură îl și are. Nu cunosc însă o altă cale pentru tînărul scriitor de a-și împlini misiunea decît năzuind către suma literară.

Întîlniri cu Petre Pandrea

Urmare din pag. a 7-a

care se definitivează acum, nu vă spune nimic ?

— Ba da, dar trebuie să vie cineva s-o așeze. Este prea străvită între cei dinainte și cei de azi.

— Dumneavoastră, care nu mă îndoiesc, ați avut ocazia să studiați și literatura germană, credeți că literatura română se ridică la înălțimi ce peste hotare sporesc prestigiul nostru literar ?

— Am spus mai înainte. Da ! Cînd avem un Brâncuși, Rebreanu, Coșbuc, Goga, Camil Petrescu, Arghezi, Voiculescu, Pillat, Blaga cum să nu ne bucurăm de un prestigiu deosebit ? Crezi că nu este de ajuns ? Nu îngi pot fi mari și în afară de aceștia nu aveni pe Eminescu ? Nu ajunge ?

— Sigur ,dar am vrut să vă întreb. Am nevoie de unele cunoștințe și nu le pot avea din cărți. Unii autori se feresc de sinceritați, alții sînt părtinitori.

— Da, așa este, dar adevărul iese deasupra, oricît am vrea să-l scufundăm.

— Pentru cei se face uneori abuz, aș vrea să vă întreb ce credeți de cărțile și despre autorii care uzează de pornografie ?

— Nu le-aș da voie să apară.

— Categoric ?

— Da.

— Dar, despre literatura d-stră ? Știu ce ați scris și cît ați scris. Aș vrea o părere.

— Aceasta n-o pot spune eu. Iartă-mă. Lasă-o spună alții. E mai bine așa. Vom ști să ne apreciem altfel, neverbind, despre noi.

★

L-am condus pînă la poarta Bibliotecii Academiei. De aici a plecat spre stînga.

— Toată viața am mers spre stînga, mi-a spus zîmbind. n-am putut merge, chiar la nevoie, spre dreapta.

M-am uitat la el, mergînd drept, călcînd hotărît, ca un haiduc.

★

Ultima dată l-am întîlnit pe strada Nicolae Iorga. Era însoțit de scriitorii N. Crevedia, George Dorul Dumitrescu, Mihail Straje și mi se pare C. N. Negoiță, căutînd un local cu vin bun. De atunci nu l-am mai văzut pe scriitorul agitatul și de multe ori incomodul Petre Pandrea. L-am revăzut numai expus, pentru public, în holul Casei Scriitorilor. Petre Pandrea decedase. Era atît de negru de parcă era un om făcut din cărbune. Am pus pe corpul său neînsuflețit cîteva garoafe.

Lîngă sicriul scriitorului, alături de alte rude necunoscute de mine, zdrobiți de durere, își plîngeau în tăcere suferința. Soția sa, fiica și doctorul Andrei Pandrea, fiul său...

sport

Pronosticurile sînt dezmințite

● A început încă o ediție a campionatului nostru de fotbal. Inaugurarea lui a fost precedată de o sumă de pronosticuri ale antrenorilor în revista Flacăra. Cine va cîștiga campionatul, cine va retrograda ? Din loteria acestor răspunsuri reținem că majoritatea celor anchetați s-au referit mai ales la echipele Dinamo și Steaua în primul rînd în al doilea rînd la Politehnica Timișoara. Și aproape deloc n-a fost pomenită numele Universității Craiova. Argumentele din spatele acestor afirmații sînt simple. Primele două echipe au loturi bune și o situație stabilă a tehnicienilor echipei. Că acesta e lucrul avut în vedere o arată introducerea echipei Poli Timișoara printre candidatele eventuale la titlu. Prezența lui Angelo Niculescu la cîrma echipei timișorene a făcut pe mulți să dăruie șanse mari fotbaliștilor bănățeni. După cum neclaritățile din viața clubului craiovean sînt prilcina pentru care Universității Craiova nimeni nu-i acordă șanse serioase. Păcat. Echipa e solidă și ar fi nedrept ca una din epocile cele mai bune ale fotbalului craiovean să stea sub semnul unor crize nefericite. Cu atît mai mult cu cît Universitatea Craiova a început bine acest campionat. Mai bine decît Dinamo și Steaua, mai bine decît Poli Timișoara. În prima etapă Dinamo a reușit acasă abia un meci egal cu S.C. Bacău. Băcăuanii au știut să răzbune acea nedreaptă înfrîngere din finalul campionatului trecut și au reușit. În al doilea meci Dinamo a pierdut la Politehnica Iași. Nou campionat n-o primește cu brațele deschise. După cum n-a primit-o nici pe Steaua. Bieții au pierdut primul joc în deplasare și au cîștigat acasă două puncte. E ceva mai bine, dar nu atît de bine ca pentru craiovenii. Victoria lor asupra Sportului studențesc, 5—0, îi arată mai bine pregătiți în acest început de campionat. Craiovenii s-au purtat apoi fără cusur și în a doua etapă care ne-a oferit primul derby important al campionatului : Universitatea Craiova — Poli Timișoara.

Cîteva vorbe despre inițiatorea de la Timișoara. Capacitatea de joc a Politehnicii e mare. Se știa din trecutul campionat. Echipa însă nu s-a schimbat peste noapte. Poli a jucat dezordonat și extrem de tare, ceea ce nu e un semn bun pentru viitoarele ei evoluții. Universitatea Craiova s-a arătat mai clasă și mai matură în joc. Ea a condus și fără șirul de accidentări succesive e probabil că n-ar fi pierdut. Stilul său rugbistic al timișorenilor a încomodat echipa oaspete din care s-a remarcat din nou Balaci, din nou Cîrțu, care promite să devină un centru atacant de o speță mai rară pe terenurile noastre, din nou Crișan, foarte bun, ca și Donose. Mai slab ca alte dăți a jucat Ștefănescu. Remarcabil de această dată pentru jocul în atac, dar mai ales în apărare, a fost Marcu. Dacă echipa Universitatea Craiova se ia cu totul în serios, lăsînd la o parte luptele intestine, ea poate candida cu șanse mari la titlul de campioană.

● Gimnastica românească a triumfat din nou de data asta la mondialele studențești de la Sofia. Alina Goreac s-a afirmat ca o autentică rivală a Nadiei Comăneci, evoluția ei atrăgînd încă o dată atenția asupra școlii românești de gimnastică. Medalia de aur de la Sofia a arătat că gimnastica românească are mari rezerve și că poate produce surprize de cea mai bună calitate.

Discobol

mapamond

Picasso: „Guernica"

din lirica antifascistă

VILEM ZAVADA
(Cehoslovacia)

Sub tristețea molozului...

Zac în noi sub tristețea molozului,
marile spații radioase...
Ah, să construim aerodromuri
pentru noile orizonturi senine !

Pe sfert îngropați sub ruine
vrem, totuși, să începem zborul,
să dăm uitării pe cei din patruzeci și doi,
să dăm uitării moartea, pustiirea.

Noi vom ajunge-ntr-un ținut în care rănile-s uitate,
și vom putea să respirăm în voie...
Dar înainte de-a atinge norii
de pe pământ pornește avionul.

FRANCIS PONGE
(Franța)

Pomul cel tînăr

Distratul trandafir trădat
De anturajul de insecte
Desface rochia și arată
O inimă cu mari defecte.

Pentru-acest măr îți dă a roșit
Puțin îți pasă de copil
Tu fii agitator, umil
S-ajungă fructul, floarea lentă.

Deși ești încă ne-nțeles
Și împotriva lor, vorbește !
Ceartă-ți părinții mai ales.

Poet înveșmîntat în pam
Tu mustră vîntul și arată
O nemiloasă judecată.

PAUL ELUARD
(Franța)

Dialog

Minunată invenție acoperită de rușine
Memorie de aur învăluită-n plumb
Iubire glorioasă azvîrlită din pat
Nobilă natură de pigmei terfeliți

Veniți să vedeți pe străzi sîngele

Sîntem destui cei ce ne-împotrivim
Ca soarele să fie un cuțit
Și mările să fie de otravă
Sîntem destui cei ce iubim viața

Nu, nici victoria nu va putea
Să umple-ngrozitorul vid al sîngelui :
Nici mările, nici pașii
Nisipului și-ai vremii
Nici floarea roșie
De pe mormînt.

Mulți dintre noi au părăsit viața
Intru speranța unei lumi mai bune
Mulți inocenți pătrunși de dreptul lor
Eu le zîmbesc ei îmi zîmbesc de-asemeni

Un chip cu ochi lipsiți de viață de veghe stă peste tenebre
Terestrele speranțe îi dilatează spada
Gravitate a simțurilor și-a sexului
Navă de subtile materii
Sîntem pe-aceeași creangă
Frunze și fructe spre-a sluji pomul

Singurul exercițiu bunătatea
Singura uneltire dreptatea
Cu mîile și mîile-i de păsări
Conduse din planetă în planetă

Fii îndrăgiți ai victoriei de-atîtea ori prăbușiți
Cu mîinile de-atîtea ori respinse

Vorba victorie mereu o, inimă, mă-ncred în tine
Imagine a imaginilor dimineața va veni mai tîrziu
Dar iată — a și sosit căci noi de ea vorbim
Tu vis noptatec soare mereu la fel de greu

O ! mame stăpînite de spaimă și de moarte
Priviți inima zilei nobile ce răsare
Și nu vă îndoiți o clipă că cei care-au pierit zîmbesc de-acest pămînt
Că pumnii ridicați în aer deasupra grîului vibrează

Eu vreau să fac să înflorească rotunjimea stacojie
A cerului pe pămînt și-a dăruirii
Ura nimic nu-nseamnă iubirea prețuiește de două ori mai mult
Și cînd pălește una pălește și cealaltă

Eu i-am văzut cu ochii mei, cu inima care privește.
Sosind pe luptătorii luminei și-ai puterii
Ai asprei, agerei, ai încercatei, pline de foc brigăzi de piatră
Fie să lumineze graiul curajul cel mai luminos
Și omul hărțuit să fie perfecțiunea viitoare.

DYLAN THOMAS
(Anglia)

Eu meșteșugul. arta mea ursuză...

Eu meșteșugul, arta mea ursuză
Din nopțile tăcute, pe-nserate
Cînd numai luna pare minioasă
Și cînd amanți rătăcesc prin poart
Deschid în brațe triste'e necazuri
Mi le-mpletesc încet cîntînd un cîntec
Nu pentru-a fi slăvit sau pentru pîine
Nu pentru-a mă feli, pentru-a urca
Pe scenele de filde
Ci pentru tainica răsplată
Ascunsă-a inimii ior.

Nu pentru cei puternici scris,
Cînd luna pare minioasă,
Pe-aceste file deseni strepite de talazul mării
Nici pentru glorioși morți
De psalmi și păsări prealăbite
Ci pentru-ndrăgostiții ce rătăcesc prin poart
Cu brațele-ncărcate de necazuri
Care nu-mi dau în schimb nici leafă și nu-mi înalță esemle
Și n-au habar de trudnica mea artă.

JIRI WOLKER
(Cehoslovacia)

Se prăbușește lumea pe patul de spital

Se prăbușește lumea pe patul de spital
chemarea și ajunge la mine prin bandaje,
tovarășii mei luptă să-nvingă adevărul
și toți sînt prinși în luptă, niciunul nu lipsește.
Se prăbușește lumea pe patul de spital
și inima-i pîndește, din vizuină, moartea.
De ce nu pot să fiu cu voi, tovarăși ?
De ce a lungă agonie în locul sfintei bătălii ?

MATEIA MATEVSKI
(R. S. F. Iugoslavia)

Epitaf

Sosit-a din azurul îndepărtat al vremii
pentru o zi pe față un peisaj de vis,
un ostrov mic al nopții fără somn.
Trecut-a peste munți întunecați
și peste fluviile turburate,
și peste ale spaimelor prăpăstii,
peste viermii mucegăiți bălți —
întîi trecut-a peste tot și toate.
L-a rupt în două cîrmaci, lupul nopții,
picioarele i le-a rănit
zîmbetul sport al zilei,
și tălpile i le-a împuns
corbionizate rămurele ale urii.
Aflat-a, de curînd, ostrovul mic,
un umăr de iarbă proaspătă și verde,
o tulpă de adînc ocrotire,
ca să răsară, în alungi, în umbră.

Picasso : „Fetiță cu porumbel"

PABLO NERUDA
(Chile)

Oda sîrmei ghimpate

Sîrmă, sîrmă ghimpată,
în Chile, țara mea...
Străbați
de-a lungul și de-a latul,
părăginite întinderi
singurătăți și păsări
sîrmă, sîrmă ghimpată.
În alte locuri, pe pămînt,
cerealele cresc,
unduitoare valuri.
Revarsă vîntu-n holdele de grîu
În alte locuri, pe pămînt
turme de vite
pasc, mugind încet.
În Chile munți pustii de piatră,
nici cai, nici oameni,
țarcuri cu sîrmă ghimpată,
pustiu, pustiu.
În alte locuri, pe pămînt,
legume, pîine, brînză
din belșug,
și fumul se înalță
semeț, peste sălașuri,
ca o chemare de prepeliță,
sate ce-și ascund ca găina,
sub aripi, ouăle albe
și iată și tractorul
solia bunei stări.
Aici,
pămînt arid, cît vezi cu ochii,
întinderi oarbe, amuțite,
pămînt înțelenit, pămînt sărac.
În alte țări
orez și pîine, mere.
În Chile sîrmă,
sîrmă ghimpată.

BORIS PASTERNAC
(U. R. S. S.)

Un basm cumplit

Vor fi schimbări. Din temelii
va crește-a țării capitală
Spaima-ncercată de copii
În somn, — va fi pe veci greșală.

Nici teama scrisă pe obraz
Uitării n-o să fie dată
Pentru durere și necaz
Vom cere dușmanului plată.

Războiul de-nsemnări e plin :
Isprăvi de care te cutremuri.
A fost vrăjmașul mai hain
Ca-n Betleem, Irod pe vremuri.

Pieri-vor martorii pe rînd.
Un veac mai bun stă azi să-nceapă.
Dar chip nu e să uiți nicicînd
Chinul infirmilor de-a șchioapă.

JULIAN TUWIM
(Polonia)

În orice țară-aș fi

În orice țară-aș fi, mi-e dor mereu
De străzile străvechi, cu pietre sure,
Al bătrînilor strigăt se frînge-n dorul meu,
Și tot ce-i șters de vreme îmi place să mă fure..

În orice loc mi-aș căuta odihna,
Mă-nconjură vechi, sure amintiri,
Și nicăieri nu-și află ochii tihna :
Același lucru joacă în priviri.

Nimic nu-mi stinge nesfîrșitul dor,
Avîntul meu va fi mereu egal,
Deasupra-mi fi-va, ca un veșnic zbor,
Pămîntul meu și cerul meu natal.

Aș rătăci zadarnic și-n zadar
Aș traversa oceane : îndelung
Eu mi-aș întoarce ochii, iar și iar,
Spre locul scump unde mi-e drag s-ajung.

Căci nu au preț nici vorbele de soi,
Nici cavalcadele din miez de noapte :
Ratînd, se-ntoarce totul înapoi
În rugi străvechi, familiare șoapte

Eu mîinile îmi frîng și-aș vrea să cad
Pe mine-al bolții sfărîmat contur, —
Iar el semenul meu, m-așteaptă-n stradă :
Același om obișnuit și sur.

În românește de
Virgil Teodorescu

JEAN-GUY PILON
(Canada)

Speranța care triumfă

Acolo, departe, cel mai misterios dintre spații, mîna și degetele ei țîșnesc din vîrtejurile enorme ale pămîntului. Apoi întregul trup se-nalță pe rădăcinile răsucite și cheamă alte trupuri deasupra naufragiului.

Deodată, prin culoarea domnesticită, chipurile se mărește și se înalță, la fel ochii și mîinile și oamenii ce-și reiau locul în această dimineață cu soare orbitor.

De atunci omul își reînvață adevărata sa dimensiune deasupra lucrurilor. E rege prin privirea sa și larga sa frunte unde mor, ca niște valuri, asalturile răului. Putere pentru a trăi și răbdătoare forță a inteligenței.

Dacă într-o zi veți rătăci în aceste spații de nerecunoscut și în pragul țării unde stîncile se clocnesc sub bubuitul tunetului, veți vedea ivindu-se o mînă care se ridică, să nu vă mai fie teamă, veți fi în țara uriașilor care sînt frații voștri.

FERNAND QUELLETTE
(Canada)

Memorii

Cerul se cască:
genună de flăcări
în care să-mi revărs durerea
pentru morții noștri fără trup.
Varșovia
Buchenwald
Oradour
Hiroshima

Cînd cel fără nume făcu ziua,
prăvălit ca un zeu în putrefacție,
săpă adînc marginile cerului.

În urma caldă încă
și funebră a scuarului
dragostea veni să prindă viață
Morți din Varșovia
Buchenwald
Oradour
Hiroshima

ieșiți din soare !
Întoarceți-vă pentru rîuri,
trandafiri și privighetori.

ARCHIBALD LAMPMAN
(Canada)

Miezul nopții

De aici văd sus, constelațiile.
Și jos podeaua de gheață
Luna cu halou înghețat
Sticlește în întuneric, albită de vreme.

Nămeții de zăpadă
Zac întunecați
Nu se aude nici un glas, nici un sunet ;
Tăciunii se sting încet.

Totuși ceva sălbatic îmi răsună-n ureche,
îmi opresc respirația și ascult :
Din adînc mi se pare c-aud
Un strigăt în beznă.

Un strigăt de bărbat, de femeie ori copil,
Un strigăt de sălbăticiune muribundă,
Poate e șuerul vîntului
Poate suspinul copacilor ;

Ceea ce aud nu știu ce este ;
Îmi înalț capul și-ascult,
Și nu pot alunga din auz
Această tînguire din beznă.

În românește de
Virgil Teodorescu și
Petronella Negoșanu

revista străină

● **LA CEAI LA POTSDAM** este titlul unei producții la care lucrează în prezent studenții Școlii Superioare pentru cinematografie și televiziune din R.D.G. Cu această peliculă, care va trebui să se încadreze în 45 de minute, ei și-au propus să celebreze cel de-al 60-lea jubileu al lui Octombrie Roșu.

● **ÎMI ADUC AMINTE**, roman aparținînd țăranului autodidact Pietro Ghizzardi, a obținut anul acesta, în cea de-a 48-a ediție, Premiul literar Viareggio. Autorul este în vîrstă de 76 de ani și povestește în dialect viața satului în care trăiește de cînd s-a născut, un sat ca multe altele din sudul Italiei.

● **CEL MAI VORBĂREȚ PERSONAJ** din vasta operă a marelui Shakespeare, așa cum s-a stabilit recent cu ajutorul unui computer, este Hamlet, care rostește 1 506 de versuri pentru acoperirea dramei sale. După Hamlet urmează Richard al III-lea, iar pe al mai tăcut este... lady Macbeth.

● **SE ÎMPLINESTE UN SECOL** de cînd savanții austrieci lucrează la Carnuntum, cel mai important șantier de săpături arheologice din Austria, pentru a scoate la lumină trecutul roman al acestui ținut, vechi de aproape 2000 de ani. Astăzi, și au dat la iveală edificiu îngropate, piețe funerare și o gamă diversă de obiecte. Concomitent-se aproape 300 000 m.p., s-au descoperit mai multe cartiere ale orașului, locuite de populație civilă și și tabăra militară Carnuntum, astăzi un mic sit al Austriei inferioare. În toamna acestui an vor avea loc o serie de manifestări cu care ocazie se va aduce la cunoștință întreaga istorie a cercetărilor efectuate, și se va organiza un simpozion la care vor fi invitați, pe lîngă cercetătorii austrieci, arheologi din toată lumea.

● **DE CURÎND** a apărut în editura poloneză P.I.W., într-o nouă și revizuită ediție, romanul (în 3 volume) scriitorului Iwaszkiewicz Jarosław, „Gloria și Renumele". Această cunoscută trilogie înfățișează tabloul societății poloneze în perioada 1914—1945, descriind în paralel viața unor magnați și acea a unei familii de muncitori, cu toate inegalitățile și evenimentele istorice din acea perioadă și inexorabilele transformări sociale.

● **O FETIȚĂ DE 12 ANI**, Alexandra Elizabeth Sheedy, a revoluționat presa literară engleză cu primul său roman „She was nice to mice". Ca și cînd ea însăși ar fi șoricelul Elisabetei I-a a Angliei, deapănă cu vervă și umor legătura pasională a reginei pentru ducele de Essex. Cartea s-a bucurat de mare succes, și cele 50 de mii de exemplare s-au și epuizat. La Paris, unde a fost tradus sub titlul „Memoriile unui șoricel", tînăra autoare a declarat cu aplomb că... intenționează să o ia de la început.

● **„NU MĂ INTERESEAZĂ ce va gîndi lumea despre mine atunci cînd nu voi mai fi. Nu scriu pentru mai tîrziu și nici pentru memoria omenirii: eu sînt un scriitor contemporan și scriu pentru vremea în care trăiesc" — declară Heinrich Böll într-un interviu publicat în „Nouvelle Europe". Mai departe, desprindem și cîteva impresii ale laureatului Premiului Nobel asupra literaturii sud-americane: „... de mai bine de un an de zile sînt cucerit de literatura sud-americană: Marquez, Fuentes, Liosa, Asturias, Neruda, Borges... Îmi dau seama cît de nuanțată este această literatură și observ totodată, păstrînd toate proporțiile, ceea ce este comun acestor scriitori: glasul unui continent care pătrunde tot mai pregnant în literatura universală. Cred că literatura sud-americană de astăzi este cea mai plină de viață".

● **AU PAYS DE LA REINE DE SABA** se intitulează volumul de curînd apărut în editura France-Empire; pornind pe urmele reginei din Saba, care a domnit peste Arabia Fericită — astăzi cele două Yemen — Etiopia și o parte din Somalia, — scriitorii francezi Maurice și Paulette Déribéré și-au propus să desprindă poezia care a cîntat dragostea marelui Solomon, fiul lui David, cu frumoasa regină din Saba, de realitatea istorică. Ei au reușit în pagini de înaltă ținută literară să spulbere mitul acestei legende în care și astăzi mulți mai cred.

● **NU DEMULT**, scriitorii englezi David Thomas și Karin Ronnedfeld au tipărit volumul THE PEOPLE OF THE FIRST MAN : LIFE AMONG THE PLAINS INDIANS IN THEIR FINAL DAYS OF GLORY (Poporul Primului om: Viața prin Cîmpiile Indienilor în ultimele lor zile de strălucire), la Editura Phaidon for Dutton; acest volum — pe lîngă bogatele selecții inedite din carnetul de note al prințului Maximilian zu Wield, nobil prusac, naturalist și explorator, care în anul 1833 a pornit cu un vas cu aburi de la St. Louis în susul fluviului Missouri, pe urmele explorate cu 50 de ani înainte de Lewis și Clair, — cuprinde în paginile sale bogate ilustrații reproduse de pe acuarelele lui Karl Bodmer, (aflate azi în muzeul din Omaha) pe atunci un tînăr pictor elvețian, care l-a însoțit pe Maximilian în această călătorie pentru a imortaliza pe pînze sale tot ce întîlneau în drumul lor, — indienii, obiceiurile, modul de viață și bogata natură înconjurătoare.

● **CU OCAZIA CELUI DE-AL 5-LEA COLOCVIU INTERNAȚIONAL AL BASMULUI**, la Arnsberg (Westfalia, R.F.G.) s-au întrunit aproape 50 de autori și critici din țările din Est și din Vest (Bulgaria, Cehoslovacia, Marea Britanie, Italia, Norvegia, U.R.S.S., Statele Unite). Această întîlnire între scriitori germani și străini, care se organizează din doi în doi ani, are ca scop principal atribuirea premiului internațional și al celui de limbă germană. Dintre cele 300 de basme primite, juriul a selecționat 25 de texte de limbă germană și 25 traduse. După patru zile de deliberări Premiul internațional al basmului a fost atribuit polonezului Marek Nowakowski pentru „Invitația", iar premiul pentru cel mai bun basm în limba germană povestitorului austriac Ernst Nowak. De asemenea juriul a mai desemnat și pe Eva Zeller din Düsseldorf și pe englezul John Mitchell. Președintele juriului a remarcat superioritatea literară a textelor străine față de cele germane.

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef : Nicolae Dragoș
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei : 6 luni — 26 lei : 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
Paginator Nicolae Ion